

Tartalom Contents

TANULMÁNYOK • ORIGINAL PAPERS	3
PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos: Tinóruk a Székelyföldön (<i>Boletinus</i> , <i>Gyrodon</i> , <i>Phylloporus</i> , <i>Pulveroboletus</i> , <i>Suillus</i> , <i>Xerocomus</i> , <i>Tylopilus</i>). Előfordulás, fajleírások, makroszkópikus határozókulcs, élőhelyi jellemzés	3
Ferenc PÁL-FÁM, Lajos BENEDEK: Boletes from Székelyland, Transylvania (<i>Boletinus</i> , <i>Gyrodon</i> , <i>Phylloporus</i> , <i>Pulveroboletus</i> , <i>Suillus</i> , <i>Xerocomus</i> , <i>Tylopilus</i>). Occurrence, Species Description, Macroscopic Key, Habitat Characterisation	12
PÁL-FÁM Ferenc, BENEDEK Lajos: A Kárpát-medence tinóruai képekben	16
Ferenc PÁL-FÁM, Lajos BENEDEK: Pictures of Boletaceae from the Carpathian Basin	16
SZÁSZ Balázs: Adatok Olthévíz és környéke nagygombáinak ismeretéhez	25
Balázs SZÁSZ: Data on Macrofungi of Hoghiz Region (Transylvania, Romania)	43
ZSIGMOND Győző: A fenyőtinóruk (<i>Suillus</i> spp.) a magyar néphagyományban	47
Győző ZSIGMOND: <i>Suillus</i> spp. in Hungarian Folk Tradition	53
KÖNYVISMERTETŐK • BOOK REVIEWS	59
DUGAN, Frank M.: Conspectus of World Ethnomycology – ZSIGMOND Győző	59
KICSI Sándor András: Népi gombaismeret / Folk Knowledge on Mushrooms – CZÉGÉNYI Dóra	60
ZSIGMOND Győző: Népi gombászat a Székelyföldön / Ethnomycology of South-East Transylvania (Székelyföld) – CZÉGÉNYI Dóra	62
DRĂGULESCU Constantin: Dicționar explicativ al fitonimelor românești / Dictionary of Romanian Phytonyms, Sibiu, 2012 – PUSKÁS Attila	64
HÍREK, ÉRDEKESSÉGEK • NEWS, CURIOSITIES	65
ZSIGMOND Győző: Világutazó székely-magyar tudós – Két interjú Vánky Kálmánnal / Two Interviews with the Székely-Hungarian Scientist Kálmán Vánky	65
ZSIGMOND Győző: VÁNKY Kálmán laudációja / Laudation of Kálmán VÁNKY	73
ZSIGMOND Győző: RIMÓCZI Imre laudációja / Laudation of Imre RIMÓCZI	73
BÚZÁS Mihály Barna: HORBER Pál laudációja / Laudation of Pál HORBER	74
ZSIGMOND Győző: PUSKÁS Attila laudációja / Laudation of Attila PUSKÁS	75
LUKÁCS Zoltán: Hogyan írjuk: tinoru, tinóru, tinórú, tinorú? / How to Write Names of Boletaceae in Hungarian?	76
TÉGLÁS Zoltán: Palántanevelés gombász módra / The Education of Little Mycologists	77
A LÁSZLÓ Kálmán Gombászegyesület eseménynaptára 2010/2012 / Calendar of Events 2010/2012 of the Kálmán LÁSZLÓ Mycological Society	78
MÁLNÁSI András gombás rajza, rejtvénye / Picture Puzzle by András MÁLNÁSI	87
MÁLNÁSI András gombás tréfája, rajza / Joke and Funny Graphic by András MÁLNÁSI	87
BORIS PASTERNAK: Gombaszedés / Collecting Mushrooms	88
FORRAI Tibor: Tinóruk (keresztrejtvény) / <i>Suillus</i> spp. (cross-word)	88

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 7–8. pp. 3–11.

TINÓRUK A SZÉKELYFÖLDÖN (*BOLETINUS*, *GYRODON*, *PHYLLOPORUS*, *PULVEROBOLETUS*, *SUILLUS*, *XEROCOMUS*, *TYLOPILUS*). ELŐFORDULÁS, FAJLEÍRÁSOK, MAKROSZKÓPIKUS HATÁROZÓKULCS, ÉLŐHELYI JELLEMZÉS

PÁL-FÁM Ferenc¹, BENEDEK Lajos²

¹Kaposvári Egyetem, Növényteni és Növénytermesztés-tani Tanszék, pff3@hotmail.com

²Budapesti Corvinus Egyetem, Kertészettudományi Kar, Növényteni Tanszék,
lajos.benedek@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus*, *Tylopilus*, Székelyföld, jellemzés, fajleírások, határozókulcs

Kivonat:

Jelen munka a *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* és *Tylopilus* nemzetségekből a Székelyföldön dokumentáltan előforduló 20 tinórutaxon leírását, előfordulási adatainak összefoglalását, élőhelyi jellemzését és makroszkopikus határozókulcsát tartalmazza. A Székelyföldről ismert taxonok adatainak száma 106, ebből 61 saját, publikált vagy fungáriumi adat. A fajok leírása alapvetően a saját gyűjtemésekből származó termőtestek leírásain alapul, figyelembe véve a szakirodalmi leírásokat is. Négy fajnak ez az első dokumentált székelyföldi előfordulása.

BEVEZETÉS

A tinóruk számos faja, különösképpen a vargányák régóta ismertek, közkedveltek ehető, sok esetben igen ízletes voltak és könnyű azonosíthatóságuk miatt. Kevés ilyen közismert és kutatózott csoport létezik a nagygombák közül. Az ide tartozó fajok többsége jellegzetes, feltűnő termőtestük miatt a mikológiai munkákban kiemelték. Ezen gombák rendszertanilag különálló egységekbe csoportosulnak a legújabb rendszertani kutatások alapján, rendszerük is igen sokat változott és változik ma is.

IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Jelen munka a folytatása a *Boletus*, *Leccinum*, *Chalciporus*, *Gyroporus*, *Porphyrellus* és *Strobilomyces* nemzetségeket tartalmazó publikációnknak (PÁL-FÁM & BENEDEK 2010), így a szakirodalmi áttekintés általános része ott található.

Jelen munka nevezék- és rendszertana KRIEGLSTEINER (2000) monográfiáján alapul. A tárgyalt nemzetségek rendszere így az alábbi:

Boletales rend

Boletaceae család: *Pulveroboletus*, *Tylopilus*, *Xerocomus* (incl. *Phylloporus*)

Suillaceae család: *Boletinus*, *Suillus*

Gyrodontaceae család: *Gyrodon*

A tárgyalt nemzetségek európai taxonszámai az alábbiak szerint alakultak. A legfajgazdagabb nemzetségek a *Xerocomus*-ok 21 fajjal és 1 változattal, valamint a *Suillus*-ok, 18 fajjal, 2 változattal és 2 formával. A további nemzetségek lényegesen alacsonyabb taxonszámúak, közülük több monotipikus, így a *Pulveroboletus* 3 fajt, a *Gyrodon* 1 fajt és a *Boletinus* 2 fajt és 1 formát tartalmaz Európában míg a *Tylopilus* nemzetség monotipikus (KRIEGLSTEINER 2000). LADURNER & SIMONINI (2003) munkája 22 *Xerocomus* fajt, 1 változatot és 2 formát közöl Európából.

A tárgyalt nemzetségek esetében az első adatok ISTVÁNFFI 1895-ös munkájához köthetők, aki a *Xerocomus subtomentosus* két adatát közli – *Boletus* s. néven – Borszék és Tusnádfürdő környékéről. Később BOHUS (1944) 4 faj 7 előfordulási adatát közli Székelyföld különböző helyszíneiről: *Suillus flavidus*, *S. granulatus*, *Xerocomus chrysenteron* és *X. subtomentosus*. CSÜRÖS-KÁPTALAN & CSÜRÖS (1956), illetve CSÜRÖS-KÁPTALAN (1958) a *Pulveroboletus hemichrysus* egy, és a *X. subtomentosus* újabb két adatát publikálta Csíkszentimrérről, illetve Kászonújfaluból.

László Kálmán, a Székelyföld rendszeres gombakutatója 13 faj 18 adatáról tudósít (SILAGHI & LÁSZLÓ 1968; LÁSZLÓ 1970, 1972; 1975; LÁSZLÓ & PÁZMÁNY 1976; LÁSZLÓ et al. 1981; 1988). A Székely Nemzeti Múzeumban lévő gyűjteményében 20 fungáriumi lap van a tárgyalt nemzetségek fajaiból, de közöttük Erdély más részein gyűjtött fajok is vannak (KOCs 1999).

MIKLÓSSY (1980) két faj, a *Suillus granulatus* és *S. luteus* egy-egy adatát közli Csíkmindszent környékéről. POP (1981) munkájában a *Suillus bovinus* mohosi adata szerepel. Misky gyűjteményében 6 faj egy-egy adata található, ebből 4 fajt LÁSZLÓ et al. (1988) publikált (MISKY et al. 2003). Az újabb kutatások eredményeképpen Sántha Gelence környékén végzett munkáinak eredményeképpen 7 fajt publikált (SÁNTHA 1996, 1998, 2001).

Mindezen kutatások eredményeképpen a Székelyföldről a szakirodalmi adatok 16 faj 47 előfordulási adatát tartalmazzák a *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* és *Tylopilus* nemzetségekből.

A szerző (Pál-Fám) és munkatársai 1999-ben kezdték publikálni a székelyföldi gyűjtéseik eredményeit (LÁZÁR et al. 1999, PÁL-FÁM 2006, PÁL-FÁM et al. 2002, 2006, 2007a, 2007b, 2010a, 2010b, PÁL-FÁM & BENEDEK 2004). Ezen publikációk, illetve a jelen munkában szereplő, saját gyűjtésű taxonok száma 15, összesen 61 előfordulási adattal.

Így a Székelyföldről dokumentált *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* és *Tylopilus* taxonok száma 20, összesen 106 előfordulási adattal. Mivel a Székelyföld kutatottsága távolról sem fedi le a területét, ezért új részeinek mikológiai feltárása várhatóan emelni fogja mind a fajok, mind az előfordulási adatok számát.

Jelen munka célkitűzése a Székelyföldön dokumentáltan előforduló *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* és *Tylopilus* taxonok leírása, előfordulási adatainak összefoglalása, makroszkopikus határozókulcsuk elkészítése és székelyföldi élőhelyi jellemzése.

ANYAG, MÓDSZER

A Székelyföldön előforduló, *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* és *Tylopilus* nemzetségekbe tartozó gombafajok listáját irodalmi és saját előfordulási adatok alapján állítottuk össze. A sok esetben hiányzó vagy nehezen értelmezhető termőhely-meghatározás miatt a precíz növénytársulás-nevek helyett általánosabb termőhelyneveket kellett használnunk (pl. gyertyános-tölgyes, lucos stb.). A fajok rendszer- és nevezéktanánál MUÑOZ (2005) nomenklaturáját és rendszerét alkalmazzuk. Minden szakirodalmi adatot sikerült e munka alapján egyértelműen azonosítani. A magyar nevek PRISZTER (1988) munkáján alapulnak.

A fajok leírása alapvetően a saját gyűjtésekből származó termőtestek leírásain alapul (nem csak a székelyföldi gyűjtésekből!), figyelembe véve a szakirodalmi leírásokat is (ALESSIO 1985, BREITENBACH & KRÄNZLIN 1991, HANSEN & KNUDSEN 1992, GALLI 1996, MUÑOZ 2005). Azoknál a fajoknál, amelyeknél nem rendelkezünk saját gyűjtésekkel, vagy nem jellemző termőtesteket gyűjtöttünk, a leírás hiányzik, csupán az élőhelyi jellemzés szerepel. Ezek a *Pulveroboletus hemichrysus*, és a *Xerocomus moravicus*. A székelyföldi élőhelyi jellemzések mellett mindig kitértünk a szakirodalmi jellemzésekre is. A *Phylloporus pelletieri*, *Xerocomus pruinatus*, *Xerocomus subtomentosus* var. *ferruginosus* és *Suillus viscidus* fajoknak ez az első dokumentált székelyföldi előfordulása. A *Boletinus cavipes* és *Suillus tridentinus* fajoknak nincs ugyan székelyföldi előfordulásuk, de dokumentálásuk várható, ezért szerepelnek a dolgozatban.

A makrobélegeken alapuló határozókulcs elkészítése HANSEN & KNUDSEN (1992), GALLI (1996), KRIEGLSTEINER (2000) és MUÑOZ (2005) munkáinak figyelembevételével történt.

A. A termőrétegtartó rózsaszínes	<i>Tylopilus felleus</i>
B. A termőrétegtartó más színű	1
1. A termőrétegtartó erősen anasztomizáló (összekötött) lemezekből áll	<i>Phylloporus pelletieri</i>
1* A termőrétegtartó csöves	2
2. A pórusos rész nehezen lefejtethető a trámáról, a tönkre lefutó, a pórusok nagyon kicsik, kizárólag éger alatt	<i>Gyrodon lividus</i>
2* A pórusos rész könnyen lefejtethető a trámáról, amennyiben nem, akkor nem futnak le a tönkre és a pórusok nem kicsik	3
3. A kalap felszíne nedvesen kifejezetten ragadós-nyálkás	4
3* A kalap felszíne bársonyos, nemezes, pikkelyes, nedvesen sem ragadós-nyálkás	5
4. A kalap színe rózsásvörös – matt rózsaszín, a pórusok ragyogó aranysárgák	<i>Pulveroboletus gentilis</i>
4* A kalap fehér, sárga, narancssárga, fahéjbarna – sötétbarna, ha a pórusok sárgák, akkor a kalap nem rózsavörös	<i>Suillus</i>
5. A pórusok hosszúkasak, tágak, a tönkre lefutók, a tönk üreges, kizárólag vörösfenyő alatt	<i>Boletinus cavipes</i>
5* A tönk tömör és hengeres, hálózatos és pelyhek nélküli, de alkalmanként a csúcsi részen bordázott lehet, a pórusok nem lehetnek egyidejűleg tágak és lefutók is	<i>Xerocomus</i>

Suillus

1. A tönk csúcsa szemcsék nélküli	2
1* A tönk csúcsa szemcsés	3
2. Hártyaszerű vagy nyálkás vélummaradványok vannak a tönkkön	7
2* A tönk ilyenek nélküli	9
3. A tönk galléros	4
3* A tönk gallér nélküli	6
4. A pórusok tágak, 1 mm vagy annál nagyobb átmérőjűek, a kalap színe sárgás, sárgásbarna, a gallérzóna fehér és hártyás vagy nyálkás és sárga	5
4* A pórusok szűkebbek, a kalap legalább fiatalon csokoládébarna, nem púpos, a gallér hártyás, fehér, az alsó felén ibolyabarna, nyálkás vélummaradványokkal	<i>S. luteus</i>
5. A kalap szürkessárga, néha zöldesen foltos, jól kivehetően púpos a közepén, a gallér sárgás és nyálkás, gyorsan beszárado	<i>S. flavidus</i>
5* A pórusok krémszínűek, világossárgák, később aranyárgák – barnássárgák	6
6. A bázismicélium fehér színű, a kalapfelszín sima, a guttációscseppek frissen tejszerűek	<i>S. granulatus</i>
6* A bázismicélium rózsaszínű, a kalapfelszín benőtten szálas, a guttációscseppek vízszerűek	<i>S. fluryi</i>
7. A pórusok szűkek, a kalap citrom-, narancssárga	<i>S. grevillei</i>
7* A pórusok tágak, a kalap más színű (ha citromsárga, akkor a pórusok szürkék)	8
8. A pórusok fiatalon élénk narancsszínűek, idősebb korban piszkos rozsdásnarancs színűek, a kalap és a tönk narancs- fahéjbarnás, a tréma sárgászörös	<i>S. tridentinus</i>
8* A pórusok szürkék vagy a kalap széle felé kissé sárgásak, a kalap és a tönk világosszürke – bézs színű, a tréma fehéres	<i>S. viscidus</i>
9. A tréma fehéres, halvány sárga, majd barnás, gyengén vagy erősebben kékülő, a kalap nemezes, némileg pikkelyes, csak erősen nedves időben ragadós	<i>S. variegatus</i>
9* A kalap síkos, nem nemezes, pikkelyes	<i>S. bovinus</i>

Xerocomus

1. A kalap gesztenye-, csokoládébarna, a pórusok zöldessárgák, a kalap nedvesen ragadós vagy kissé nyálkás	<i>X. badius</i>
1* A kalap nedvesen sem ragadós-nyálkás, nem sötétbarna vagy a pórusok sárgák	2
2. A kalap felszíne egyenetlen, görgyös-ráncos, alig nemezes, a spórák erős nagyítás mellett láthatóan kissé bordázottak, a tönk egyszínű sárga	<i>X. pruinatus</i>
2* A kalap felszíne egyenletes és kifejezetten nemezes, a kalapbőr gyakran felrepedező (<i>X. chrysenteron</i>), a spórák teljesen simák, a tönkön vöröses tónus látható (de lehet esetenként teljesen sárga is, ilyenkor narancsvöröses pigmentáltság jellemző a tönkbázisban)	3
3. A kalap legalább fiatalon cseresznye-, vérvörös, de gyakran kifakulhat, a tönk a kalaphoz hasonló színű, de lehet teljesen sárga is, a tönkbázisban narancsvörös pigmentek jellemzőek	<i>X. rubellus</i>
3* A kalap mindig barnás vagy olív színű	4
4. A kalap többnyire repedezett, a tönkbázisban nincsenek narancsszínű pigmentek, a tönk külső részén rendszerint ibolyászöröses tónus jellemző	<i>X. chrysenteron</i>
4* A tönkön nincsenek ibolyászöröses tónusok	5
5. A pórusok élénksárgák, a kalap színe olívsárga – olívdzöldes, kifejezett barnás árnyalat nélkül, a tréma egyöntetűen halványsárgás, a bázismicélium fehéres	<i>X. subtomentosus</i>
5* Az előző fajhoz hasonló, de a kalapon mindig kifejezett barnás tónusok jellemzőek, gyakran olív árnyalatok is, a tréma szinte teljesen fehér, bázismicélium sárgás, a tönk felső része gyakorta bordás, de lehet sima is	<i>X. subtomentosus</i> var. <i>ferrugineus</i>

Pulveroboletus gentilis (Quél.)Singer – Aranybélésű tinóru

Adatok száma: 1;

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján melegkedvelő lomberdei faj, az egyetlen székellyöldi adata is ezt mutatja.

Kalap: 2–5–(6) cm, félgömb alakú, hamar domború lesz. Széle sokáig begöngyölt felszíne síkos színe egyenletesen rózsaszínű, lehet hússzínű vagy sárgás árnyalattal is.

Tráma, termőréteg: vastag, tönkhöz nőtt, először szűk, majd tág pórusú, aranysárga, sérülésre nem változik.

Tönk: 3–5 × 0,5–1 cm, hengeres, karcsú, görbülhet, síkos, aranysárga a kalap alatt, lefelé fokozatosan rozsdabarnába megy át, lehet gyökerező.

Hús: puha, fehér, a kalapbőr alatt rózsaszínű, elvágva nem változik, szag és íz nem jellemző

Spóra: spp. barnásolív, sp. elliptikus, sima, 13–16 × 5–7 µm

Megjegyzés: Ehető, de nincs túl nagy jelentősége. Jellemző bélyegei: rózsaszínű kalap, aranysárga tráma és tönk, kis termet. Más fajokkal nem téveszthető össze.

Pulveroboletus hemichrysus (Berk. & Curt.)Singer – Kénsárga tinóru

Adatok száma: 1;

Adatok: CSÜRÖS-KÁPTALAN & CSÜRÖS 1956: Csíkszentimre, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom és az egyetlen székellyöldi adata alapján fenyőerdei ritka faj.

Phylloporus pelletieri (Lev.)Quel. – Lemezes tinóru

Adatok száma: 1 (saját adat);

Adatok: PÁL-FÁM 2001.08.14: Bálványos, lomeleleges *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján melegkedvelő lomberdei faj, az egyetlen székellyöldi adata valószínűleg marginális előfordulás.

Kalap: 3–8 cm, domború, később kiterülő. Széle aláhajló, szabálytalan. Felszíne bársonyos, színe okkertől barnásvörösig terjedhet.

Tráma, termőréteg: lemezszerű, lefutó, számos anasztomózissal, élénk sárgából idővel barnul.

Tönk: hengeres, 3–6 × 1 cm, lehet excentrikus, enyhén gyökerező, felszíne sárga alapon barnás szárazsággal.

Hús: puha, sárgás, a felszín alatt borvörös, elvágva pirosasra színeződik. Íze és szaga nem jellegzetes.

Spóra: spp. barnásokker, sp. orsó alakú, 10–13 × 3–5 µm

Megjegyzés: Ehető, de nem ízletes. Jellemző bélyege: lemezszerű tráma. Más fajjal nem téveszthető össze.

Tylophilus felleus (Bull.:Fr.)Karst. – Epeízű tinóru

Adatok száma: 5 (saját adat: 3);

Adatok: LÁSZLÓ & PÁZMÁNY 1976: Tusnádfürdő, *Picea* alatt; SÁNTHA 1998: Gelence, Tanórok, *Piceetum*; PÁL-FÁM et al. 2001.08., 2002.07. (2 adat): Szent Anna-tó, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján savanyú talajú fenyvesekben, ritkán lomberdőben, az alföldtől a hegyvidékig, nyáron terem. A Székellyöldön hegyi lucosok faja.

Kalap: 9-15-(20) cm, kemény, húsos, félgömb alakú, domború, öregén kiterülő. Széle aláhajló, felszíne matt, berepedezhet. Színe egyenletesen középbarna vagy mogoróbarna.

Tráma, termőréteg: vastag, tönkhöz nőtt vagy felkanyarodó, fehéres rózsaszínű, öregén barnás rózsaszínű, először szűk, majd tág pórusú.

Tönk: hasas vagy lefelé vastagodó, 8–12 × 2–5,5 cm, világosbarna alapon apró szemű sötétbarna hálózatos végig.

Hús: fehér, elvágva nem változik, a tráma körül rózsás, puha, gombaszagú és erősen keserű.

Spóra: spp. húsrózsaszínű, sp. orsó alakú, sima, 13–14 × 4–5 µm

Megjegyzés: Mérgező. Jellemző bélyegei rózsaszínű tráma, keserű hús. Jellemző bélyegei megkülönböztetik a hasonló habitusú *Boletus edulis* és *Boletus reticulatus* alakkör fajaitól is.

Xerocomus badius (Fr.)Kühner ex Gilb. – Barna nemezes tinóru

Adatok száma: 9 (saját adat:6);

Adatok: Nagyon sokféle termőhelyről dokumentált: *Piceetum*, *Sphagno-Piceetum*, fenyőleleges lomberdő, kert, *Quercus-Carpinetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján savanyú talajú fenyvesekben, ritkán lomberdőkben az alföldtől a hegyvidékig, nyártól az első fagyokig. A Székellyöldön is gyakori, széles ökológiai spektrumú faj.

Kalap: 4–5–(10) cm, húsos, félgömb alakú, domború, majd kiterülő. Széle begöngyölt, később szabályos vagy hullámos. Felszíne száraz időben enyhén molyhos, nedvesen síkos, színe egyenletes sötétbarna vagy feketésbarna.

Tráma, termőréteg: vastag, tönkhöz nőtt, szürkésfehér, öregén olívdzöld, érintésre kékül, kezdetben szűk, majd egyre tágabb pórusú.

Tönk: hengeres vagy hasas, 5,5–10 × 1–2,5–(3,5) cm, felül fehéresszürkés, alul sötétbarna, hosszanti finom szárazsággal, hálózat nincs.

Hús: szürkésfehér, kicsit kékül, kalapban vastag, jóízű, szaga nem jellemző.

Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, $13-16 \times 4-5 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető. A nemezesstinóruk egymástól való elkülönítése nehéz, sok átmeneti alak ismert, mikroszkópos bélyegeken is sokszor átfednek. Jellemző bélyegei: sötétbarna, sokszor síkos kalap, szürkésfehér tréma, barnás, szálás tönk. Összetéveszthető a *Boletus edulis* és *Boletus reticulatus* alakkör fajaival, melyek robusztusabbak és tönkjük hálózatos. Sokáig szűk pórusa és jellegzetes kalapfelszíne miatt más nemezesstinórukkal nem téveszthető össze.

Xerocomus chrysenteron (Bull.:St.Amans)Quél. – Aranytinóru, Arany nemezesstinóru

Adatok száma: 20 (saját adat: 11);

Adatok: Nagyon sokféle termőhelyről dokumentált: *Pino-Sphagnetum*, *Piceetum*, *Sphagno-Piceetum*, *Betuletum*, fenyőelegyes lomberdő, *Fagetum*, *Carpino-Fagetum*, *Quercus-Carpinetum*.

Termőhely: mindenféle lombos és fenyőerdőben, savanyú preferenciával, az alföldtől a hegyvidékig, tavasztól késő őszig. A Székelyföldön a leggyakoribb, széles ökológiai spektrumú nemezesstinóru.

Kalap: 5–10 cm, puha, húsos, félgömb alakúból hamar kiterülő. Széle begöngyölt, majd szabálytalanul hullámos. Felszíne molyhos, repedező, színe változatos: közép- és okkerbarna, szürkésbarna, rózsaszínű, a repedésekben a hús rózsaszínű.

Tréma, termőréteg: tág pórusú, vastag, sárgából öregén sárgás olajzöld lesz, érintésre kékül.

Tönk: változatos, hengeres, nyomott, $5-8 \times 0,5-3 \text{ cm}$, sárga alapon erős vörös vagy vörösbarna mintázottsággal, mely öregén kifakulhat.

Hús: puha, sárga, kékül, gyümölcsízű és kellemes édeskés ízű.

Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, $11-14 \times 5-6 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető. A nemezesstinóruk egymástól való elkülönítése nehéz, sok átmeneti alak ismert, mikroszkópos bélyegeken is sokszor átfednek. Jellemző bélyegei: barna alapszínű kalap, repedésekben rózsaszínű hús, vörös mintázottságú tönk. Összetéveszthető más repedező kalapú fajokkal, melyek húsa a repedésekben nem rózsaszínű: *Xerocomus armeniacus* és *Xerocomus porosporus*.

Xerocomus moravicus (Vacek)Herink – Morva tinóru

Adatok száma: 1;

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*.

Termőhely: egyetlen adata ismert, ez alapján lombos faj.

Xerocomus pruinosus Fr.et Hoek ss.Pears. – Hamvas nemezesstinóru

Adatok száma: 3 (saját adatok);

Adatok: PÁL-FÁM et al. 2001.06.: Előpatak, *Carpino-Fagetum*; 2006.08.: Komandó, *Piceetum*; 2009.08.: Borszék, lombos *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján domb és hegyvidéki lombos és fenyőerdőkben nyártól őszig. A Székelyföldi adatai is ezt támasztják alá.

Kalap: 5,5–6–(9) cm, félgömb alakúból domború lesz. Széle enyhén hullámos, felszíne molyhos, szabálytalanul rücskös. Színe sötétbarna, vöröses beütéssel, a rágásokban vöröses hússal.

Tréma, termőréteg: vékony, citromsárga, érintésre enyhén kékül, tág pórusú, felkanyarodó vagy tönkhöz nőtt.

Tönk: 6–8 $\times$ 1–1,5 cm, hengeres, csúcsán 2 mm sárga, lefelé szálás, vörös mintázottsággal.

Hús: sárga, a rágások vöröse 1 mm-re behatol a húsbba, elvágva kékülhet. Jóízű, szaga nem jellemző.

Spóra: spp. barnásolív, sp. elliptikus vagy orsó alakú, finom hosszanti mintázattal, $13-14 \times 5 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető. A nemezesstinóruk egymástól való elkülönítése nehéz, sok átmeneti alak ismert, mikroszkópos bélyegeken is sokszor átfednek. Jellemző bélyegei: rücskös, nem repedező kalap, vörös mintázottságú tönk. Összetéveszthető a valamivel világosabb, repedező kalapú *Xerocomus chrysenteron* fajjal, melynek repedéseiben a hús rózsaszínű.

Xerocomus rubellus (Krbh.)Quél. – Piros nemezesstinóru

Adatok száma: 6 (saját adat: 5);

Adatok: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*; PÁL-FÁM et al. 1997.08.: Lisznyópatak, fenyőelegyes *Quercus-Carpinetum*; 2001.06. (2 adat): Előpatak, *Carpino-Fagetum*; 2002.07.: Rétyi Nyír, *Pinetum sylvestris cultum*; 2002.07.: Sugásfürdő, *Carpino-Fagetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján meleg, füves lomboserdőkben, erdőszéleken, tavasztól kora őszig. A Székelyföldön nem gyakori, itt is elsősorban melegkedvelő erdőkben terem.

Kalap: 5,5–(9) cm, félgömb alakúból domború, majd szabályosan vagy szabálytalanul kiterülő. Széle begöngyölt, majd szabálytalan. Felszíne nemezes, nem repedezik, színe élénkpiros, szélén kb. 1 mm-ig sárga kifakulhat, lehet barnás vagy olív árnyalat is rajta.

Tréma, termőréteg: vastag, felkanyarodó, tág pórusú, sárga, öregén zöldes, érintésre kékeszöld.

Tönk: hengeres vagy nyomott, görbülhet, $5-8 \times 1,5-2 \text{ cm}$, sárga, szálás, lefelé vöröses, hosszanti korpázottsággal.

Hús: sárga, a tönk bázisában lehet pirosas, vékony, nedves, a kalapban puha, a tönkben szálásabb, íze édeskés, szaga nem jellemző.

Spóra: spp. barnásolív, sp. elliptikus, sima, $10-11 \times 5 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető. A nemezesztinóruk egymástól való elkülönítése nehéz, sok átmeneti alak ismert, mikroszkópos bélyegekben is sokszor átfednek. Jellemző bélyegei: piros, nem repedező kalap sárga széllel, vörös korpázottságú tönk. Összetéveszthető a barna alapszínű, repedező kalapú *Xerocomus chrysenteron* fajjal, főleg a vörös színárnyalatú kalappal bíró termőtestek esetén.

Xerocomus subtomentosus (L.:Fr.)Quél. – Molyhostinóru, Molyhos nemezesztinóru

Adatok száma: 13 (saját adat: 4);

Adatok: Nagyon sokféle termőhelyről dokumentált: *Fagetum*, *Carpino-Fagetum*, *sziklai bükkös*, *Pino-Sphagnetum*, *Piceetum*, *Betuletum*, fenyőelegyes lomberdő.

Termőhely: szakirodalom alapján mindenféle lombos és fenyőerdőben nyártól késő ősziig. A Székelyföldön gyakori, itt is mindenféle erdőben terem.

Kalap: 5,5–10 cm, húsos, puha, félgömb alakúból kiterülő. Széle fiatalon begöngyölt, felszíne erősen molyhos, ritkán repedező. Színe változatos: olívsárga, sárgásokker, világos sárgásbarna, a repedésekben a hús sárga.

Tráma, termőréteg: vastag, tág pórusú, tönkhöz nőtt, sárga, öregén olív, nem színeződik.

Tönk: hengeres vagy nyomott, 5–9 × 0,5–2,5 cm, sárga vagy okkersárga, hosszanti bordázottsággal vagy nagyon megnyúlt szemű hálózattal.

Hús: puha, sárga, a tönk bázisában barnás, enyhén kékülhet, édeskés ízű, szaga nem jellemző.

Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, 12–13 × 4–5 µm.

Megjegyzés: Ehető. A nemezesztinóruk egymástól való elkülönítése nehéz, sok átmeneti alak ismert, mikroszkópos bélyegekben is sokszor átfednek. Jellemző bélyegei: ritkán repedező erősen molyhos kalap, sárga tönk és hús. Összetéveszthető a feketésebb vagy vörös színű, fehéréssárga húsú *Xerocomus subtomentosus* var. *ferruginosus* taxonnal.

Xerocomus subtomentosus var.ferruginosus (Schaeff.)Krglst. – Recéstönkű nemezesztinóru

Adatok száma: 1 (saját adat);

Adatok: PÁL-FÁM et al. 2006.08.: Komandó, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján savanyú talajú lombos és fenyőerdőben nyártól késő ősziig. Az egyetlen székelyföldi adata is savanyú talajú élőhelyről van.

Kalap: 5,5–10–(13) cm, húsos, puha, félgömb alakúból kiterülő. Széle húsos, fiatalon begöngyölt, felszíne molyhos, ritkán repedező. Színe változatos: feketésbarna, rozsdabarna, vörös árnyalatokkal.

Tráma, termőréteg: vastag, tág pórusú, tönkhöz nőtt vagy lefutó, sárga, öregén olív, érintésre kékül.

Tönk: hengeres, 5–9 × 1–2,5 cm, sárga vagy okkersárga, hosszanti bordázottsággal vagy nagyon megnyúlt szemű hálózattal, finom barnás szemcsézettséggel.

Hús: puha, fehérés, a tönk bázisában krémrózsás, enyhén kékülhet, kalapbőr alatt rózsaszínes, édeskés ízű, szaga nem jellemző.

Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, 11–13 × 4–5 µm.

Megjegyzés: Ehető. A nemezesztinóruk egymástól való elkülönítése nehéz, sok átmeneti alak ismert, mikroszkópos bélyegekben is sokszor átfednek. Jellemző bélyegei: nem repedező kalap, kalapbőr alatt rózsaszínes hús, fehéréssárga hús. Összetéveszthető a világosabb kalapú, sárga húsú *Xerocomus subtomentosus* fajjal, melynek kalapbőre alatt a hús nem rózsaszínes.

Boletinus cavipes (Klotzsch in Fr.)Kalchbr. – Csövestönkű tinóru

Adatok száma: nincs, de előfordulása várható.

Termőhely: montán lucosok, lucelegyes lomberdők faja, domb- és hegyvidéken, kizárólag vörösfenyővel mikorrhizás, nyáron és ősszel terem.

Kalap: 5–10–(15) cm, domború, púpos középpel, esetleg tompa kúp alakú. Széle sokáig begöngyölt, caftos fehérés burokmaradványokkal. Felszíne száraz, sugarasan szálás vagy pikkelyes-pelyhes, színe narancsbarna vagy aranybarna, esetleg rozsdabarna lehet aranyárga is (var. *aureus* Rolland).

Tráma, termőréteg: keskeny, lefutó, a pórusok tágak, szabálytalanul hosszúkás keresztmetszetűek, élénk sárgából idővel olívszöldre változnak.

Tönk: szabálytalanul hengeres, üreges, 3–7 × 1,5–3 cm, felszíne sárga alapon barnás szálazottsággal, pikkelyezettséggel gallér szabálytalan, hártvás, fehérés.

Hús: puha, sárgás, íze és szaga nem jellegzetes.

Spóra: spp. okker- olív, sp. orsó alakú, 10–13 × 3–4 µm.

Megjegyzés: Ehető. Jellemző bélyegei: üreges tönk, kis púp a kalapon, tág pórusú, lefutó tráma. Más fajjal nem téveszthető össze, legfeljebb néhány sokkal ritkább *Boletinus* taxonnal.

Suillus bovinus (L.:Fr.)Kuntze – Tehéntinóru, Tehén fenyőtinóru

Adatok száma: 2;

Adatok: LÁSZLÓ 1970: Mohos, *Sphagnetum*; POP 1981: Mohos, *Sphagno-Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján kéttűs fenyők alatt, a dombvidéktől a magas hegységekig, nyártól ősziig, a két székelyföldi adata alapján tűzezes fenyvesekre jellemző.

Kalap: 5–10–(12) cm, húsos, puha, félgömb alakúból domború lesz. Széle hullámos, felszíne nyálkás. Színe bőrbarna, rózsaszínes mogyoróbarna.

Tráma, termőréteg: tág pórusú, vékony, tönkhöz nőtt vagy lefutó, olívbarnás.
Tönk: hengeres, görbülhet, 5–9 × 0,5–1,5 cm, halványabb kalapszínű, a kalap alatt világos, sima.
Hús: puha, sárgásfehér, rózsás árnyalattal, vágásra nem színeződik.
Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, 8–10 × 3–4 µm
Megjegyzés: Ehető. Jellemző bélyegei: olívbarna, tág pórusú tráma, nyálkás kalap, gallér nincs. Összetéveszthető a száraz, repedező kalapú *Suillus variegatus* fajjal.

Suillus flavidus (Fr.)Singer – Lápi fenyőtinóru

Adatok száma: 2 (saját adat:1);
Adatok: BOHUS 1944: Szent Anna-tó, termőhely nélkül; PÁL-FÁM 2002. 07.: Mohos, *Pino-Sphagnetum*.
Termőhely: hegyvidéki lápos, tűzges, nedves fenyvesekben, erdőfenyő (szakirodalomban törpefenyő is) alatt, nyártól őszig.
Kalap: 3–8 cm, kúpos, majd kiterül, de legtöbbször marad egy kis púp a közepén. Széle szabályos, felszíne nyálkás, sugarasan benőtt szál vagy apró pikkelykés. Színe citromsárgától vöröses krémszínűig terjed, szürkés vagy ibolyás árnyalatok is lehetnek rajta.
Tráma, termőréteg: vékony, tág pórusú, tönkhöz nőtt, sárga, öreg barnásolív.
Tönk: vékony, karcú, görbülhet, hengeres, 5–7 × 0,5–1 cm, nyálkás, kalapszínű, a bázis felé szürkésebb vagy barnább, nagyon mülékony gallérral gallér felett barnás szemcsézettséggel, alatta szárazott.
Hús: vizenyős, puha, sárgás, vágásra enyhén vöröszödik, szag és íz nem jellemző.
Spóra: spp. barnásolív, sp. elliptikus vagy orsó alakú, sima, 8–10 × 3–4 µm.
Megjegyzés: Ehető, de nem ízletes. Jellemző bélyegei: tompán púpos kalap, gallér vagy gallérzóna, sugaras szárazottság a kalapon. Összetéveszthető a kevésbé nedves élőhelyen élő, sötétebb színű *Suillus luteus* fajjal.

Suillus fluryi Huijsm. – Rózsástövű fenyőtinóru

Adatok száma: 2 (saját adat:1);
Adatok: SÁNTHA 2001: Gelence, Vas erdeje, *Pinetum*; PÁL-FÁM et al. 2005. 07.: Gyimesbükk, *Piceetum*.
Termőhely: kéttűs fenyők alatt, szakirodalom alapján mindenféle talajon az alföldtől a magas hegységekig, tavasztól késő őszig. A két székelyföldi adata alapján fenyvesek jellemző gombája.
Kalap: 5–9–(13) cm, húsos, puha, félgömb alakúból hamar kiterülő. Széle fiatalon begöngyölt, felszíne nyálkás, finoman benőtt szál. Színe sárgás, krémszínű barna vagy okkerbarna.
Tráma, termőréteg: vékony, tönkhöz nőtt, szűk pórusú. A pórusok könnyeznek. Sárgából öregén sárgászöld lesz a színe.
Tönk: hengeres, 5–8 × 1–2 cm, kissé nyálkás, sárgásfehér, a csúcán barnássárga szemcsézettséggel, bázisa lilásrózsaszín árnyalattal.
Hús: puha, vizenyős, fehéres, a tönk bázisában rózsaszínes árnyalatú, íze édeskés, szaga nem jellemző.
Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, 10–12 × 4–5 µm.
Megjegyzés: Ehető. Jellemző bélyegei: szemcsézett tönkcsúcs, gallér nincs, rózsaszínű tönkbázis. Összetéveszthető a szintén gyakori *Suillus granulatus* fajjal, melynek tönkbázisa nem rózsaszínű és kalapja nem benőtt szál.

Suillus granulatus (L.:Fr.)Kuntze – Szemcsésnyelű fenyőtinóru

Adatok száma: 14 (saját adat:10);
Adatok: Adatainak zöme erdőfenyvesekből származik, de van egy-egy adata fenyőegyes lombdöböl és vörösfenyő alól is. Az egyik leggyakoribb tinórufaj a Székelyföldön.
Termőhely: mindenféle fenyő alatt mindenféle talajon az alföldtől a magas hegységekig, tavasztól késő őszig.
Kalap: 5–9–(10) cm, húsos, puha, félgömb alakúból hamar kiterülő. Széle fiatalon begöngyölt, felszíne nyálkás. Színe sárgás krémszínű vagy okkerbarna.
Tráma, termőréteg: vékony, tönkhöz nőtt, szűk pórusú. A pórusok könnyeznek, sárgából öregén sárgászöld lesz a színük.
Tönk: hengeres, 5–9 × 1–2 cm, nyálkás, sárgásfehér, a csúcán barnássárga szemcsézettséggel a könnyező tráma miatt.
Hús: puha, vizenyős, fehéres, íze édeskés, szaga nem jellemző.
Spóra: spp. barnásokker, sp. orsó alakú, sima, 8–10 × 3–5 µm.
Megjegyzés: Ehető. Jellemző bélyegei: szemcsézett tönkcsúcs, nincs gallér, nem rózsaszínű tönkbázis. Összetéveszthető a szintén gyakori *Suillus fluryi* fajjal, melynek kalapja benőtt szál, tönkbázisa rózsaszínű.

Suillus grevillei (Klotzsch:Fr.)Singer – Sárgagyűrűs fenyőtinóru

Adatok száma: 5 (saját adat:4);
Adatok: LÁSZLÓ 1975: Sepsibüksád, Zsombor patak, *Larix* alatt; PÁL-FÁM et al. 2002.07: Szent Anna-tó, *Fagetum*; 2005.07.: Gyimesbükk, *Piceetum*; 2006.08.: Komandó, *Piceetum*; 2009.08. Borszék, *Piceetum*, mind *Larix* közelében.
Termőhely: hegyvidéki erdőkben, obligát vörösfenyő- mikorrhizás, nyártól késő őszig.
Kalap: 4–10–(14) cm, puha, húsos, kúpos félgömb alakúból kiterül, de egy enyhe púp marad rajta. Széle sokáig begöngyölt felszíne nyálkás, hosszanti ráncos. Színe a citromsárgától a narancssárgán át a barnásnarancsig terjed.
Tráma, termőréteg: szűk pórusú, lefutó, sárga, öregén barnásolív.
Tönk: hengeres, 6–10 × 1–2 cm, narancssárga, a kalap alatt sárgásfehér, mülékony gallérral. A gallér fölött sárga, rajta mülékony barnás hálózattal, gallér alatt nyálkás, barnás pontszerű mintázottsággal.
Hús: sárgás, puha, vizenyős, vágásra vöröszödhet, édeskés ízű és szagú.

Spóra: spp. barnásolív, sp. elliptikus, sima, $8-10 \times 3-4 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető, de nem ízletes. Jellemző bélyegei: vörösfenyőhöz való kötöttség, gallér, jellegzetes szín. Összetéveszthető a vörösfenyőhöz kötött fajokkal: a hasonló színű, de rásimulóan pikkelyes kalapú *Suillus tridentinus*, az üreges tönkű, kisebb *Boletinus cavipes*, valamint a szürke alapszínű *Suillus viscidus* fajokkal.

Suillus luteus (L.:Fr.)Gray – Barna gyűrűstinóru

Adatok száma: 9 (saját adat:3);

Adatok: Adatainak zöme erdei- és lucfenyvesekből származik, de van egy-egy adata fenyőelegyes lomberdőből és boróka alól is.

Termőhely: többféle fenyő, de nálunk főleg erdei- és lucfenyő alatt a dombvidéktől a magas hegységekig, tavasztól késő őszig.

Kalap: 5-13 cm, húsos, puha, félgömb alakából hamar kiterülő. Széle fiatalon begöngyölt, lehetnek rajta burokmaradványok, felszíne nyálkás. Színe okkerbarna vagy sötétbarna.

Tráma, termőréteg: vékony, tönkhöz nőtt, szűk pórusú. Sárgából öregen sárgásbarnás lesz a színük.

Tönk: hengeres, 5-9 $\times$ 1-3 cm, nyálkás, sárgásfehér. Gallérja fejlett, fehér, öregen ibolyásbarnás.

Hús: puha, vizenyős, fehéres, íze édeskés, szaga nem jellemző.

Spóra: spp. barnásokker, sp. orsó alakú, sima, $8-10 \times 3-4 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető. Jellemző bélyegei: jellegzetes gallér, nyálkás kalap, barna kalapszín. Összetéveszthető a szintén gyakori *Suillus granulatus* és *S. fluryi* fajokkal, melyek gallér nélküliek.

Suillus tridentinus (Bres.)Sing. – Rozsdavörös fenyőtínóru

Adatok száma: nincs, de előfordulása várható.

Termőhely: hegyvidéki erdőkben, obligát vörösfenyő- mikorrhizás, nyártól késő őszig.

Kalap: 5-10-(14) cm, puha, húsos, domborúból kiterülő széle sokáig begöngyölt, túlnő a trámán. Felszíne nyálkás, ráncosnak néz ki a sok kis rásimuló pikkelykétől. Színe a krémvöröstől a narancsvörösön át a barnásvörösig terjed.

Tráma, termőréteg: tág pórusú, tönkhöz nőtt vagy enyhén lefutó, aranyárga, öregen barnászöld.

Tönk: hengeres, a bázisban megvastagodhat, nyálkás, 6-10 $\times$ 1-3 cm, világos kalapszínű. Sárgásfehér, mülékony gallérja van, a gallér fölött mülékony barnás szárazotagsággal aranyárga alapon, alatta barnásan pontozott.

Hús: puha, sárgás, vágásra kékes vagy vöröses árnyalattal, kellemes szagú, íze nem jellemző.

Spóra: spp. barnásolív, sp. elliptikus vagy orsó alakú, sima, $9-12 \times 4-5 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető, de nem ízletes. Jellemző bélyegei: vörösfenyőhöz való kötöttség, gallér, aranyárga tráma, pikkelyes kalap. Összetéveszthető a vörösfenyőhöz kötött fajokkal: a hasonló színű, de nem pikkelyes kalapú *Suillus grevillei*, az üreges tönkű, kisebb *Boletinus cavipes*, valamint a szürke alapszínű *Suillus viscidus* fajokkal.

Suillus variegatus (Sw.:Fr.)O.Kuntze – Tarka tinóru, tarka fenyőtínóru

Adatok száma: 6 (saját adat:4);

Adatok: SILAGHI & LÁSZLÓ 1968: Mohos, *Sphagnetum*; LÁSZLÓ 1972: Lucs, *Sphagnetum*; PÁL-FÁM et al. 1999.08., 2000.08., 2001.08.8.2. adat: Mohos, *Pino-Sphagnetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján kéttűs fenyők alatt, nyártól őszig. Székelyföldi adatai szerint tőzeglapok jellemző faja.

Kalap: 5-14 cm, félgömb alakából kiterülő, majd lapos, széle szabálytalanul hullámos. Felszíne molyhos és apró, rásimuló pikkelykés, melyek a kalapszél felé ritkulnak, olyan, mintha repedezett lenne. Színe barna, a pikkelyeké sötétebb.

Tráma, termőréteg: vékony, tönkhöz nőtt vagy lefutó, olívbarnából sötét olívbarna lesz, először szűk, majd tágabb pórusú.

Tönk: 6-10 $\times$ 1-2 cm, hengeres, a bázis felé vastagodik, sárgásbarna alapon sötétebb pelyhes vagy szálas.

Hús: sárga, puha, tönkben kénsárgásabb, vágásra enyhén kékül, vegyszerszagú, jóízű.

Spóra: spp. barnásolív, sp. orsó alakú, sima, $8-10 \times 3-4 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Ehető. Jellemző bélyegei: olívbarna tráma, molyhos vagy pikkelyes kalap, gallér nincs. Összetéveszthető a nyálkás kalapú, nem repedező *Suillus bovinus* fajjal.

Suillus viscidus (Fr.& Hök)Rauschert – Szürkegyűrűs fenyőtínóru

Adatok száma: 1 (saját adat);

Adatok: PÁL-FÁM et al. 2005.07.: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Termőhely: szakirodalom alapján hegyvidéki erdőkben, obligát vörösfenyő- mikorrhizás, nyártól késő őszig. A Székelyföldön ritka.

Kalap: 5-10 cm, félgömb alakából kiterülő széle begöngyölt és cafrangos. Felszíne nyálkás, valamelyest sugarasan ráncos. Színe szürke vagy okkeres szürke.

Tráma, termőréteg: vastag, tönkhöz nőtt, tág pórusú, szürke, öregen barnásszürke.

Tönk: hengeres, lehet görbe, 5-10 $\times$ 1,5-3 cm, nyálkás, szürke vagy szürkessárga, a kalap alatt mülékony fehér, hártás gallérral. A gallér fölött barnás vagy szürkés szemcszettség található.

Hús: puha, vizenyős, szürkés, a bázisban sárgás vágásnál halvány zöldeskékre színeződhet, főleg a tráma felett.

Spóra: spp. barna, sp. elliptikus vagy orsó alakú, sima, $9-13 \times 4-5 \mu\text{m}$.

Megjegyzés: Étkezési értéke nincs. Jellemző bélyegei: vörösfenyőhöz való kötöttség, gallér, szürkés kalap és tráma. Összetéveszthető a vörösfenyőhöz kötött fajokkal: a narancs színű *Suillus grevillei*, az üreges tönkű, kisebb *Boletinus cavipes*, valamint a vöröses alapszínű *Suillus tridentinus* fajokkal.

Gyrodon lividus (Bull.:Fr.)Sacc. – Égertinóru

Adatok száma: 2 (saját adat: 1);

Adatok: SILAGHI & LÁSZLÓ 1968: Málnásfürdő, Alnetum; PÁL-FÁM et al., 2010. 07. 19: Árkos, Alnetum.

Termőhely: szubmontán-montán, különböző égerfajokkal (hamvas éger, alacsonyabb területen enyves éger) mikorrhizás, üde és nedves élőhelyeken, nyártól őszig.

Kalap: 8–15 cm, domborúból hamar kiterülő, fiatalon is szabálytalan, hullámos. Széle sokáig begöngyölt, majd hullámos. Felsője bőrszerű, később fényes, nedvesen ragadós. Színe okkeres, rajta sárgás, szürkés vagy barnás foltok, sávok, de lehet rózsás beütés is.

Tráma, termőréteg: keskeny, lefutó, kifejtetlen tág és megnyúlt pórusú, citromsárga, majd sárgászöld, érintésre és öregén zöldül, barnul.

Tönk: 6–(9) × 1,5–2 cm, centrikus vagy excentrikus, mindig görbül, lefelé vastagodik, a kalap alatt a trámától sárga, lefelé vörösbarna szálak, molyhos.

Hús: a kalapban puha, a tönkben szálak, fehéressárgás, vastag, vörösdök, tönkben és csövek felett kékül, íz és szag nem jellemző.

Spóra: spp. barnasolív, sp. ovális, sima, 4–6 × 3–5 µm.

Megjegyzés: Ehető, de nem túl ízletes. Jellemző bélyegei: keskeny, lefutó tráma, szabálytalan kalap és tönk, égerhez való kötöttség. Összetéveszthető a fenyők alatt élő *Suillus* fajokkal, melyek trámája nem lefutó.

IRODALOM – REFERENCES

- ALESSIO C.L. (1985): Boletus Dill. ex L. Fungi Europaei. Saronno.
- BOHUS G. (1944): A magyarországi Boletus-ok kritikai felsorolása. Annales Hist. Nat. Musei Nationalis Hungarici XXXVII, Pars Botanica: 17–65.
- BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1991): Fungi of Switzerland. Vol. 3. Mykologia, Luzern.
- CSÜRÖS-KÁPTALAN M. (1958): Adatok a Kászoni-medence gombafldrájának ismeretéhez. Studia Univ. Cluj. 3/II./2: 41–45.
- CSÜRÖS-KÁPTALAN M., CSÜRÖS S.T. (1956): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din munții Harghita. Revista pădurilor 1: 12–15.
- GALLI R. (1996): I Boleti. Edinatura, Milano.
- HANSEN L., KNUDSEN H. (eds, 1992): Nordic Macromycetes II. Nordsvamp, Copenhagen.
- ISTVÁNYI GY. (1895): Adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez. Természettud. Füzetek, XVIII/1-2: 97–110.
- KOCS I. (1999): László Kálmán (1900–1996) gyűjteménye a Székely Nemzeti Múzeumban II. Acta Siculica 1999/1: 49–66.
- KRIEGLSTEINER (2000): Die Grosspilze Baden-Württembergs Band 2. Ulmer, Stuttgart.
- LADURNER H., SIMONINI G. (2003): Xerocomus s. l. Fungi Europaei 8, Alassio pp 1–526.
- LÁSZLÓ K. (1970): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta 1970: 63–74.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R. S. România. Aluta 1972: 41–60.
- LÁSZLÓ K. (1975): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din bazinul Sf. Gheorghe și împrejurimi. Aluta 1974–75: 463–468.
- LÁSZLÓ K., ALBERT L., SARKADI Z. (1988): A nagygombák kutatása és újabb adataik Hargita és Kovászna megyékben II. Clusiana 1988/3: 163–176.
- LÁSZLÓ K., PÁZMÁNY D. (1976): Seltene Pilze aus Rumänien. Zeitschrift für Pilzkunde 42: 179–184.
- LÁSZLÓ K., PÁZMÁNY D., KOVÁCS S. (1981): Adatok a Nemere-hegységhez tartozó Veresvíz-völgy nagygombáinak ismeretéhez. Aluta 1981: 353–361.
- LÁZÁR Zs., PÁL-FÁM F., RIMÓCZI I. (1999): Adatok a székelyföldi tűzeglápok nagygombavilágához. Acta Siculica 1999/1: 67–72.
- MIKLÓSSY V. (1980): Flora si aspecte de vegetație din împrejurimile satului Misentea, județul Harghita. Acta Harghita, Csíkszereda: 389–390.
- MISKY M., KOVÁCS J., ALBERT L., BRATEK Z. (2003): Székelykeresztúr és környéke gombavilágának ismerete I. Nagygombák. Moeszia 1: 18–22.
- MUÑOZ J. A. (2005): Boletus s. l. Fungi Europaei. Edizioni Candusso, Alassio.
- PÁL-FÁM F. (2006): Adatok a Baróti-hegység nagygombáinak ismeretéhez. Acta Siculica 2005/1: 1–12.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L. (2004): Nagygombák a Szent Anna-tó környékéről. Acta Siculica 2003/1: 25–30.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L. (2010): Tinóruk a Székelyföldön. Moeszia 5–6: 3–17.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., GYARMATI L., FODOR L. (2006): Adatok Gyimesbükk környéke nagygombáinak ismeretéhez. Moeszia 3: 32–34.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., PLUTÁNÉ LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M. (2007a): Adatok Kommandó környéke (Háromszéki-havasok) nagygombáinak ismeretéhez. Moeszia 4, 11 pp.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., PLUTÁNÉ LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M. (2010a): Adatok a Görgényi-havasok nagygombáinak ismeretéhez. Moeszia 5–6: 37–43.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., PLUTÁNÉ LUKÁCS H., LUKÁCS K., PLUTA M. (2010b): Adatok Torockó és Magyarbágy nagygombáinak ismeretéhez. Moeszia 5–6: 46–50.
- PÁL-FÁM F., BENEDEK L., SÁRKÖZI L. (2002): Adatok a Háromszéki-havasok nagygombáinak ismeretéhez. Data to the knowledge of macrofungi from Háromszéki Mts., Transylvania /Hungarian/. Clusiana 41/2–3: 95–102.
- PÁL-FÁM F., LÁZÁR Zs. (2001): Adatok a Rétyi Nyír nagygombavilágához. Acta Siculica 2001: 93–96.
- PÁL-FÁM F., ZSIGMOND GY., PUSKÁS A., ZOLTÁN S., ZÁGONI I. (2007b): Adatok Ojtoz környéke nagygombáinak ismeretéhez. Moeszia 4, 9 pp.
- POP A. (1981): Similarități micocenologice între tinoavele Poiana Stampei, Mohoș și Luci. Studii și Comunicări de Ocrotirea Naturii, Suceava: 262–266.
- PRISZTER SZ. (1988): A nagygombák magyar és latin névjegyzéke. Clusiana 1988/1–2: 3–158.
- RÖMER J. (1895): Beiträge zur Flora von Kovászna. Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde 26: 561–572.
- SACCARDI P.A. (1888): Sylloge Fungorum Omnium Hucusque Cognitorum, Vol. 6. Padua.
- SÁNTHA T. (1996): Nagygombák Gelence környékéről. EME Múzeumi Füzetek 1996: 87–103.
- SÁNTHA T. (1998): Újabb nagygombák Gelence környékéről. Acta Siculica 1997: 59–63.
- SÁNTHA T. (2001): Gelence környéki nagygombák. Acta Siculica 2001/1: 81–92.
- SILAGHI GH., LÁSZLÓ K. (1968): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din România. Contr. Bot., Cluj 1968: 109–117.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 7–8. pp. 12–15.

BOLETES FROM SZÉKELYFÖLD, TRANSYLVANIA (*BOLETINUS*, *GYRODON*, *PHYLLOPORUS*, *PULVEROBOLETUS*, *SUILLUS*, *XEROCOMUS*, *TYLOPILUS*). OCCURRENCE AND HABITAT CHARACTERISATION

Ferenc PÁL-FÁM¹, Lajos BENEDEK²

¹University of Kaposvár, Department of Botany and Plant Production, pff3@hotmail.com

²Corvinus University, Budapest, Department of Botany, lajos.benedek@uni-corvinus.hu

Keywords:

Boletinus, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus*, *Tylopilus*, Székelyföld, habitat characterisation

Abstract:

Present work contains the summarisation of the occurrence data of macrofungi species belonging to *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* and *Tylopilus* genera, completed with several unpublished data of the authors. The number of taxa belonging to these genera is 20 with 106 occurrence data. From these data, 61 are published and unpublished data documented by the authors. In addition to this summarisation, the habitat characterisation of these taxa was also made. First occurrence data from Székelyland of four species are also given.

INTRODUCTION

Majority of the boletes are well-known species, collected and consumed because it is relatively easy to determine them and many delicious species belong to this group. Their scientific literature is also rich. Many of these species have striking, specific fruitbodies, so they have a significant role in mycological publications. According to recent investigations, the boletes are grouped into different taxonomic categories. Their taxonomy and systematics were changed many times and it is changing nowadays, too.

SUMMARY OF LITERATURE

Present work continues the publication concerning *Boletus*, *Leccinum*, *Chalciporus*, *Gyroporus*, *Porphyrellus* and *Strobilomyces* genera (PÁL-FÁM & BENEDEK 2010), so the detailed literary discussion is presented there.

The nomenclature and systematics used is based on KRIEGLSTEINER (2000) monography:

Order Boletales

Family Boletaceae: *Pulveroboletus*, *Tylopilus*, *Xerocomus* (incl. *Phylloporus*)

Family Suillaceae: *Boletinus*, *Suillus*

Family Gyrodontaceae: *Gyrodon*

The European taxa number of the discussed genera is the following: the richest are *Xerocomus* with 21 species and 1 variety and *Suillus* with 18 species, 2 varieties and 2 forms. The other genera have significantly lower taxa numbers: *Pulveroboletus* 3 species, *Gyrodon* 1 species, *Boletinus* 2 species and 1 form, while *Tylopilus* is monotypic (KRIEGLSTEINER 2000). LADURNER & SIMONINI (2003) mentioned 22 *Xerocomus* species, 1 variety and 2 forms from Europe.

The first literary data appears in the work of ISTVÁNFFI (1895), publishing two occurrences of *Xerocomus subtomentosus* – as *Boletus s.* – from Borszék and Tusnádfürdő region. BOHUS (1944) published 7 data of 4 species from different locations of Székelyföld: *Suillus flavidus*, *S. granulatus*, *Xerocomus chrysenteron* and *X. subtomentosus*. CSÜRÖS-KÁPTALAN & CSÜRÖS (1956) and CSÜRÖS-KÁPTALAN (1958) mentioned the occurrence of *Pulveroboletus hemichrysus* and *X. subtomentosus* from Csíkszentimre, respectively Kászónújfalu.

Kálmán László published 18 data of 13 species (SILAGHI & LÁSZLÓ 1968; LÁSZLÓ 1970, 1972; 1975; LÁSZLÓ & PÁZMÁNY 1976; LÁSZLÓ et al. 1981; 1988). Its collection in Székely National Museum in Serpsiszentgyörgy (Sfântu Gheorghe) concerns 20 fungaria, but many of them collected in other parts of Transylvania (Kocs 1999).

MIKLÓSSY (1980) published the occurrence of *Suillus granulatus* and *S. luteus* from Csíkmindszent surroundings. In the work of POP (1981) a *Suillus bovinus* data appears from Mohos bog. In Misky's collection occurrence of 6 species are documented, from these 4 species are published by LÁSZLÓ et al. (1988) before (MISKY et al. 2003). Recent publications concern data of 7 species from Gelence surroundings (SÁNTHA 1996, 1998, 2001).

In this way the number of literary data from Székelyföld concerns 16 species with 47 occurrence data from *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* and *Tylopilus* genera.

The author (Pál-Fám) and his colleagues started to publish their results from Székelyföld in 1999 (LÁZÁR et al. 1999, PÁL-FÁM 2006, PÁL-FÁM et al. 2002, 2006, 2007a, 2007b, 2010a, 2010b, PÁL-FÁM & BENEDEK 2004). The number of documented taxa published and unpublished till now is 15, with 61 occurrence data.

In this way the total documented *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* and *Tylopilus* taxa is 20, with 106 occurrences.

In addition to the summarisation of literary data, the aim of present paper is to make the habitat characterisation of *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* and *Tylopilus* species occurring in Székelyföld, completed with the author's data.

MATERIAL AND METHODS

Present paper concerns the summarisation of occurrence data and habitat characterisation of documented bolete taxa from Székelyföld belonging to *Boletinus*, *Gyrodon*, *Phylloporus*, *Pulveroboletus*, *Suillus*, *Xerocomus* and *Tylopilus* genera. Several literary data had no precise habitat description. In this cases the original notification was cited (e.g. „mixed forest” etc.). Nomenclature and systematical division used were those of KRIEGLSTEINER (2000).

Pulveroboletus gentilis (Quél.)Singer – Aranybélésű tinóru

Data number: 1;

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in warm deciduous forests, the single data from Székelyföld supports this, too.

Pulveroboletus hemichrysus (Berk. & Curt.)Singer – Kénsárga tinóru

Data number: 1;

Data: CSÜRÖS-KÁPTALAN & CSÜRÖS 1956: Csíkszentimre, *Piceetum*.

Habitat: rare species from coniferous forests.

Phylloporus pelletieri (Lev.)Quél. – Lemezes tinóru

Data number: 1 (author's data);

Data: PÁL-FÁM 2001.08.14: Bálványos, deciduous-mixed *Piceetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in warm deciduous forests, the single data from Székelyföld seems to be marginal.

Tylopilus felleus (Bull.:Fr.)Karst. – Epeízű tinóru

Data number: 5 (author's data: 3);

Data: LÁSZLÓ & PÁZMÁNY 1976: Tusnádfürdő, under *Picea*; SÁNTHA 1998: Gelence, Tanórok, *Piceetum*; PÁL-FÁM et al. 2001.08., 2002.07. (2 data): Szent Anna-lake, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in acidic coniferous forests, rarely in deciduous forests. In Székelyföld it is a typically montane *Piceetum* species.

Xerocomus badius (Fr.)Kühner ex Gilb. – Barna nemezes tinóru

Data number: 9 (author's data:6);

Data: documented from various habitats: *Piceetum*, *Sphagno-Piceetum*, mixed deciduous-coniferous forest, garden, *Quercus-Carpinetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in acidic coniferous forests, rarely in deciduous forests. In Székelyföld it is a common species with wide ecological range.

Xerocomus chrysenteron (Bull.:St.Amans)Quél. – Aranytinóru, Arany nemezes tinóru

Data number: 20 (author's data:11);

Data: documented from various habitats: *Pino-Sphagnetum*, *Piceetum*, *Sphagno-Piceetum*, *Betuletum*, mixed deciduous-coniferous forest, *Fagetum*, *Carpino-Fagetum*, *Quercus-Carpinetum*.

Habitat: in all kinds of coniferous and deciduous forests with acidic preference. It is the most common species in Székelyföld with wide ecological range.

Xerocomus moravicus (Vacek) Herink – Morva tinóru

Data number: 1;

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*.

Habitat: according to the single data, it is a deciduous forest species.

Xerocomus pruinatus Fr. et Hoek ss. Pears. – Hamvas nemezestínóru

Data number: 3 (author's data);

Data: PÁL-FÁM et al. 2001.06.: Előpatak, *Carpino-Fagetum*; 2006.08.: Komandó, *Piceetum*; 2009.08.: Borszék, deciduous-mixed *Piceetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in both deciduous and coniferous forests. The data from Székelyföld supports this, too.

Xerocomus rubellus (Krbh.) Quél. – Piros nemezestínóru

Data number: 6 (author's data: 5);

Data: LÁSZLÓ et al. 1988: Rugonfalva, *Quercus-Carpinetum*; PÁL-FÁM et al. 1997.08.: Lisznyópatak, conifer-mixed *Quercus-Carpinetum*; 2001.06. (2 data): Előpatak, *Carpino-Fagetum*; 2002.07.: Rétyi Nyír, *Pinetum sylvestris cultum*; 2002.07.: Sugásfürdő, *Carpino-Fagetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in warm, grassy deciduous forests, forest edges. In Székelyföld it is not common, occurring in warm forests.

Xerocomus subtomentosus (L.:Fr.) Quél. – Molyhostínóru, Molyhos nemezestínóru

Data number: 13 (author's data: 4);

Data: documented from various habitats: *Fagetum*, *Carpino-Fagetum*, rocky beechwood, *Pino-Sphagnetum*, *Piceetum*, *Betuletum*, mixed deciduous-coniferous forest.

Habitat: according to literary data it occurs in all forest types. The several data from Székelyföld support this, too.

Xerocomus subtomentosus var. ferruginosus (Schaeff.) Krglst. – Recéstönkű nemezestínóru

Data number: 1 (author's data);

Data: PÁL-FÁM et al. 2006.08.: Komandó, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in acidic coniferous forests. The single data from Székelyföld support this, too.

Boletinus cavipes (Klotzsch in Fr.) Kalchbr. – Csövestönkű tinóru

Data number: no data, but its occurrence is expected.

Habitat: species of montane spruce and spruce-deciduous mixed forests, connected exclusively with larch.

Suillus bovinus (L.:Fr.) Kuntze Tehéntínóru, Tehén fenyőtínóru

Data number: 2;

Data: LÁSZLÓ 1970: Mohos, *Sphagnetum*; POP 1981: Mohos, *Sphagno-Piceetum*.

Habitat: according to literary data it occurs exclusively under *Pinus* species. The data from Székelyföld support this, too.

Suillus flavidus (Fr.) Singer – Lápi fenyőtínóru

Data number: 2 (author's data: 1);

Data: BOHUS 1944: Szent Anna-lake, without habitat; PÁL-FÁM 2002. 07.: Mohos, *Pino-Sphagnetum*.

Habitat: in montane peat bogs, connected with Scotch pine.

Suillus fluryi Huijsm. – Rózsástövű fenyőtínóru

Data number: 2 (author's data: 1);

Data: SÁNTHA 2001: Gelence, Vas forest, *Pinetum*; PÁL-FÁM et al. 2005. 07.: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Habitat: connected with *Pinus*, with wide ecological range. The data from Székelyföld support this, too.

Suillus granulatus (L.:Fr.) Kuntze – Szemcsésnyelű fenyőtínóru

Data number: 14 (author's data: 10);

Data and habitat: majority of the data are from Scotch pine forests with single occurrences in mixed coniferous-deciduous forest, respectively under larch, too. One of the most common boletes in Székelyföld.

Suillus grevillei (Klotzsch:Fr.) Singer – Sárgagyűrűs fenyőtínóru

Data number: 5 (author's data: 4);

Data: LÁSZLÓ 1975: Sepsibükszád, Zsombor creek, under *Larix*; PÁL-FÁM et al. 2002.07: Szent Anna-lake, *Fagetum*; 2005.07.: Gyimesbükk, *Piceetum*; 2006.08.: Komandó, *Piceetum*; 2009.08. Borszék, *Piceetum*, all under *Larix*.

Habitat: in montane forests, connected with larch.

Suillus luteus (L.:Fr.)Gray – Barna gyűrűstinóru

Data number: 9 (author's data:3);

Data and habitat: majority of the data are from spruce and Scotch pine forests with single occurrences in mixed coniferous-deciduous forest, respectively under *Juniperus*.

Suillus tridentinus (Bres.)Sing. – Rozsdavörös fenyőtínóru

Data number: no data, but its occurrence is expected.

Habitat: in montane forests, connected with larch.

Suillus variegatus (Sw.:Fr.)O.Kuntze – Tarkatinóru, tarka fenyőtínóru

Data number: 6 (author's data:4);

Data: SILAGHI & LÁSZLÓ 1968: Mohos, *Sphagnetum*; LÁSZLÓ 1972: Lucs, *Sphagnetum*; PÁL-FÁM et al. 1999.08., 2000.08., 2001.08.8 2 adat): Mohos, *Pino-Sphagnetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in pine forests. The data from Székelyföld shows a typical peat bog species.

Suillus viscidus (Fr.& Hök)Rauschert – Szürkegyűrűs fenyőtínóru

Data number: 1 (author's data);

Data: PÁL-FÁM et al. 2005.07.: Gyimesbükk, *Piceetum*.

Habitat: according to literary data it occurs in montane forests, connected with larch. Rare in Székelyföld.

Gyrodon lividus (Bull.:Fr.)Sacc. – Égertínóru

Data number: 2 (author's data: 1);

Data: SILAGHI & LÁSZLÓ 1968: Málnásfürdő, *Alnetum*; PÁL-FÁM et al., 2010. 07. 19: Árkos, *Alnetum*.

Habitat: szubmontane-montane, connected with *Alnus* species, in wet habitats.

PÁL-FAM Ferenc, BENEDEK Lajos:
A Kárpát-medence tinóruai képekben / Pictures of Boletaceae from the Carpathian Basin

Pulveroboletus gentilis (QuéL.)Singer – Aranybélű tinóru

Boletinus cavipes (Klotzsch in Fr.)Kalcbr. – Csövestönkű tinóru

Suillus viscidus (Fr. & Hök) Rauschert – Szürkegyűrűs fenyőtinóru

Suillus bovinus (L.:Fr.) Kuntze – Tehéntinóru, Tehén fenyőtinóru

Suillus flavidus (Fr.) Singer – Lápi fenyőtinóru

Suillus fluryi Huijsm. – Rózsástövű fenyőtinóru

Suillus granulatus (L.:Fr.) Kuntze – Szemcsésnyelű fenyőtinóru

Suillus grevillei (Klotzsch...Fr.) Singer – Sárgagyűrűs fenyőtinóru

Suillus luteus (L.:Fr.) Gray – Barna gyűrűstinóru

Suillus tridentinus (Bres.) Sing. – Rozsdavörös fenyőtínóru

Suillus variegatus (Sw.:Fr.) O. Kuntze – Tarkatinóru, tarka fenyőtinóru

Suillus viscidus (Fr. & Hök) Rauscher – Szürkegyűrűs fenyőtinóru

Tylopilus felleus (Bull.:Fr.)Karst. – Epeízű tinóru

Xerocomus badius (Fr.)Kühner ex Gilb. – Barna nemezestínóru

Xerocomus chrysenteron (Bull.:St.Amans)Quél. – Aranytinóru, Arany nemezestínóru

Xerocomus pruinatus Fr.et Hoek ss.Pears. – Hamvas nemezestínóru

Xerocomus rubellus (Krbh.) Quél. – Piros nemezestínóru

Xerocomus subtomentosus (L.:Fr.) Quél. – Molyhostínóru, Molyhos nemezestínóru

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 7–8. pp. 25–42.

ADATOK OLTHÉVÍZ ÉS KÖRNYÉKE NAGYGOMBÁINAK ISMERETÉHEZ

Szász Balázs
Olthévíz 292, balazsasz@yahoo.com

Kulcsszavak: nagygomba, Natura2000 SCI-Bogáti-erdő, Olthévíz, Persányi-hegyvidék, térképezés.

Kivonat:

Jelen dolgozat az Olthévíz környékén 2000 és 2010 között a szerző által gyűjtött és meghatározott nagygombák közül 400 fungáriumi anyaggal bizonyított taxon (396 faj, 3 változat, 1 forma) listáját tartalmazza, feltüntetve a kiemelt jelentőségű és különleges természetmegőrzési területen, a Bogáti-erdő Natura2000 természetvédelmi területen gyűjtött ritka fajokat, valamint a romániai gombák Vörös Listáján szereplő fajokat, külön mellékelve az Olthévíz környékéről valamint a Középső- és Északi-Persány területéről eddig közölt fajok listáját a fellelhető szakirodalom alapján. A térképezéshez a saját adatok UTM 2km kódokkal vannak feltüntetve, a nem saját adatok esetében pedig az UTM 10km kódok az MTB kódokkal együtt.

BEVEZETÉS

Olthévíz a 45°59' északi szélesség, 25°18' keleti hosszúságon, az Erdélyi-medence és a Keleti-Kárpátok határvonalán, a Középső-Persány-hegység nyugati oldalán, valamint a Kománai völgymedence felső részén helyezkedik el (3. ábra). A kutatott területek a Kománai völgymedence felső részén, a Középső Persány valamint az Északi Persány területén találhatók (HAJDÚ-MOHAROS et al. 1993). Mivel a Persányi-hegyvidék körülhatárolását és felosztását az ALBOTA & FESCI (1980) munkájára alapozom, az Északi-Persányt a Középső-Persánytól elválasztó határvonal egybeesik – a LÁZÁR (2003) által közölt térkép alapján – a Székelyföld határával, valamint az összes jelen dolgozatban közölt adat a Persányi-hegyvidék területéről való.

A tengerszint fölötti magasság 450m az Olt völgyében és 500–900 m a környező dombokon, hegycsúcsokon. Egy pár adat kivételével az összes jelen dolgozatban közölt faj 700 m alatti gyűjtés eredménye.

A terület éghajlata az alacsonyabb fekvéseken mérsékelt kontinentális jellegű, a Persányi-hegyvidék magasabb részeire pedig a nyugati nedves szeleknek kitett hegyvidéki klíma jellemző. Az éves középhőmérséklet 6–8°C az alacsonyabb, 4–6°C a magasabb területeken. Az éves csapadékmennyiség 600–800 (1000) mm. A terület vízrajzilag az Olt vízgyűjtő medencéjéhez tartozik (PEAHÁ 1974).

Talajok szempontjából a következő típusok fordulnak elő: podzolos barna erdőtalaj, savanyú barna erdőtalaj, agyagbemosódásos podzol, öntéstalaj, földes kopár talaj (regoszol) valamint rendzina (FLOREA et al. 1970–1971).

Vegetáció szempontjából a terület a mérsékelt övi lomberdők zónájába tartozik. Gyakoribbak a következő formációk: tiszta bükkös, gyertyános bükkös, gyertyános tölgyesek, kocsányos tölgyes, ártéri fűzes, patakparti égerliget (DOINA 1992). Kisebb területeken előfordulnak ültetett lucosok valamint ültetett erdei fenyvesek. Elegyféként a következők találhatók kisebb-nagyobb gyakorisággal: rezgő nyár, kislevelű hárs, hegyi juhar, magas kőris, közönséges nyírfa.

ANYAG, MÓDSZER

Az élőhelyek kvadrátonkénti valamint lelőhelyenkénti jellemzése:

LL6491	vd Vadas/ – Park: kocsányos tölgy, korai juhar, hegyi juhar, mezei juhar, gyertyán, bükk, nagylevelű és kislevelű hárs, magas kőris, erdei fenyő, vadgesztenye, török mogoró
LL6492	om Döggút, Strand, Omlás/ – ártéri fűzes , enyves éger, kaszálók , kocsányos tölgy , rezgő nyár, akác, mezei juhar, galagonya, mogoró
	ug Olt mellett/ – ártéri fűzes
	asz Aszaló/ – akác , mirobolánszilva, vadalma

	rt Rét/ – kaszálók , kocsányos tölgy, akác
	kr kert/ – gyümölcsös, kaszálók
LL6493	ug Turzon/ – tölgyes
LL7091	tp Tölgyesd/ – ültetett erdei fenyves , gyertyán, hárs, magas kőris, tölgy, boróka, mogoró, fagyal
	tq Tölgyesd/ – tölgy , mogoró, fagyal
	ta Tölgyesd alatt/ – kaszálók
	tt Tölgyesd alatt/ – cserjés , kökény, fagyal, vadalma, vadvadkörte
	be1 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , tölgyes, legelő
	lo legelő – Hévíz/ – legelő
	bp Bükkösd felé/ – erdei fenyő
LL7090	be0a Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes
	be0 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , patakparti égerliget, hegyi juhar, akác
	be2 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , enyves éger, bükk
	be3a Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes
	be3 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , rezgő nyár, nyír, bükk, patakparti égerliget
	lo legelő – Hévíz/ – legelő
	lb legelő – Bogát/- legelő
	bg 1,2 – Bükkösd felé/ – gyertyános-tölgyes , rezgő nyár, éger, nyír, juhar fajok, kecskefűz
	bk Bükkösd/ – gyertyános-tölgyes , gyertyános-bükkös , nyír
LL7092	eg Egres/ – enyves éger , fűz
	ck Csorgó/ – kaszálók , kocsányos tölgy, kökény
	cs Csorgó/ – gyertyános-tölgyes
	kp Kaprozd/ – kaszálók , kökény, vadvadkörte
	kt Kerektó/ – kaszálók
	mz mező/ – szántók , mezei utak
LL7093	tz,tz2 Turzon/ gyertyános-tölgyes , hárs, mogoró
LL7190	be3 Bogáti erdő/ - gyertyános-tölgyes , rezgő nyár, nyír, bükk, patakparti égerliget
	be5 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , gyertyános-bükkös , rezgő nyár, hegyi juhar, kislevelű hárs, patakparti égerliget
	be10 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , bükk, hárs
LL7192	cs Csorgó/ – gyertyános-tölgyes , hárs, kőris, mogoró
LL7193	mr Turzon/ – gyertyános-tölgyes , éger, hárs, akác
LL7194	rk Turzon/ – gyertyános-tölgyes , rezgőnyár
LL7391	dt Datk/ – ültetett lucos , gyertyános-bükkös , nyír, rezgőnyár, tölgy
LL7083	lp Lupsa/ – bükk-tölgy , gyertyán
LL7183	be8 Háromhalom/ – ültetett lucos , bükk-tölgy-gyertyán , éger
	be5 Bogáti erdő/ – gyertyános-bükkös , rezgő nyár, nyír, tölgy, magas kőris, kislevelű hárs, patakparti égerliget
	be6 Bogáti erdő/ – gyertyános-bükkös , kocsánytalan tölgyes, hárs, gyertyán, patakparti égerliget
	be10 Bogáti erdő/ – gyertyános-tölgyes , bükk, hárs
LL7283	be6 Bogáti erdő/ – gyertyán-bükk-kocsánytalan tölgy , hegyi juhar, patakparti égerliget
	be7 Bogáti erdő/ – gyertyán-bükk-kocsánytalan tölgy , patakparti égerliget
	be9 Bogáti erdő/ – gyertyán-bükk-kocsánytalan tölgy , hárs
LL7284	be6 Bogáti erdő/ – gyertyán-bükk-kocsánytalan tölgy , patakparti égerliget
	be9 Bogáti erdő/ – gyertyán-bükk-kocsánytalan tölgy , hárs
LL7382	be7 Bogáti erdő/ – gyertyános , bükkös
LL7481	be7 Bogáti erdő/ – bükkös
LL7482	be7 Bogáti erdő/ – bükkös , vegyes bükk-tölgy erdő , gyertyán

A környék nagygombáinak kutatása eddig elég szegényes volt, mindössze egyetlen részletesebb tudományos közleményről van tudomásom (ȘTEFUREAC et al. 1972) melyben a szerzők 76 taxon (ebből 1 alfaj, 1 változat és 1 forma, a továbbiakban mint fajokat említem) 101 adatát közölték Komána község területéről (Középső Persány, LL68: 55 faj – Pleașa, LL78: 46 faj – Dabij) tölgyes, bükkös, vegyes tölgyes-bükkös, ültetett erdeifenyő valamint ültetett lucfenyő állományokból. Az általuk kutatott területek mintegy 9-12km távolságra vannak légvonalban Olthévíztől. A leközölt 76 fajból nekem 52 fajt sikerült begyűjteni Olthévízi temőhelyeken, ebből 2 faj csak jegyzőkönyvvel dokumentált, 8 faj pedig csak fotóval (1b. melléklet). A többi 42 faj szerepel a fajlistán mint LL68ST, LL78ST). A saját adat nélküli 24 fajt külön táblázatban mellékelem (1a. melléklet).

László Kálmán egyedül vagy társszerzővel két közleményében (LÁSZLÓ 1972, PÁZMÁNY & LÁSZLÓ 1981) 12 faj 13 adatát közölte a Persányi-hegyvidék területéről, ezek közül egyetlen fajt az általam kutatott területekről (*Hygrophorus poëtarum*) *valahonnan* Oltbogát környékéről – esetleg a Bogát-patak völgyéből (Bogata Oltului helymegnevezéssel), ezenkívül 5 fajt Krizba környékéről, valamint 7 fajt Vledény (Vlădeni) környékéről.

Ugyancsak László Kálmán gyűjtött még 7 fajt Kőhalom környékéről (SILAGHI & LÁSZLÓ 1968, LÁSZLÓ 1972, PÁZMÁNY & LÁSZLÓ 1981, 1982, SÁNTHA 2000, 2009). Ezek az adatok már nem a Persányi-hegyvidék területéről származnak, de tekintettel a lelőhely közelségére mellékelem ezen fajok listáját is a persányi adatokkal együtt (2. melléklet).

A területről a rendszeres, dokumentált adatok gyűjtését 2004 óta kezdem meg (állandó felvételezési négyzetek kijelölése nélkül), bár a közönségesebb fajokról szórványos adataim már 2000 óta vannak. A meghatározott fajok egy részének a dokumentálása mindössze jegyzőkönyvi (5 faj) vagy csak fotók (F) segítségével történt (mintegy 37 faj; ezek a fajok nem szerepelnek a fajlistán). A fungáriumi anyaggal (H) rendelkező fajok esetében leginkább a módosított Herpell módszerrel (VASAS 2005) készítem preparátumot, kisebb számú gombát pedig szárítással preparáltam.

Az összes adathoz közlöm az UTM kódokat, saját adatok esetében 2km pontossággal más esetekben 10km pontossággal, ezenkívül mellékelek egy térképet az UTM rács valamint az MTB rács átfedéséről (1. ábra). Az MTB kódok PÁZMÁNY (1986) szerint vannak feltüntetve.

A gombahatározást a 2006-os gyűjtésekig SĂLĂGEANU & SĂLĂGEANU (1985) és BĂNHEGYI et al. (1953) műveinek alapján, valamint különböző illusztrált könyvek segítségével végeztem; a kritikusabb fajok leellenőrzése és a 2007 utáni gyűjtések határozása pedig BAS et al. (1988-1999), BREITENBACH & KRÄNZLIN (1985-2000), JÜLICH (1989), KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), MOSER (1983), NOORDELOOS et al. (2001-2005), PÁZMÁNY (1998) és RIMÓCZI & VETTER (1990) műveinek alapján, különböző monográfiák (GALLI 1996, HEILMANN-CLAUSEN et al. 1998, PEGLER et al. 1995, 1997, STANGL 1991, WATLING & HILLS 2005, WATLING & TURNBULL 1998), szakkikkek (EYSSARTIER & BUYCK 2000, PÁL-FÁM 2003, 2004, 2005, 2007) és illusztrált szakkönyvek (CETTO 1993-2005, COURTECUISE & DUHEM 2007, KRIEGLSTEINER 2000-2003, MICHAEL & HENNIG 1958-1988, RIMÓCZI 2004-2009) valamint a Mycokey (LÆSSØE & PETERSEN 2008) számítógépes határozó segítségével történt.

A használt nevezéktan a lemezesgombák és tinórufélék esetében KNUDSEN & VESTERHOLT (2008) munkáján alapul, az innen hiányzó fajok és a nem kalaposgombák pedig az Index fungorum (KIRK 2011 március 19.) alapján.

Mivel az újabb kutatások eredményeképpen lényeges változások történtek a rendszertant és nevezéktan illetően és olyan nemzetségnevek jelentek meg, melyek az eddigi erdélyi szakirodalomban még nem fordultak elő, röviden összefoglalom ezeket a változásokat:

Coprinellus ← Coprinus pp.
 Coprinopsis ← Coprinus pp.
 Parasola ← Coprinus pp.
 Gymnopus ← Collybia pp., Marasmius pp., Micromphale pp.
 Infundibulicybe ← Clitocybe pp.
 Roridomyces ← Mycena rorida.
 Rugosomyces ← Calocybe pp.
 Sarcomyxa ← Panellus serotinus.
 Tapinella ← Paxillus pp.
 Tricholoporus ← Tricholoma pp.
 Royoporus ← Polyporus badius.

A fennebb említett rendszertani változások család- és magasabb szinteken is bekövetkeztek, de a gombafajok listázásánál a könnyebb tájékozódás érdekében az ARNOLDS et al. (1995) által használt csoportosítást követem.

EREDMÉNYEK

Jelen munkában 400 taxon 1501 saját adata kerül leközlésre (nem kerülnek leközlésre a fungáriumi anyag nélküli taxonok), ezen kívül számos taxon határozását még ellenőrizni kell, valamint jelentős mennyiségű gyűjtés határozása folyamatban van. A korábbi adatokat is figyelembe véve a Középső- és Északi-Persány-hegység területéről összesen 441 taxon (435 faj, 5 változat, 1 forma) dokumentált, Olthévíz környékéről pedig 438 taxon (433 faj, 4 változat, 1 forma), ezekből 344 saját adat az első a hegységre, valamint Olthévíz környékére nézve. A kutatott területeknek csak egy kis hányada esik a Székelyföld területére ezért mindössze 7 új Székelyföldi adatot közlök (**): *Agrocybe erebia*, *Collybia cookei*, *Entoloma araneosum*, *Geastrum striatum*, *Inocybe*

haemacta, *Tricholysporium goniospermum*, *Inocybe maculata* – ez a faj ugyan szerepel a László Kálmán gombapreparátumainak listáján (Kocs 1999), leközölt adatát nem találtam és nem szerepel a PÁZMÁNY (1987) összeírásában sem. A többi, Székelyföldön még nem dokumentált fajt is kiemelem (* – 57 faj) a Székelyföld közelsége miatt, valamint az éghajlati, talajtani és vegetációs hasonlóságok miatt egyes székelyföldi lelőhelyekkel, mint például a Baróti-hegység (PÁL-FÁM 2006), vagy Székelykeresztúr környéke (MISKY et al. 2003).

Mintegy 16 fajnak nem sikerült romániai dokumentált adatára lelmem (***), de mert az utolsó részletesebb (nem teljes!) összeírás 1986-ból származik (BONTEA 1985, 1986), ezen számot jobb fenntartással kezelni.

Adminisztratív szempontból az összes adat Brassó megye területéről van. Községi szinten 19 faj ugrai (ug – 3 faj csak itt!), 11 faj és 1 változat homoródi (mr – 2 faj csak itt!) 4 faj pedig alsórákosi (rk), az összes többi adat Olthévíz község területéhez kapcsolható. Az előbbi lelőhelyek és az LL7093 kvadrát adatai székelyföldi adatok.

A kvadrátonkénti eloszlás a 2. ábrán látható.

A kutatók területek egy része (cs, tp, tq, ta, tt, be3-be10) a Bogáti erdő – Natura2000 természetvédelmi területre esik, ezért az összes Vörös Listás fajnál a veszélyeztetettség kategória mellett – valamint más ritkább fajoknál – kiemelem azokat, melyeket itt is találtam (N2000). Ritkább fajok alatt a COURTECUISSE & DUHEM (2007) szerint ritka (R), ritka-nagyon ritka (R-RR) vagy helyenként nagyon ritka (←RR) besorolású fajokat és az ARNOLDS et al. (1995) esetében az 1. és 2. kategóriába sorolt fajokat értem. Összesen 33 Vörös Listás fajt sikerült találnom (TANASE & POP 2005), ami az össz fajszám (400) 8,25%-a. Kategóriák alapján felosztva: mérsékelten veszélyeztetett (NT) 23 faj, sebezhető (VU) 8 faj és végveszélyben levő (EN) 2 faj. A 33 fajból 25 a Natura2000 kiemelt jelentőségű és különleges természetmegőrzési területen (SCI), a Bogáti-erdőből dokumentált (18 NT, 5 VU és 2 EN). Másik 4 fajt is kiemelek, mint nem felmértek (NE): *Entoloma dichroum*, *Leucoagaricus sublittoralis*, *Cantharellus ferruginascens*, *Cantharellus melanoxeros*.

FAJLISTA – LIST OF SPECIES

ASCOMYCETES

Chlorociboria aeuriginascens (Nyl.) Kanouse ex C.S. Ramamurthi, Korf & L.R. Batra

LL7091/2010.09.12tpFH; LL7190/2010.08.01be5H; 2010.09.12be5H;

**Gyromitra gigas* (Krombh.) Cooke EN/N2000 LL7091/2010.04.25tpFH;

**Helvella acetabulum* (L.) Quél. NT/N2000

LL7090/2004.05.25be3; LL7091/2002.04.29tp; 2005.06.19tp; 2005.06.24tpH; 2008.05.31tpF;

Helvella crispa (Scop.) Fr.

LL7090/2004.08.31be3H; 2010.11.05bkF; LL7091/2004.08.17tpH; 2007.11.04tpF; 2010.10.03tqFH; 2010.10.17tqH;

Helvella elastica Bull. LL7090/2004.08.31be2H; 2007.09.09be0F; LL7091/2004.10.02tpH; LL68ST

Helvella lacunosa Afzel. LL7184/2004.09.26be6H;

**Helvella leucomelaena* (Pers.) Nannf. EN/N2000 LL7091/2008.04.25tpFH; 2010.04.25tpFH;

Humaria hemisphaerica (F.H. Wigg.) Fuckel

LL7090/2007.09.09be0F; LL7091/2008.06.21tqF; 2010.10.02tqF; LL7192/2010.07.10csFH;

**Hymenoscyphus fructigenus* (Bull.) Gray LL6492/2007.09.15omF; 2010.07.26omFH; 2010.09.10omFH;

Morchella esculenta (L.) Pers. LL7090/2002.05.02bg; 2004.04.28be0H; 2007.04.20be0F; 2008.05.10be0F;

Otidea onotica (Pers.) Fuckel NT/N2000 LL7091/2004.10.02tpH;

Verpa bohemica (Krombh.) J. Schröt. VU

LL7090/2000.04.15bg; 2000.05.30bg; 2004.04.13bgH; 2005.04.17bg; 2008.04.12bgF;

**Verpa conica* (O.F. Müll.) Sw. NT/N2000 LL7091/2002.04.29tt; 2004.04.28ttH; 2005.04.30tt; 2010.04.25ttFH;

Aleuria aurantia (Pers.) Fuckel LL7093/2010.10.10tzFH;

Leotia lubrica (Scop.) Pers. VU LL6492/2007.10.28omF; 2008.10.26omFH;

Sarcoscypha austriaca (O. Beck ex Sacc.) Boud.

LL6492/2001.03.24om; 2002.04.27om; 2004.03.14om; 2008.03.10aszF; 2010.02.28aszF; 2010.04.17omF; LL7090/2004.04.13bg; 2006.04.09bgF; 2008.03.22bgF; 2009.03.28bgF; 2009.04.05be0F; //H

Xylaria hypoxylon (L.) Grev. LL7090/2005.06.10be0; 2003.12.01be0; 2009.04.05be0F; 2010.11.05bkH;

Xylaria longipes Nitschke LL7090/2005.06.19be0H;

Xylaria polymorpha (Pers.) Grev. LL7090/2003.07.25be0; LL7091/2008.07.19tpF; LL7184/2005.06.19be6; //H

PHRAGMOBASIDIOMYCETES

Auricularia auricula-judae (Bull.) Quél.

LL6492/2001.03.24om,asz; 2006.04.21omF; 2008.04.21omF; 2008.10.11omF; LL7090/2004.04.13bgH; 2004.04.28be0; 2007.09.02be0F; 2008.04.25be0F; 2010.04.11bgF; LL7091/2008.03.10tpF; //H

**Auricularia mesenterica* (Dicks.) Pers.

LL6492/2004.03.14omH;2006.04.21omF;2004.04.22om;LL7091/2008.09.21be1FH;

Calocera cornea (Batsch) Fr. LL7090/2004.08.05be3H;

**Exidia recisa* (Ditmar) Fr. LL7384/2008.10.18dtFH;

AGARICALES S.L.

Agaricus arvensis Schaeff. LL6492/2004.08.02omH;2010.05.29krFH;

Agaricus augustus Fr. LL6492/2010.07.04omFH;LL7090/2002.08.08be1;LL7482/2004.10.07be7;

**Agaricus bitorquis* (Quél.) Sacc. LL6491/2010.06.25,29vdFH;

Agaricus campestris L.:Fr.

LL6492/2004.07.24om;2004.08.02om;2000.09.12om;2007.08.09krF;2008.09.19aszFH;2008.10.11aszF;LL6493/2004.08.08ug;LL7090/2000.09.25lo;2003.10.09lo;LL7091/2004.10.02mzH;2005.06.24mzH;2000.09.22ta;2003.10.07ta;2003.10.12lb;2003.11.12ta;LL7092/2000.09.18mz;

Agaricus essetei Bon LL6492/2004.10.06omH;

Agaricus langei (F.H. Möller) F.H. Möller LL7091/2008.10.05tpFH;2008.10.18tpFH;

Agaricus xanthodermus Genev.

LL6492/2010.07.03tmF;LL7091/2000.09.22tp;LL7092/2010.09.19kpFH;LL7093/2004.08.08tzH;LL7183/2009.07.04be8F;

**Agrocybe dura* (Bolton) Singer

LL6492/2004.06.01om;2004.07.18omH;2004.07.24om;2004.08.02om;2007.08.09rtF;2009.06.06aszF;2009.06.20mzF;2010.06.29aszFH;LL7090/2004.05.25loH;LL7092/2008.05.02kpFH;

***Agrocybe erebia* (Fr.: Fr.) Singer LL6491/2010.09.21vdFH;LL7090/2004.10.12bgH;LL7093/2004.09.29tzH;

Agrocybe pediades (Fr.: Fr.) Fayod sl.

LL6492/2004.07.24om;LL7090/2004.05.25loH;2004.08.05lo;LL7091/2004.07.14taH;2010.05.08lbFH;

Agrocybe praecox (Pers.: Fr.) Fayod

LL6492/2004.07.24om;LL7090/2004.05.25be2H;2008.05.10bgFH;LL7091/2004.05.16tp;2004.06.01tpH;2005.05.28tp;2010.05.08tpFH;

Amanita citrina (Schaeff.) Pers. LL6493/2004.09.29ugH;LL7090/2007.09.02be3aF;LL7482/2004.10.07be7H;

Amanita crocea (Quél.) Singer N2000 LL6493/2004.08.08ug;LL7091/2004.08.05tpH;

Amanita excelsa (Fr.: Fr.) Bertill. LL7184/2004.07.31be5H;LL68ST

Amanita muscaria (L.: Fr.) Lam. LL7090/2004.10.12be3H;LL7190/2008.10.24dtH;LL7183/2009.07.04be8F;

Amanita pantherina (DC.: Fr.) Krombh.

LL7090/2005.07.02be3;LL7190/2005.06.19be3;2004.07.12be5H;2007.07.14be5;LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST

Amanita phalloides (Vaill.: Fr.) Link

LL6492/2002.08.13om;2007.09.15omF;LL6493/2004.08.08ugH;2004.09.29ug;LL7190/2009.09.05be3FH;LL7192/2006.09.01csF;LL68ST;LL78ST

Amanita rubescens (Pers.: Fr.) Gray

LL6491/2009.07.24vdF;2010.07.05vdF;2010.07.09vdF;LL6493/2004.08.08ug;LL7090/2005.07.02be0;LL7190/2005.06.19be10;LL7192/2004.09.07cs;2006.09.01csF;2010.07.10csF;LL7184/2004.08.05be5H;2007.08.21be6F;LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST

Amanita strobiliformis (Vittad.) Bertill. NT/N2000 LL7283/2004.08.06be7H; leg. Szász József;

Amanita vaginata (Bull.: Fr.) Lam.

LL6493/2004.08.08ug;LL7190/2004.07.31be5H;2004.08.05be5H;LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST

**Amanita vittadinii* (Moretti) Sacc. NT LL7091/2004.08.05be1H;2008.09.21be1FH;

Baeospora myosura (Fr.: Fr.) Singer LL7091/2008.10.12tpFH;2008.11.02tpFH;2010.10.02tpFH;LL7093/2010.10.10tzH;

Bolbitius titubans (Bull.: Fr.) Fr. LL6492/2006.05.01omF;2008.07.26mzFH;2010.07.28omF;LL7090/2004.05.25lo;

Boletus appendiculatus Schaeff. NT/N2000 LL7190/2004.07.31be5H;LL68ST;LL78ST

Boletus calopus Pers.: Fr. N2000 LL7090/2009.06.20be0aF;LL7190[7184]2004.07.31be5H;

Boletus edulis Bull.: Fr. LL7183/2009.06.27be8FH;LL68ST

Boletus fechtneri Velen. N2000 LL7284/2009.06.27be6H;

Boletus luridus Schaeff.: Fr. LL7090/2005.06.10be0;2005.06.19be0;2004.07.28be0H;2002.08.07be0;2008.07.05be0F;2009.06.20be0aF;LL7190/2008.07.05be5F;LL7184/2005.07.02be5;2007.08.21be5F;LL7284/2004.07.12be6H;2007.08.21be6F;

Boletus pulverulentus Opat. LL6492/2004.10.06omH;2007.09.15omF;

Boletus queletii Schulzer VU/N2000

LL7090/2004.07.19be3H;2004.07.28be3H;2004.07.08be3;2002.08.07be3;LL7184/2009.07.11be6F;

Boletus rhodopurpureus Smotl. N2000 LL7184/2004.07.31be5H;2007.08.21be5F;

Calocybe gambosa (Fr.: Fr.) Donk

LL6492/2004.05.02om;2004.05.25om;2008.04.27omF;2010.04.24omF;LL7090/2002.05.02lo;LL7091/2001.05.12tp;2002.04.29tp,tt;2003.04.29tt;2004.04.28tt;2005.04.30ta;2004.10.31taH;2006.04.23taF;2006.05.15taF;2008.05.02taF;2008.05.02tpF;2009.06.01tpF;LL7092/2001.05.12ck;LL7190/2009.05.23be3F;

Chlorophyllum rhacodes (Vittad.) Vellinga

LL6492/2004.08.12omH;2007.08.24omF;2010.09.11rtF;LL7091/2007.09.28tpF;LL7093/2004.08.08tzH;2004.09.29tz;

Chroogomphus rutilus (Schaeff.: Fr.) O.K. Mill.

LL7091/2004.08.17tpH;2000.09.28tp;2004.08.29tpH;2002.09.12tp;2000.09.12tp;2004.09.21tpH;2000.09.22tp;2004.10.31tpH;2006.09.01tpF;2007.09.16tpF;2009.09.12tpF;2010.10.02tpF;LL7093/2010.10.10tzFH;

Clitocybe connata (Schumach.: Fr.) Gillet LL7382/2004.10.07be7H;

Clitocybe fragrans (With.: Fr.) P. Kumm.

LL6492/2004.10.25omH;2008.10.11omFH;LL7091/2004.11.11tpH;2009.11.07ttFH;

Clitocybe inornata (Sowerby: Fr.) Gillet LL7091/2004.10.02tpH;2008.10.18tpF;

Clitocybe nebularis (Batsch: Fr.) P. Kumm.

LL7091/2003.10.07tp;2004.10.18tp;2004.10.28tp;2004.11.11tp;2003.11.12tp;2006.10.08tpF;2007.11.04tpF;2010.10.02tpF;2010.10.17tpF;LL7193/2010.10.07mrF;LL7382/2004.10.07be7;LL7482/2004.10.07be7H;

Clitocybe odora (Bull.: Fr.) P. Kumm. NT/N2000

LL7090/2004.08.31be3H;LL7184/2004.09.10be5;LL7284/2004.09.26be6H;LL7482/2004.10.07be7H;

**Clitocybe phaeophthalma* (Pers.) Kuypers LL7090/2004.07.19be0H;

Clitopilus geminus (Fr.) Noordel. & Co-David

LL7091/2005.06.24tpH;2008.08.03tpFH;2010.07.10tpF;LL7093/2004.08.08tzH;

Clitopilus prunulus (Scop.: Fr.) P. Kumm.

LL7090/2004.07.19be3aH;2004.07.28be3aH;2007.09.09be3aF;2009.06.20be0aF;LL68ST

***Collybia cookei* (Bres.) J.D. Arnold LL7093/2010.10.05tzFH;2010.10.10tzF;

Collybia tuberosa (Bull.: Fr.) P. Kumm. LL7091/2010.10.03taFH;

Coprinellus disseminatus (Pers.: Fr.) J.E. Lange

LL6491/2007.08.09vdF;LL6492/2006.06.01hvF;2008.04.27omF;LL7090/2009.06.20be3F;LL7091/2010.05.30taFH;LL7284/2009.06.20be6F;

**Coprinellus domesticus* (Bolton: Fr.) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson LL6492/2010.04.17omFH;

Coprinellus micaceus (Bull.: Fr.) Vilgalys, Hopple & Jacq. Johnson

LL7090/2000.05.01bg;2005.06.10be;LL7091/2004.06.01tp;2010.04.25tpF;LL7190/2010.12.09be5H;

**Coprinopsis insignis* (Peck.) Redhead, Vilgalys & Moncalvo NT/N2000 LL7090/2008.07.05be3FH;

****Coprinopsis pseudofriesii* (Pilát & Švrček) Redhead, Vilgalys & Moncalvo LL6492/2008.07.26aszFH;

****Coprinopsis tuberosa* (Quél.) Doveri, Granito & Lunghini LL6492/2010.03.10hvF;2010.04.06hvF;2010.04.11hvFH;

Cortinarius bulliardii (Pers.: Fr.) Fr. VU/N2000 LL7184/2004.09.04be5H;2004.09.10be5;

Cortinarius cinnabarinus Fr. NT/N2000 LL7482/2004.10.07be7H;

****Cortinarius croceoceruleus* (Pers.: Fr.) Fr. LL7090/2004.09.18be3aH;

Cortinarius hinnuleus Fr. LL6492/2002.09.21omH;2004.10.06omH;

Cortinarius infractus Berk. LL7090/2004.09.18be2H;2004.10.07be1H;

**Cortinarius ochroleucus* (Schaeff.: Fr.) Fr. LL7190/2004.09.23be5H;

Cortinarius cf. odorifer Britzelm.

LL7184/2004.09.10be6H;2004.09.26be6H; Megj. Az európai szakirodalom alapján lucmikorhízás, mindkét saját adat measures talajú bükkösből való.

Cortinarius rufolivaceus (Pers.: Fr.) Fr. LL7090/2004.09.18be3H;LL7190/2004.09.23be5H;LL7184/2004.09.26be6H;

Cortinarius trivialis J.E. Lange s.l. LL7091/2001.09.26tt;2010.10.03tqFH;

Crepidotus cesatii (Rabenh.) Sacc. var. cesatii LL6492/2010.07.28omFH;

Crepidotus crocophyllus (Berk.) Sacc. LL7093/2010.10.05tzFH;

Crepidotus mollis (Schaeff.: Fr.) Stauder var. calolepis (Fr.) Pilát

LL7090/2007.09.09be0aFH;2010.07.10be3H;LL7190/2004.07.12be5H;LL7284/2009.06.27be6H;

Crepidotus mollis (Schaeff.: Fr.) Stauder var. mollis

LL6492/2008.09.27omF;LL7090/2007.09.02be0F;2010.07.10be3FH;LL7190/2010.09.12be5FH;LL68ST;LL78ST

****Crepidotus subverrucisporus* Pilát LL6492/2010.06.29aszFH;

**Crinipellis scabellia* (Alb. & Schwein.: Fr.) Murill LL6492/2004.08.04rtH;2010.10.01tmFH;

Cystolepiota adulterina (F.H. Möller) Bon LL7090/2010.07.10be3FH;

**Cystolepiota bucknallii* (Berk. & Broome) Singer & Cléménçon

LL7090/2004.07.12be0H;2004.07.28be0H;LL7091/2007.11.04tpF;2010.10.02tpFH;

****Cystolepiota hetieri* (Boud.) Sing. LL7090/2008.08.09be0F;LL7190/2009.09.05be3FH;

**Cystolepiota seminuda* (Lasch) Bon

LL7090/2007.09.09be0F;2008.08.09be0F;LL7091/2008.11.02tpFH;2010.10.02tpFH;LL7190/2009.09.05be5[3]FH;
Delicatula integrella (Pers.: Fr.) Pat. LL7090/2007.09.02be0F;LL7183/2009.07.04be8FH;

Echinoderma aspera (Pers.: Fr.) Bon LL7091/2010.10.02tpFH;LL7093/2004.08.08tzH;LL7184/2004.09.26be6H;

/Entoloma araneosum* (Quél.) M.M. Moser

LL6491/2010.09.21vdFH;LL6492/2009.08.13omFH;2010.07.28omH;LL7193/2009.08.25mrFH;

Entoloma clypeatum (L.) P. Kumm

LL6492/2000.04.30asz;2002.04.27asz;2004.04.24asz;2005.05.09asz;2006.04.27aszF;2006.05.01aszF;2008.04.27aszFH;2
 009.04.18aszF;2010.04.25aszF;LL7091/2001.05.12ta;LL7092/2001.05.12kp,ck;

****Entoloma dichroum* (Pers.: Fr.) P. Kumm. NE/N2000 LL7091/2008.10.12tpFH;2008.10.19tp;2010.10.03tpFH;

**Entoloma incarnatofuscescens* (Britzelm.) Noordel. LL6492/2009.08.13omFH;2010.07.04omFH;2010.07.28omFH;

Entoloma rhodopolium (Fr.) P. Kumm. LL7193/2009.08.25mrFH;

Entoloma sinuatum (Bull.: Fr.) P. Kumm. N2000 LL7091/2010.10.02tpH;LL7284/2007.08.21be6F;

Entoloma undatum (Fr.) M.M. Moser LL6492/2009.08.13omFH;

****Flammulaster granulatus* (J.E. Lange) Watling LL7090/2010.04.11bgFH;

Flammulina velutipes (Curtis: Fr.) P. Karst.

LL6492/2003.11.21ugH;2001.03.24om;2004.10.27om;2003.11.01omH;2006.03.19omF;2006.12.02rtF;2007.10.28rtF;2
 006.12.16omF;2007.11.24omF;2008.12.06ugF;2009.02.07omF;LL7090/2004.04.13bg;2003.12.01bg;

Gymnopus androsaceus (L.: Fr.) Antonin & Noordel.

LL7091/2005.06.24tpH;2004.07.14tpH;2006.09.01tpF;2008.07.19tpFH;2009.06.01tpF;2009.11.07tpH;

Gymnopus brassicolens (Romagn.) Antonin & Noordel. NT/N2000

LL7090/2007.09.02be0F;LL7091/2010.09.04tpFH;LL7184/2009.05.23be5FH;

Gymnopus confluent (Pers.: Fr.) Antonin, Halling & Noordel.

LL7090/2004.07.19be3H;2004.08.05be2H;2002.08.07be3;2002.08.08be3;2007.09.02be3F;2009.09.05be3F;LL7091/20
 07.09.02tpF;2007.09.16tpF;2010.07.10tpF;LL7192/2006.09.01csF;

Gymnopus dryophilus (Bull.: Fr.) Murill

LL6491/2007.08.09vdF;LL6492/2004.08.02omH;2007.08.09rt0F;LL7090/2005.05.15be3;2004.07.19be3H;2004.08.05
 bgH;2007.09.09be0aF;LL7091/2000.09.22tp;LL7092/2004.07.25csH;

Gymnopus erythropus (Pers.: Fr.) Antonin, Halling & Noordel. LL6492/2008.09.27omFH;

Gymnopus fusipes (Bull.: Fr.) Gray

LL7090/2004.07.12be3H;LL7091/2009.09.05be1F;LL7192/2004.07.14cs;LL7184/2009.07.11be10F;

Gymnopus hariolorum (Bull.: Fr.) Antonin, Halling & Noordel.

LL7090/2004.11.13be0H;2005.05.15be3;2005.07.02be3h;2005.08.31be0H;2007.09.02be3F;LL7091/2005.06.09tpH;2
 008.05.02tpF;2008.05.10tpFH;2009.06.01tpF;LL7192/2004.07.14csH;LL7184/2004.09.10be;2009.05.23be5FH;

**Gymnopus ocior* (Pers.) Antonin & Noordel. LL7091/2008.05.10tpFH;

Gymnopus peronatus (Bolton: Fr.) Antonin, Halling & Noordel.

LL6492/2007.09.15omFH;2008.07.26omH;LL7090/2002.08.08be3;LL7091/2004.07.25tpH;LL7092/2004.07.14csH;L
 7184/2004.09.26be6H;

Gymnopus quercophilus (Pouzar) Antonin & Noordel.

LL7090/2009.06.27be0H;LL7192/2010.07.10csFH;LL7184/2005.06.19be6;

Hebeloma crustuliniforme (Bull.) Quél. LL6491/2004.10.12bgH;LL7091/2004.10.02taH;

Hebeloma mesophaeum (Pers.) Quél. LL6491/2004.10.12bgH;LL7091/2008.10.12tpFH;

Hebeloma radicosum (Bull.: Fr.) Ricken LL7090/2007.09.09be0F;LL7184/2004.10.31be5H;2002.08.08be5;

Hebeloma sacchariolens Quél.

LL6491/2010.10.01vdFH;LL6492/2008.09.19omFH;2010.09.25omF;LL7090/2004.09.18be0H;

Hebeloma sinapizans (Paulet) Sacc.

LL7090/2004.08.31be3H;2004.09.18be3;2009.09.05be3F;LL7091/2002.09.12tq;2001.09.26tq;2003.11.12tp;2003.12.
 01tp;2007.09.28tpF;LL7190/2004.07.31be5H;2004.09.04be5H;2004.09.23be5H;2008.09.28be3F;LL7184/2004.09.10
 be5-6;LL7284/2007.08.21be6F;LL7482/2004.10.07be7;

**Hebeloma sordidum* Maire LL7091/2008.10.12tpFH;

**Hemimycena candida* (Bres.) Singer LL6492/2008.09.27omFH;2009.09.13omFH;2009.09.27omF;

**Hohenbuehelia atrocoerulea* (Fr.: Fr.) Singer LL6491/2010.06.25vdF;2010.06.29vdFH;

**Hydropus subalpina* (Höhn.) Singer LL7090/2010.05.08be3aFH;

Hygrocybe coccinea (Schaeff.: Fr.) P. Kumm. NT LL7192/2010.10.06ckH;

Hygrocybe conica (Schaeff.: Fr.) P. Kumm. var *conica*

LL6492/2008.10.11omFH;LL7090/2009.09.05be0aFH;LL7091/2002.08.14ta;2004.09.07taH;2000.09.14ta;2007.09.28
 taF;LL7190/2010.09.29bgF;LL7192/2002.07.27ck;LL68ST

- Hygrocybe pratensis* (Pers.: Fr.) Murill LL7091/2004.09.21taH;
Hygrocybe psittacina (Schaeff.: Fr.) P. Kumm.
 LL6492/2004.10.25om;2008.10.11omF;2009.12.05omFH;LL7091/2004.09.07taH;2007.10.13taF;
Hygrocybe virginea (Wulfen: Fr.) P.D. Orton & Watling
 LL6492/2002.09.21om;2007.10.28rtF;LL7091/2004.09.21taH;2002.09.24ta;2004.09.30ta;2004.10.02taH;2003.11.12ta;
 a;2007.10.13taF;
Hygrophorus arbustivus Fr. LL7090/2003.12.01be2H;LL7093/2010.10.05tz2FH;
Hygrophorus chrysodon (Batsch: Fr.) Fr.
 LL7090/2004.08.31be3H;LL7190/2004.09.04be5H;LL7192/2002.09.12cs;LL7193/2010.10.07mrF;LL7184/2004.09.10be5;
Hygrophorus cossus (Sowerby) Fr.
 LL7091/2003.11.12tqH;2004.10.12tqH;2004.11.11tqH;2008.10.18tqF;2010.10.02tqF;2010.10.03tqF;2010.10.17tqF;LL7192/2006.09.01csF;
 **Hygrophorus discoxanthus* (Fr.) Rea N2000
 LL7090/2009.09.05be3FH;LL7190/2004.07.31be5;2004.09.04be5H;LL7184/2007.08.21be5F;
Hygrophorus eburneus (Bull.: Fr.) Fr. LL7190/2009.11.21be3,5F;LL7284/2004.10.31be6;LL7482/2004.10.07be7H;
 **Hygrophorus lindtneri* M.M. Moser LL7091/2007.09.28tpF;2008.10.12ttF;LL7093/2010.10.10tzFH;
Hygrophorus nemoreus (Pers.: Fr.) Fr. N2000 LL7184/2004.07.31be6H;LL7284/2009.06.27be6H;
Hygrophorus persoonii Arnolds N2000 LL7091/2010.10.02tqFH;2010.10.03tqFH;
Hygrophorus poëtarum R. Heim N2000 LL7184/2004.09.10be5H;
Hygrophorus russula (Schaeff.: Fr.) Quél. NT/N2000 LL7190/2004.09.04be5H;
Hypholoma fasciculare (Huds.: Fr.) P. Kumm. var. fasciculare
 LL6491/2010.09.21vdF;LL6492/2007.08.24omF;2007.09.15omF;2008.11.01omF;LL7090/2008.05.31be0FH;LL7091/2000.09.22tp;2007.09.02tpF;2008.05.10tpF;2008.05.31tpFH;LL7093/2004.08.08tz;LL7190/2004.09.04be5H;
 **Hypholoma fasciculare* (Huds.: Fr.) P. Kumm. var. subviride (Berk. & M.A. Curtis) Krieglst. LL7184/2009.07.11be6FH;
Hypholoma lateritium (Schaeff.: Fr.) P. Kumm.
 LL6492/2007.10.28omF;2008.10.11omF;2008.10.26omF;2009.11.26hvF;LL7090/2004.09.18be2;2009.11.21bgFH;
 LL7091/2007.11.04tpF;2008.09.28tqFH;LL7093/2004.08.08tzH;2010.10.10tzF;LL7190/2004.09.04be5H;2010.12.09be5F;
Infundibulicybe geotropa (Bull.) Harmaja
 LL6491/2010.10.01vdF;LL7091/2002.09.12tp;2004.09.30tp;2004.09.21tpH;2003.10.07tp;2003.10.12tp;2004.10.16tp;2004.10.28tp;2004.11.11tp;2006.10.08tpF;2007.09.28tpF;2007.10.13tpF;2007.10.26tpF *terratology*;2007.11.04tpF;2008.10.12tpF;2009.09.12tpF;2010.10.03tpF;LL7084/2009.09.22bg;LL68ST
Infundibulicybe gibba (Pers.: Fr.) Harmaja
 LL7090/2004.07.19be3H;2004.08.05bg;LL7091/2004.08.29taH;2005.06.09tpH;2006.09.01tpF;2007.09.16tpF;2009.08.08taF;LL68ST;LL78ST
Inocybe adaequata (Britzelm.) Sacc. LL7090/2007.09.02be0F;2008.08.09be0FH;
 **Inocybe bongardii* (Weinm.) Quél.
 LL7090/2005.06.19be0;2005.06.10be3H;2004.08.31be0aH;LL7091/2007.09.16taF;2008.06.21tqFH;2009.06.01taF;2009.06.06taF;2009.09.12taF;2010.05.30taFH;2010.10.17taFH;
Inocybe bresadolae Massee LL7192/2010.07.10csH;
Inocybe cervicolor (Pers.) Quél. N2000 LL7091/2010.05.30tqFH;2010.10.03taFH;
 **Inocybe cincinnata* (Fr.: Fr.) Quél. var. cincinnata LL7091/2010.10.03tqFH;2010.10.17tqFH;
Inocybe corydalina Quél. LL7090/2009.09.05be3aF;LL7091/2007.09.28tpF;2010.10.02tpFH;LL7093/2010.10.05tzF;
 **Inocybe dulcamara* (Alb. & Schwein.) P. Kumm. LL7091/2008.10.18tpFH;
Inocybe geophylla (Fr.: Fr.) P. Kumm.
 LL6492/2008.10.11omFH;2010.09.25omFH;LL7090/2004.10.12be2;LL7091/2004.10.28tp;2010.09.29tpH;2010.10.17tqFH;LL7190/2008.10.16be3FH;LL7184/2004.09.26be6H;
 /**Inocybe haemacta* (Berk. & Cooke) Sacc. LL7193/2009.08.25mrFH;
 ****Inocybe hirtella* Bres. LL6492/2010.09.25omF;LL7091/2004.09.30tpH;2010.10.02tpFH;2010.10.17tpF;2010.11.05tpH;
Inocybe lilacina (Peck) Kauffman
 LL7090/2007.09.09be0F;2009.09.05be3aFH;LL7093/2010.10.05tzFH;2010.10.10tzF;LL7190/2004.09.23be5H;
 **!LKH *Inocybe maculata* Boud.
 LL6492/2010.09.25omFH;LL7090/2008.08.09be0FH;LL7190/2008.08.23be5FH;LL7193/2009.08.25mrFH;
Inocybe rimosa (Bull.: Fr.) P. Kumm. LL6491/2010.07.05vdFH; LL7090/2008.08.09be0FH;
 **Inocybe tenebrosa* Quél. LL7091/2010.10.17tqFH;
Kuehneromyces mutabilis (Scaeff.: Fr.) Singer & A.H. Sm.

- LL6492/2004.08.02omH;LL7090/2000.04.25be0;2004.04.28be0;2003.10.09be0;2005.07.02be0;LL7190/2002.08.08be3;LL7192/2008.08.03csF;LL7184/2004.09.10be;LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST;LL78ST
- Laccaria amethystina* Cooke LL7184/2004.09.26be6H;
- Lacrymaria lacrymabunda* (Bull.: Fr.) Pat. LL7090/2004.09.18be3aH;2008.08.23be2FH;2008.10.17bgF;
- **Lacrymaria pyrotricha* (Holmskj.: Fr.) Konrad & Maubl. N2000 LL7091/2010.10.17tqFH;
- Lactarius acerrimus* Britzelm. LL7090/2009.06.27be3aFH;LL7091/2007.09.02tqF;
- Lactarius azonites* (Bull.) Fr. LL7091/2004.08.05tqH;2007.09.28tqF;2004.08.17tqH;
- Lactarius blennius* (Fr.: Fr.) Fr. LL7184/2004.09.10be5H;2004.09.06be6H;2004.10.16be5H;LL7482/2004.10.07be7H;
- Lactarius chrysorrheus* Fr. LL7482/2004.10.07be7H;
- Lactarius circellatus* Fr.
- LL6491/2010.07.05vdF;2010.07.09vdF;LL7090/2008.08.09be0FH;2009.09.05be0aFH;LL7190/2004.07.31be5H;LL7193/2009.08.25mrFH;
- Lactarius controversus* Pers.: Fr. LL7090/2004.08.05bgH;
- Lactarius deliciosus* (L.: Fr.) Gray
- LL7091/2002.09.12tp;2004.09.30tp;2004.09.21tpH;2000.10.01tp;2003.10.07tp;2003.10.12tp;2004.11.11tp;2006.10.08tpF;2007.09.28tpF;2010.11.04tpH;LL68ST
- Lactarius flavidus* Boud.
- LL7090/2004.08.31be3H;2009.09.05be3FH;LL7184/2007.08.21be6F;2007.08.21be5F;2010.08.01be5H;
- Lactarius fuliginosus* (Fr.: Fr.) Fr. N2000 LL7184/2004.09.04be5H;LL68ST
- Lactarius fulvissimus* Romagn. N2000
- LL7091/2004.08.17tpH;2004.08.29tpH;2004.11.11tp;2006.10.08tpF;2008.10.18tpFH;2010.10.02tpFH;LL7193/2009.08.25mrFH;
- Lactarius glaucescens* Crossl. LL7192/2004.09.07csH;LL7183/2010.08.01be8F;LL7284/2004.09.26be6H;
- Lactarius necator* (Bull.: Fr.) Pers. LL7184/2004.09.10be5H;
- Lactarius pallidus* Pers.: Fr. LL7183/2009.07.04be8;2010.08.01be8F;LL7184/2004.09.04be5H;
- Lactarius pubescens* (Schrad.) Fr. LL6490/2004.10.12bkH;2009.09.23bkF;LL7090/2004.09.18be3H;
- Lactarius pyrogalus* (Bull.: Fr.) Fr.
- LL6492/2002.08.13om;2007.09.15omF;LL7091/2004.09.30ta;2007.09.28taF;2008.10.12taH;LL7093/2010.10.10tzFH;LL68ST
- Lactarius quietus* (Fr.: Fr.) Fr. LL7284/2004.07.31be6H;
- Lactarius semisanguifluus* R. Heim & Leclair
- LL7091/2004.08.29taH;2004.09.21tp;2004.09.30tp;2004.11.11tp;2006.10.08tpF;2007.09.28tpF;2007.10.13tpF;2010.10.02tpF;
- Lactarius serifluus* (DC.: Fr.) Fr. LL7481/2004.10.07be7H;
- Lactarius torminosus* (Schaeff.: Fr.) Pers. LL7391/2007.09.18dtH;
- Lactarius vellereus* (Fr.: Fr.) Fr. LL7192/2004.07.14cs;2004.09.07csH;LL7184/2004.09.10be5H;LL68ST;LL78ST
- Lactarius volemus* (Fr.: Fr.) Fr.
- LL7192/2002.07.27;LL7184/2004.07.31be6H;2004.09.10be5H;2007.07.14be6F;LL68ST;LL78ST
- Leccinum albotipitatum* den Bakker & Noordel. LL7091/2004.06.01taH;LL7194/2009.08.25rkF;LL7391/2007.09.18dtF;
- Leccinum aurantiacum* (Bull.) Gray LL7190/2004.10.16be5H;
- Leccinum crocipodium* (Letell.) Watling N2000 LL7090/2004.07.28be3aH;LL7190/2004.09.04be5;2004.10.16be5;
- Leccinum duriusculum* (Schulzer) Singer N2000
- LL7090/2004.08.05bg;LL7091/2004.06.01ta;2004.07.25taH;2003.07.16ta;2007.09.16taF;LL7194/2009.08.25rkF;
- Leccinum pseudoscabrum* (Kallenb.) Šutara
- LL7090/2004.07.28be3aH;LL7190/2005.06.19be10H;2004.09.04be5;LL7192/2002.07.27cs;2008.08.03csF;LL7184/2007.08.21be6F;LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST;LL78ST
- Lentinus strigosus* Fr. N2000 LL7183/2009.06.27be8FH;LL68ST;LL78ST
- Lentinus tigrinus* (Bull.: Fr.) Fr.
- LL6492/2003.05.03omH;2004.04.22om;2004.05.11om;2003.09.26om;2006.04.26omF;2006.05.03omF;2006.05.27omF;2007.05.12omF;2007.05.27omF;2010.04.17omF;
- **Lepiota boudieri* Bres. LL7090/2008.08.09be0FH;
- Lepiota clypeolaria* (Bull.: Fr.) Kumm. LL7091/2004.10.02tpH;LL7283/2009.07.11be9FH;
- Lepiota oreadiformis* Velen. LL6492/2010.09.12rtFH;
- **Lepiota subincarnata* J.E. Lange LL6492/2008.10.11aszFH;2010.09.25omH;
- Lepista flaccida* (Sowerby: Fr.) Pat. LL7093/2004.09.29tzH;
- **Lepista glaucocana* (Bres.) Singer LL7091/2008.10.19tpFH;2009.11.07tpFH;
- Lepista luscina* (Fr.: Fr.) Singer LL6492/2004.10.10omH;2008.10.11omFH;2010.09.25omH;LL7091/2010.09.19taFH;

Lepista nuda (Bull.: Fr.) Cooke

LL7090/2000.09.25bg2;LL7091/2004.09.30tp;2003.10.07tp;2003.10.12tp;2004.10.18tpH;2004.10.28tp;2003.11.12tp;
2006.10.08tpF;2007.09.28tpF;2007.11.04tpF;2009.11.07tpF;2010.11.04tpH;

Lepista saeva (Fr.) P.D. Orton LL6492/2007.11.04rtF;2010.10.23hFH;

Lepista sordida (Schumach.: Fr.) Singer

LL6492/2010.07.04mzFH;LL7090/2004.10.12bgH;LL7091/2004.09.30tp;2004.10.02tpH;2003.11.12tp;2006.10.08tpF;

Leucoagaricus leucotithes (Vittad.) Wasser LL6492/2007.08.09krF;2007.08.11krF;2008.09.27omFH;

****Leucoagaricus sublittoralis* (Hora) Singer NE/N2000 LL7091/2009.09.12tpFH;

Leucocortinarius bulbiger (Alb. & Schwein.: Fr.) Singer N2000

LL7091/2000.09.22tp;2001.09.26tp;2004.10.02tpH;2006.10.08tpF;2007.11.04tpF;LL7284/2003.07.25be9;2007.08.21
be6F;

Leucopaxillus compactus (Fr.) Neuhoff VU/N2000 LL7184/2004.09.04be5H;2004.09.10be5;2010.08.01be5FH;

Leucopaxillus gentianeus (Quél.) Kotl. LL7091/2010.10.02tpFH;

**Limacella guttata* (Pers.: Fr.) Konrad & Maubl. LL7091/2008.10.19tpFH;2009.10.16tpF;2010.10.02tpF;

Lyophyllum fumosum (Pers.: Fr.) Kühner LL7090/2004.09.18be3;LL7190/2004.10.16be5H;2007.08.21be5F;

Lyophyllum rancidum (Fr.: Fr.) Singer N2000

LL6492/2004.10.06om;LL7091/2004.09.30tpH;2007.09.28ttF;2008.10.18tpFH;LL7190/2004.10.16be5H;

Macrolepiota excoriata (Schaeff.: Fr.) Wasser

LL6492/2007.09.15omF;LL7090/2004.08.05loH;2004.09.18loH;2004.09.26loH;2007.09.09loF;2009.10.25loFH;

Macrolepiota mastoidea (Fr.: Fr.) Singer

LL6492/2007.09.15omF;2008.09.27omFH;LL7091/2004.09.21taH;2004.10.18ta;2004.10.28ta;2006.10.08taF;2007.08.
11taF;2007.09.16taF;2007.11.04tpF;2008.08.03tpF;2009.10.10taF;

Macrolepiota prominens (Fr.) M.M. Moser LL7091/2004.10.02tpH;

**Marasmiellus foetidus* (Sowerby: Fr.) Antonin, Halling & Noordel. NT/N2000

LL7090/2007.09.09be0FH;LL7091/2008.03.10tpF;LL7190/2009.05.23be5F;

Marasmiellus ramealis (Bull.: Fr.) Singer

LL6492/2008.07.26aszF;LL7091/2008.09.21be1FH;LL7190/2008.07.05be3F;LL7183/2009.06.27be8FH;

**Marasmiellus tricolor* (Alb. & Schwein.: Fr.) Singer LL7183/2009.07.04be8FH;

Marasmius bulliardii Quél. LL7090/2007.09.09be0H;LL7093/2010.10.10tzFH;

Marasmius cohaerens (Pers.: Fr.) Cooke & Quél.

LL7091/2010.10.02tpFH;LL7391/2007.09.18dtFH;LL7184/2004.09.26be6H;2010.08.01be6FH;

**Marasmius curreyi* Berk. & Broome LL6492/2010.05.23omFH;

Marasmius epiphyllus (Pers.: Fr.) Fr. LL6492/2008.10.26omH;LL7093/2010.10.10tzFH;

Marasmius limosus Quél. LL6492/2008.09.10omFH;2009.09.27omF;

Marasmius oreades (Bolton: Fr.) Fr.

LL6492/2001.05.11rt;2004.05.11om;2004.06.01om;2005.05.09rt;2004.08.02omH;2006.05.14omF;2007.08.09rtF;200
8.10.11omF;2009.06.13mzF;LL7090/2002.05.02loH;2005.07.02lo;LL7091/2010.05.08lbFH;LL7092/2001.05.12kt;

Marasmius rotula (Scop.: Fr.) Fr.

LL6491/2010.06.25vdF;LL6492/2004.08.02om;2004.08.04rt;2008.07.26omH;LL7090/2004.09.18be0;LL7091/2003.0
7.16tq;2008.07.19tqF;LL7192/2004.07.14csH;2010.06.19csF;2010.07.10csF;LL7193/2009.08.25mrFH;LL7184/2005.
06.19be6H;

Marasmius torquesens Quél.

LL7090/2010.07.10be3FH;LL7091/2008.06.21tqFH;LL7192/2010.07.10csH;LL7183/2009.06.27be8FH;LL7184/200
4.09.26be6H;

Marasmius wyneei Berk. & Broome

LL6492/2008.10.11aszH;2009.08.13aszFH;LL7093/2004.08.08tzH;2010.10.05tzH;LL7192/2010.07.10csFH;

Megacollybia platyphylla (pers.: Fr.) Kotl. & Pouzar

LL7090/2009.05.23be4F;2004.05.25be2H;LL7091/2004.06.01tpH;2008.05.31tpFH;2009.09.05be1F;LL7190/2002.08.
08be3;LL7284/2007.08.21be9F;LL78ST

**Melanophyllum haematospermum* (Bull.: Fr.) Kreisel NT/N2000

LL6492/2003.09.26om;2008.09.07omFH;LL7284/2003.07.25be9;

Mycena acicula (Schaeff.) P. Kumm. LL6492/2007.09.15omFH;2008.07.26omF;2010.05.23omFH;

Mycena crocata (Schr.: Fr.) P. Kumm. NT/N2000 LL7284/2004.09.26be6H;

Mycena epipterygia (Scop.: Fr.) Gray LL7091/2008.10.18tpFH;2009.11.07tpH;2010.10.02tpFH;

Mycena galericulata (Scop.: Fr.) Gray

LL6484/2008.10.16lpF;LL6492/2004.10.06omH;2008.09.27omH;2008.10.26omFH;LL7091/2004.10.02tpH;2007.09.
28tqF;2009.11.21lbFH;

- Mycena galopus* (Pers.: Fr.) P. Kumm. LL7091/2010.10.02tpH;
Mycena haematopus (Pers.: Fr.) P. Kumm. LL7090/2004.08.31be0H;2009.09.05be3aF; LL7190/2008.09.28be3FH;
Mycena inclinata (Fr.) Quél. LL7090/2004.08.31be0H;LL7084/2009.09.22bgFH;
 **Mycena olivaceomarginata* (Masse) Masse LL6492/2008.10.11omFH;LL7092/2008.10.12ktFH;
Mycena pelianthina (Fr.: Fr.) Quél.
 LL7090/2009.09.05be3FH;2010.05.30be3F;LL7091/2004.10.02tqH;LL7190/2008.09.28be3F;LL7184/2004.09.26be6H;
Mycena polygramma (Bull.: Fr.) Gray
 LL6492/2008.09.07omFH;2008.09.19omH;2010.09.25omF;LL7090/2008.05.10be1FH;LL7091/2004.11.11tqH;2007.
 11.04tqF;
Mycena pura (Pers.: Fr.) P. Kumm.
 LL6492/2010.09.25omFH;LL7090/2004.08.05be0H;2004.08.31be0;2004.09.18be0H; LL7091/2005.06.09tp;2002.09.
 12tp;2004.09.21tp;2007.09.28taF;LL7190/2007.07.14be5;LL7192/2010.07.10csF;LL7183/2009.06.27be8F;
Mycena purpureofusca (Peck) Sacc. LL7091/2008.10.12tpFH;2010.10.02tpFH;
Mycena renati Quél. N2000
 LL7090/2010.05.30be0F;LL7091/2008.09.28tpFH;2010.05.30ttFH;LL7190/2009.06.20be3F;LL7192/2008.08.03csFH;
 LL7193/2009.08.25mrF;LL7284/2009.05.23be6FH;
Mycena rosea (Schumach.) Gramberg LL6492/2010.09.25omFH;LL7184/2008.10.17be5FH;LL7482/2004.10.07be7H;
Mycena sanguinolenta (Alb. & Schwein.: Fr.) P. Kumm. LL7091/2010.05.30taFH;
 **Mycena zephirus* (Fr.: Fr.) P. Kumm. N2000
 LL7091/2003.07.16tp;2004.10.02tpH;2006.10.08tpF;2007.09.16tpF;2008.09.28tpF;2009.10.25tpF;2009.11.07tpH;20
 10.09.19tqFH;2010.10.02tpF;
 **Neolentinus schaefferi* (Weinm.) Redhead & Ginns N2000 LL7190/2004.07.31be5H;2009.05.23be5FH;
Oudemansiella mucida (Schrad.: Fr.) Höhn.
 LL7190/2005.06.10be5;2005.07.02be5H;LL7083/2009.09.24lpF;LL7284/2003.07.24be6;LL78ST
Panaeolus papilionaceus (Bull.: Fr.) Quél.
 LL6491/2010.07.26vdFH;LL6492/2006.05.01omF;LL7090/2002.08.07lo;2008.07.05be0F;
Panaeolus semiovatus (Sowerby: Fr.) S. Lundell
 LL6491/2008.04.12hvF;LL6492/2000.04.30mz;2009.04.07omFH;LL7283/2009.05.05be6;
Panellus stipticus (Bull.: Fr.) P. Karst. LL7090/2004.10.12bgH;2009.04.05bgF;LL7190/2009.11.21be3FH;
Parasola auricoma (Pat.) Redhead, Vilgalys & Hopple LL7090/2010.05.30be0FH;
 **Parasola leiocephala* (P.D. Orton) Redhead, Vilgalys & Hopple LL7091/2008.09.21be1FH;
Parasola plicatilis (Curtis: Fr.) Redhead, Vilgalys & Hopple ; LL7091/2008.09.28taFH;
Paxillus filamentosus (Scop.) Fr. LL7090/2005.07.02be0;2004.07.19be2H;2002.08.07be3a;LL7190/2008.09.28be3F;LL728
 4/2003.07.24be6;2007.08.21be6F;
Paxillus involutus (Batsch: Fr.) Fr. LL6492/2004.10.10omH;2010.09.25omFH;LL7090/2004.08.31bg;LL7091/2004.09.21t
 pH;2000.09.22tp;2008.09.28taF;LL7193/2009.08.25mrF;LL7391/2007.09.18dtFH;LL7482/2004.10.07be7;LL68ST
Pholiota cerifera (P. Karst.) P. Karst. LL6492/2003.09.26om;2004.10.10omH;2004.10.25omH;
 ****Pholiota jahonii* Tjall.-Beuk. & Bas N2000 LL7284/2008.10.22be9FH;
Pholiota lenta (Pers.: Fr.) Singer LL7482/2004.10.07be7H;
 **Pholiota lucifera* (Lasch) Quél. LL6492/2004.10.06omH; 2004.10.10omH;
Pholiota squarrosa (Weigl.: Fr.) P. Kumm. LL6492/2004.10.06omH;LL7184/2004.09.10be6H;
Pholiota tuberculosa (Schaeff.: Fr.) P. Kumm.
 LL7192/2004.07.25csH;2006.09.01csF;2008.08.03csF;2010.07.10csFH;LL7184/2004.07.31be6H;
 **Pleurotus calyptratus* (Lindblad) Sacc. N2000 LL7190/2008.08.23be5FH;2009.05.23be5FH;
Pleurotus dryinus (Pers.: Fr.) P. Kumm. LL6484/2008.10.16lpH;LL7083/2009.10.13lpFH;
Pleurotus ostreatus (Jacq.: Fr.) P. Kumm. LL7091/2010.11.14tpH;LL7190/2010.12.09be5;
Pleurotus pulmonarius (Fr.: Fr.) Quél. LL7184/2004.07.31be6H;
Pluteus atromarginatus (Konrad) Kühner LL7091/2006.09.01tpF;2008.07.19tpFH;2008.08.03tpF;
Pluteus cervinus (Schaeff.) P. Kumm. LL7090/2004.08.31be2H;2005.05.15be3;LL7091/2009.06.06tpF;
Pluteus petasatus (Fr.) Gillet NT LL6491/2009.05.22hvFH;LL7092/2000.08.28kt;2000.09.18kt;
Pluteus romellii (Britzelm.) Sacc. LL7083/2009.09.24lpFH;
Psathyrella candolleana (Fr.: Fr.) Maire
 LL6492/2007.06.10hF;LL7090/2004.07.28be3a;2008.07.05be0H;LL7091/2010.05.30tpFH;LL7284/2007.08.21be6F;
 ****Psathyrella multipedata* (Peck) A.H. Sm. LL7391/2007.09.18dtF;LL7384/2010.10.15dtFH;
Psathyrella piluliformis (Bull.: Fr.) P.D. Orton LL7091/2008.10.05tpFH;LL7090/2009.11.21bgFH;
Psathyrella spadiceogrisea (Schaeff.) Maire LL6492/2009.05.30omFH;
 **Psathyrella spintrigera* (Fr.) Konrad & Maublanc LL6491/2010.06.21,22vdFH;2010.07.05vdFH;

- Rhodocollybia butyracea* (Bull.: Fr.) Lennox f. asema (Fr.: Fr.) Antonin, Halling & Noordel.
 LL7091/2004.11.11tpH;2009.10.25tpF;LL7482/2004.10.07be7H;
Rickenella fibula (Bull.: Fr.) Raithelh. NT LL6492/2010.05.23omFH;
Rickenella swartzii (Fr.: Fr.) Kuyper LL6492/2009.08.30krH;2009.09.13krFH;2010.05.23omFH;
Roridomyces rorida (Scop.: Fr.) Rexer LL7091/2005.06.09tpH;2005.06.24tp;2008.07.19tpFH;2010.06.19tpF;
Rugosomyces carneus (Bull.: Fr.) Bon LL7092/2010.10.06egH;
Rugosomyces ionides (Bull.: Fr.) Bon LL6492/2010.07.04omFH;LL7091/2005.06.09tpH;
 ****Russula alnetorum* Romagn. LL7092/2010.10.06egH;
Russula aurea Pers.
 LL7091/2007.09.02tqF;LL7194/2009.08.25rkF;LL7184/2002.08.08be5;2009.06.20be5F;2009.06.20be10FH;LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST;LL78ST
Russula cyanoxantha (Schaeff.) Fr.
 LL7190/2008.07.05be10F;2008.07.05be5FH;LL7184/2004.06.27be6H;2005.06.19be6,10;
Russula delica Fr.
 LL7090/2005.07.02be0;2008.07.05be0F;2008.08.09be0F;2009.06.27be0F;2009.09.05be0aFH;LL7091/2004.08.17tp;2007.09.02be1F;2010.07.10be1F;
Russula densifolia Gillet LL7090/2010.07.10be3FH;
Russula emetica (Schaeff.: Fr.) Pers. sl. LL7090/2004.08.05bgH;
Russula foetens Pers.: Fr.
 LL6492/2002.08.13om;LL7091/2004.07.14tqH;2004.07.25tq;2007.09.02tqF;2009.09.12taF;2010.09.04tqF;2006.09.01tqF;LL7190/2008.08.23be5F;LL7183/2010.08.01be8F;LL68ST;LL78ST
Russula graveolens Romell LL6493/2004.08.08ugH;
Russula lepida Fr. LL6493/2004.08.08ugH;
 ****Russula pseudoaffinis* Migliozi & Nicolaj LL6491/2010.10.01vdFH;
Russula sanguinea (Bull.) Fr.
 LL7091/2004.08.17tpH;2000.09.18tp;2004.09.07tp;2006.09.01tpF;2009.09.12tpF;2010.09.04tp;2010.09.29taF;2003.11.12taH;
Russula virescens (Schaeff.) Fr. LL6493/2004.08.08ugH;LL7184/2009.07.11be6F;LL68ST;LL78ST
Sarcomyxa serotina (Schr.: Fr.) P. Karst. LL7090/2003.12.01be0H;
Strobilurus esculentus (Wulfen: Fr.) Singer LL6492/2009.03.22tmFH;
Stropharia aeruginosa (Curtis: Fr.) Quél. LL7091/2004.10.18taH;2006.10.08tpF;2008.10.19tpFH;2010.10.17tpFH;LL7482/2004.10.07be7;
Stropharia albonitens (Fr.) Quél. LL7091/2010.10.03taFH;
Stropharia coronilla (Bull.: Fr.) Quél.
 LL6492/2003.09.26om;2004.09.30mzH;2004.10.10om;2007.08.09rtF;2008.09.27omFH;2010.09.11mzF;2010.05.29krF;LL7090/2004.08.05loH;
 **Stropharia cyanea* (Bull.) Tuom. LL6492/2008.09.27omFH; LL7091/2004.10.02taH;
 **Stropharia inuncta* (Fr.) Quél. N2000 LL7091/2008.10.19ttFH;
Stropharia melanosperma (Pers.: Fr.) Gillet LL6492/2009.07.09omFH;2010.05.29krFH;LL7090/2004.08.05loH;
Stropharia pseudocyanea (Desm.: Fr.) Morgan NT LL6492/2008.10.11omFH;
Suillus granulatus (L.: Fr.) Roussel
 LL7091/2004.06.01tpH;2005.06.09tp;2004.06.24tp;2004.07.25tp;2004.08.17tp;2000.09.18tp;2000.09.22tp;2000.09.25tp;2006.09.01tpF;2006.10.08ff;2007.08.11tpF;2007.09.16tpF;2010.09.04tp;2010.09.12tpF;LL68ST
Suillus luteus (L.: Fr.) Roussel LL7091/2000.09.22tp;2000.09.25tp;2008.11.02tpFH;
Suillus variegatus (Sw.: Fr.) Kuntze LL7091/2010.11.04tpH;
Tapinella atrotomentosa (Batsch: Fr.) Šutara
 LL7091/2004.07.25tp;2000.08.28tp;2004.08.29tpH;2004.09.21tpH;2006.10.08tpF;2007.09.28tpF;2009.07.11tpF;2010.09.04tp;LL68ST
Tricholoma acerbum (Bull.: Fr.) Quél. LL7190/2004.09.23be5H;
Tricholoma argyraceum (Bull.) P. Kumm. LL7091/2008.10.18tpFH;
Tricholoma batschii Mort. Chr. & Noordel. N2000 LL7091/2004.09.30taH;2004.10.18taH;2007.10.13ttF
 **Tricholoma cingulatum* (Almfelt) Jacobashch LL6490/2008.10.17bgFH;LL7090/2010.11.05bg2H;
Tricholoma columbetta (Fr.: Fr.) P. Kumm. LL7190/2004.09.23be5H;LL7482/2004.10.07be7H;
Tricholoma imbricatum (Fr.: Fr.) P. Kumm. LL7091/2004.10.02tpH;2009.10.25tpFH;
Tricholoma lascivum (Fr.: Fr.) Gillet
 LL6492/2004.10.06omH;2007.09.15omF;2010.09.25omFH;LL7090/2004.09.18be0H;2007.09.09be0F;LL7091/2004.08.29tq;2004.09.21tqH;2004.10.02tqH;2004.10.28tq;

Tricholoma orirubens Quél. NT/N2000

LL7090/2004.10.07be1H;2004.10.09bk;2010.11.05bk;LL7091/2004.10.28tqH;2010.10.17tqFH;

Tricholoma saponaceum (Fr.) P. Kumm. LL7184/2004.09.10be6H;LL7482/2004.10.07be7H;

Tricholoma scalpturatum (Fr.) Quél.

LL7090/2004.08.31be0;LL7091/2004.10.02tqH;2007.10.13tpF;2009.11.21be1FH;LL7184/2004.09.26be6H;

Tricholoma sejunctum (Sowerby: Fr.) Quél.

LL7091/2004.08.29tqH;2004.09.07tp;2004.09.21tpH;2001.09.26tp;2004.09.30tp;2004.10.18tp;2004.10.28tp;2007.09.02tpF;2007.10.13ff;2008.11.02tpFH;2010.10.02tpF;2010.10.17tpF;

Tricholoma sulphureum (Bull.: Fr.) P. Kumm. LL7091/2010.10.02tpFH;LL7184/2004.09.04be5H;

Tricholoma terreum (Schaeff.) P. Kumm.

LL7090/2008.10.17bgF;LL7091/2004.09.30tp;2003.10.07tp;2003.10.09bp;2003.10.12tp;2004.10.16tp;2004.10.28tp;2003.11.12tp;2003.12.01tpH;

Tricholoma ustale (Fr.: Fr.) P. Kumm. LL7184/2004.09.26be6H;

Tricholoma ustaloides Romagn. LL7384/2010.10.15dtFH;

**Tricholomopsis flammula* Métrod N2000 LL7091/2007.09.02tpF;2009.09.12tpFH;

Tricholomopsis rutilans (Schaeff.: Fr.) Singer LL7091/2001.09.26tp;2008.10.19tpFH;2009.10.25tpF;2010.11.14tp;

***Tricholomopsis goniospermum* (Bres.) Guzmán: T.J. Baroni LL7093/2004.08.08tzH;

**Tubaria dispersa* (Pers) Singer

LL6492/2008.08.31omF;2008.09.27omFH;2009.07.09omFH;2010.05.23omF;2010.09.11rtF;

Volvariella bombycina (Schaeff.: Fr.) Singer VU/N2000 LL7190/2003.07.25be5;2010.09.12be5FH;

Volvariella gloiocephala (DC.: Fr.) Boekhout & Enderle LL6492/2008.05.25rtFH;2010.11.16om;

Volvariella hypopythis (Fr.) M.M. Moser LL7091/2010.09.19tpFH;

Volvariella murinella (Quél.) Courtec. VU LL6491/2009.08.11vdFH;2010.06.30vdFH;2010.07.09vdF;

Xerocomus chrysenteron (Bull.) Quél.

LL6492/2004.07.24omH;2004.08.02om;2002.08.13om;2008.07.26omFH;LL7090/2004.07.28be2;LL7093/2004.08.08tz;LL7284/2007.08.21be9F;LL78ST

Xerocomus impolitus (Fr.) Quél. LL7090/2004.07.12be3aH;

Xerocomus rubellus (Krombh.) Quél.

LL6491/2009.07.24vdF;LL6492/2004.08.02om;2004.08.04rtH;2009.09.05rtFH;LL7090/2004.07.28be2H;2007.09.02be0F;LL7091/2007.09.02be1F;LL7190/2002.08.14taq;

Xerocomus subtomentosus (L.: Fr.) Quél. LL6492/2002.08.13om;LL7091/2008.08.03tpFH;

Xerula longipes (Bull.) Maire

LL7090/2007.09.09be0aF;2009.09.05be0aFH;LL7091/2004.08.17tqH;2004.08.29tqH;LL7093/2010.10.10tzFH;LL7192/2002.07.27cs;2002.09.12cs;

Xerula radicata (Relh: Fr.) Dörfelt

LL6491/2007.09.04vdF;2008.07.31vdF;LL7090/2009.09.05be0F;LL7091/2004.04.28tpH;2004.06.01tpH;2000.09.22tp;2009.06.01tpF;2010.09.04tqF;LL7190/2005.07.02be3;2008.07.05be3F;LL7283/2009.07.11be9F;LL68ST;LL78ST

APHYLLOPHORALES

Artomyces pyxidatus (Pers.) Jülich N2000 LL7090/2004.07.28be0H;LL7091/2008.09.28tpF;LL7190/2010.09.12be5F;

Auriscalpium vulgare Gray LL6492/2010.04.10tmF;LL7091/2004.04.02tp;2004.04.15tp;2005.06.09tp;2004.11.11tpH;2003.12.01tpH;2006.04.23tpF;2006.09.01tpF;2007.09.16tpF;2008.07.19tpF;2009.03.22tpF;2009.03.28tpF;

Bjerkandera adusta (Willd.) P. Karst.

LL7090/2010.11.05bk;LL7091/2010.09.04tpH;LL7190/2008.08.23be5FH;2010.12.09be5H;

**Bjerkandera fumosa* (Pers.) P. Karst. LL6492/2010.11.16omH;2010.11.20ugH;

Cantharellus cibarius Fr.

LL7190/2005.06.10be3;2005.06.19be3;2005.07.02be3,5,10;2004.09.04be5H;LL7192/2004.07.25cs;2006.09.01csF;2010.07.10csF;LL7184/2005.06.19be10;2005.07.02be6;2003.07.25be10;2004.09.10be6;LL7284/2004.07.12be6;LL68ST;LL78ST

Cantharellus cinereus (Pers.) Fr. NT/N2000 LL7184/2004.09.10be5H;

****Cantharellus ferruginascens* P.D. Orton NE/N2000

LL7190/2010.08.01be3F;LL7192/2004.07.25csH;2002.07.27cs;2004.09.07cs;2008.08.03csFH;2010.07.10csFH;

Cantharellus melanoxeros Desm. NE/N2000 LL7184/2010.08.01be6FH;

Clavariadelphus pistillaris (L.) Donk N2000 LL7391/2007.09.18dtF;LL7184/2004.09.26be10;2004.09.26be6H;

Clavulina cinerea (Bull.) J. Schröt. LL7090/2004.08.31be2H;2005.06.10be2H;

Clavulina rugosa (Bull.) J. Schröt. LL6492/2008.08.21omFH;LL7091/2010.10.17tqFH;

- Coltricia perennis* (L.) Murrill LL7083/2009.09.24lpH;LL7184/2010.08.01be5F;
Craterellus cornucopioides (L.) Pers. LL6493/2004.09.29ugH;LL7481/2004.10.07be7;
Craterellus lutescens (Fr.) Fr. NT/N2000
 LL7091/2004.10.02tpH;2004.10.25tpH;2004.10.28tpH;2007.10.13tpF;2007.11.04tpF;2009.10.10tpF;2010.10.03tpF;2010.11.14tpF;
Daedalea quercina (L.) Pers. LL7091/2010.10.17tqH;LL7184/2010.08.01be8H;
Daedaleopsis confragosa (Bolton) J. Schröt. LL7091/2008.05.02ttF;2009.05.01tpF;LL7190/2008.08.23be5FH;
Daedaleopsis confragosa var. *tricolor* (Bull.) Bondartsev
 LL7090/2008.03.22bgF;LL7093/2010.10.10mrFH;LL7193/2009.08.25mrF;LL7284/2004.10.31be6;
Fistulina hepatica (Schaeff.: Fr.) Fr.
 LL6493/2004.08.08ug;LL7091/2010.09.04tpq;LL7192/2004.07.25csH;LL7194/2009.08.25rkF;
Fomes fomentarius (L.) J. Kickx
 LL7091/2008.04.12bpF;2008.08.23be2F;2009.04.05bgF;LL7190/2009.11.21be5F;LL7192/2007.08.04csF;//H;LL78ST
Fomitopsis pinicola (Sw.) P. Karst.
 LL6492/2007.09.30ugF;LL7090/2009.03.28bgF;2009.05.23be3F;LL7091/2008.03.10tpF;2008.05.10tpF;//H
Ganoderma applanatum (Pers.) Pat.
 LL7090/2004.07.12be0;2007.07.14be0F;2008.08.09be0F;LL7091/2010.04.25ttFH;LL7283/2007.11.23be7FH;
Ganoderma lucidum (Curtis) P. Karst. LL6493/2004.09.29ug;LL7090/2009.09.23bkFH;
 **Ganoderma resinaceum* Boud. LL7083/2009.09.24lpFH;
Hericium cirrhatum (Pers.) Nikol. LL7190/2004.07.31be5H;
Hericium clathroides (Pall.) Pers. VU/N2000 LL7184/2009.07.11be10FH;
Heterobasidion annosum (Fr.) Bref. LL7091/2009.09.12tpFH;2010.11.14tpH;
Hydnellum concrescens (Pers.) Banker LL7190/2004.09.04be5H; 2004.09.23be5H;
Hydnum repandum L.
 LL7090/2004.08.31be3H;2007.09.09be0aF;2009.09.05be0aFH;LL7091/2007.11.04tpF;LL7190/2004.09.04be5H;LL7184/2004.09.10be5;2010.08.01be6F;
Hymenochaete rubiginosa (Dicks.) Lév. LL6492/2007.11.24omF;LL7090/2008.04.12bgFH;
Inonotus hispidus (Bull.) P. Karst. LL6492/2010.09.24hvH;
Laetiporus sulphureus (Bull.) Murrill
 LL6492/2000.05.05om;2004.05.11om;2005.05.18om;2006.05.27omF;2007.05.12omF;2007.08.24omFH;2008.09.10omF;2009.05.01omF;2009.05.09omF;LL7092/2008.03.10kpF;LL7192/2007.08.04csF;LL7183/2007.05.30be8F;LL68ST
Lentinellus cochleatus (Pers.: Fr.) P. Karst. LL7190/2004.09.04be5H;
Lentinellus flabelliformis (Bolton: Fr.) S. Ito N2000 LL7091/2008.10.18tpFH;2010.10.02tpFH;2010.10.17tpFH;
Lenzites betulina (L.) Fr. LL7183/2010.08.01be8H;LL78ST
Merulius tremellosus Schrad. LL7090/2008.03.22bgF;LL7093/2010.10.05tzFH;
Phellinus igniarius (L.) Quél.
 LL6492/2006.06.19omF;2007.05.12omF;2008.03.10omF;2009.02.07omF;2009.04.07omF;2009.05.01omF;2010.11.16omF;//H
Phellinus pomaceus (Pers.) Maire LL6492/2007.11.24aszF;2009.03.22aszF;2010.09.24aszH;
 **Phylloporia ribis* (Schumach.) Ryvarden LL6492/2008.09.07omF;//H
Polyporus arcularius (Batsch) Fr.
 LL6491/2010.07.26vdH;LL6492/2006.05.01omF;LL7090/2004.05.25be0;2007.04.20be0F;2008.04.12bkFH;2008.04.12bgF;2009.03.28be2F;2010.04.24hvF;LL7091/2010.04.25tpF;LL7084/2008.03.22bgF;
Polyporus brumalis (Pers.) Fr. LL7383/2007.11.23be6FH;
Polyporus ciliatus Fr. LL7090/2008.04.25be0FH;
Polyporus leptcephalus (Jacq.) Fr. LL7090/2008.04.12bkFH;LL7190/2008.08.23be5F;LL7183/2009.06.27be8F;
Polyporus tuberaster (Jacq.: Pers.) Fr. LL7283/2009.05.05be6;LL7284/2008.07.27be6FH;2009.05.23be6FH;
 **Postia fragilis* (Fr.) Jülich LL7091/2009.09.12tpFH;
Pseudocraterellus undulatus (Pers.) Rauschert LL7481/2004.10.07be7H;
Pycnoporus cinnabarinus (Jacq.) P. Karst. LL7284/2008.07.29be6H;LL78ST
Ramaria formosa (Pers.) Quél. LL6493/2004.08.08ugH;LL68ST;LL78ST
Royoporus badius (Pers.) A.B. De
 LL7090/2007.09.09be0FH;2008.08.23be2F;LL7190/2004.09.04be5H;
Schizophyllum commune Fr.: Fr
 LL6491/2010.06.25vdF;LL6492/2003.11.21ug;2008.03.10omF;2008.07.17rtF;LL7090/2003.12.01be0;LL7091/2008.03.10tpF;2008.04.25tpF;2008.07.19tpFH;2010.09.04tp;2007.04.20bgF;2008.04.12bgF;LL7093/2010.10.10tzF;LL78ST
 **Skeletocutis amorpha* (Fr.) Kotl. & Pouzar LL7091/2009.03.22tpFH;2010.11.14tpH;

Stereum hirsutum (Willd.) Pers. LL7091/2010.09.04tpFH;LL7190/2010.09.12be5F;LL78ST

**Stereum ochraceoflavum* (Schwein.) Sacc. LL7091/2010.09.04tpFH;

Stereum sanguinolentum (Alb & Schwein.) Fr. LL7091/2010.11.14tpH;

Trametes gibbosa (Pers.) Fr.

LL6492/2003.11.29om;2007.11.24omFH;LL7090/2007.07.14be0[?]F;LL7190/2008.07.05be10F;LL78ST

Trametes hirsuta (Wulfen) Lloyd LL6492/2010.11.16omH;LL7090/2007.04.20bg2F;2007.07.14be0FH;

Trametes suaveolens (L.) Fr.

LL6492/2006.12.16omF;2007.10.28omF;2007.11.24omF;2008.03.10omF;2008.12.06ugFH ;2010.11.16omH;

Trametes versicolor (L.) Lloyd

LL6492/2003.11.21ug;2007.08.24omH;LL7090/2007.04.20bgF;2008.03.22be0F;2009.04.05bgF;2010.11.05bg2H;

LL7091/2007.09.16tpF;2010.11.14tpFH;LL7190/2010.12.09be5H;LL7183/2010.08.01be8F;LL78ST

Trichaptum bifforme (Fr.) Ryvarden LL6491/2010.06.25vdFH;

GASTEROMYCETES

Crucibulum laeve (Huds.) Kambly

LL6491/2007.08.09vdF;2007.09.04vdF;LL6492/2008.09.19omFH;LL7091/2002.07.27tp;

**Cyathus olla* (Batsch) Pers. LL6492/2009.07.09omFH;

Cyathus stercoreus (Schwein.) De Toni LL6492/2004.08.04rt;2008.07.26mzFH;2008.08.31omFH;

Cyathus striatus (Huds.) Willd.

LL6491/2010.06.25vdF;LL6492/2008.08.30rtF;2008.09.07omFH;2010.07.14rtF;LL7091/2005.06.19tp;2010.09.04tqF;

LL7284/2007.08.21be6F;LL68ST

Geastrum fimbriatum Fr.

LL7091/2004.09.21tp;2004.11.11tp;2006.10.08tpF;2007.09.16tpF;2009.08.08tpF;2010.09.04tpF//

H;LL7482/2004.10.07be7;

Geastrum quadrifidum DC. ex Pers. NT/N2000 LL7091/2003.07.16tpH;

***Geastrum striatum* DC. LL7093/2010.10.10tzFH;

Geastrum triplex Jungh.

LL7091/2002.09.12tp;2004.09.21tp;2004.11.11tp;2006.10.08tpF;2007.10.13tpF;2007.11.04tpF;2008.09.28tpF;2009.0

8.08tpF;2010.09.04tpF;//H

Lycoperdon echinatum Pers. NT/N2000 LL7284/2008.07.27be6H;

Lycoperdon lividum Pers. LL7092/2008.11.01bzFH-kaszálón;

Lycoperdon mammiforme Pers. LL7390/2008.10.22dtFH;

Lycoperdon pyriforme Schaeff. LL7090/2004.10.12bg;2008.04.12bgF;LL7390/2010.10.15dtH;

Lycoperdon umbrinum Pers. LL7091/2004.09.07ta;2000.09.22ta;2007.09.28taF;2008.11.02taF;2009.11.07taFH;

**Mycenastrum corium* (Guers.) Desv. LL6492/2002.09.12mzH;

IRODALOM – REFERENCES

ALBOTĂ M., FESCI S. (1980): Munții Perșani – ghid turistic. Editura Sport-Turism, București. 118p.

ARNOLDS E., KUYPER, TH. W., NOORDELOOS, M. E. (eds. 1995): Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische vereniging, Wijster. 871 p.

BAS C., KUYPER, TH. W., NOORDELOOS M. E., VELLINGA E. C. (1988): Flora Agaricina Neerlandica – Volume 1. A. A. Balkema, Rotterdam. 182 p.

BAS C., KUYPER, TH. W., NOORDELOOS M. E., VELLINGA E. C. (1990): Flora Agaricina Neerlandica – Volume 2. CRC Press, Boca Raton. 137 p.

BAS C., KUYPER, TH. W., NOORDELOOS M. E., VELLINGA E. C. (1995): Flora Agaricina Neerlandica – Volume 3. CRC Press, Boca Raton. 183 p.

BAS C., KUYPER, TH. W., NOORDELOOS M. E., VELLINGA E. C. (1999): Flora Agaricina Neerlandica – Volume 4. A. A. Balkema, Rotterdam. 191 p.

BÁNHÉGYI J., BOHUS G., KALMÁR Z., UBRIZSY G. (1953): Magyarország nagygombái a kalaposgombák kivételével. Akadémiai kiadó, Budapest. 368 p.

BONTEA V. (1985,1986): Ciuperci parazite și saprofite din România Vol. I–II. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București. 586,469 p.

BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1985): Fungi of Switzerland. Volume 2. Verlag Mykologia, Luzern. 412 p.

BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1991): Fungi of Switzerland. Volume 3. Verlag Mykologia, Luzern. 361 p.

BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (1995): Fungi of Switzerland. Volume 4. Verlag Mykologia, Luzern. 368 p.

BREITENBACH J., KRÄNZLIN F. (2000): Fungi of Switzerland. Volume 5. Verlag Mykologia, Luzern. 338 p.

CETTO B. (1993-2005): I Funghi dal Vero, Volume 1–7. Arti Grafiche Saturnia, Trento. 635, 729, 656, 690, 722, 718, 758 p.

COURTECUISSE R., DUHEM B. (2007): Guide des champignons de France et d'Europe. Delachaux et Niestlé, Paris. 480 p.

DOINA I. (coord. 1992): Vegetația României. Editura Tehnică Agricolă, București. 407 p.

EYSSARTIER G., BUYCK B. (2000): Le genre Cantharellus en Europe. Nomenclature et taxonomie. Bull.Soc. mycol. Fr., 116 (2). pp. 91–137.

FLOREA N., CONEA A., MUNTEANU I. (eds. 1970–1971): Harta pedologică a Republicii Socialiste România. Scara 1:500000.

GALLI R. (1996): Le Russule. Edinatura, Milano. 480 p.

HAJDÚ-MOHAROS J., SASI A., ERŐS L. (1993): Románia tájféldrajzi beosztása. Balaton Akadémia Kiadó, Vörösbény. 178 p.

- HEILMANN-CLAUSEN J., VERBEKEN A., VESTERHOLT J. (1998): The Genus *Lactarius*. Danish Mycological Society, Copenhagen. 287 p.
- JÜLICH W. (1989): Guida alla determinazione dei funghi Vol. 2. Arti Grafiche Saturnia, Trento. 597 p.
- KIRK P. (ed.): The CABI Bioscience Database of Fungal Names (fungindex). www.indexfungorum.org
- KNUDSEN H., VESTERHOLT J. (eds. 2008): Funga Nordica. Nordsvamp, Copenhagen. 965 p.
- KOCS I. (1999): László Kálmán (1900–1996) gyűjteménye a Székely Nemzeti Múzeumban II. *Acta Siculica* 1999/1. pp. 49–66.
- KRIEGLSTEINER G.J. (2000): Die Grosspilze Baden-Württembergs. Band1. Ulmer, Stuttgart. 629 p.
- KRIEGLSTEINER G.J. (2000): Die Grosspilze Baden-Württembergs. Band2. Ulmer, Stuttgart. 620 p.
- KRIEGLSTEINER G.J. (2001): Die Grosspilze Baden-Württembergs. Band3. Ulmer, Stuttgart. 634 p.
- KRIEGLSTEINER G.J. (2003): Die Grosspilze Baden-Württembergs. Band4. Ulmer, Stuttgart. 467 p.
- LÁSZLÓ K. (1972): Noi contribuții la cunoașterea macromicetelor din R.S. România. *Aluta* 1972. pp. 41–60.
- LÁZÁR Zs. (2003): Az *Amanita* nemzetség elterjedésvizsgálata Székelyföldön. *Moeszia*. Vol. 1. pp. 10–17.
- MICHAEL E., HENNIG B. (1958–1988): Handbuch für Pilzfreunde Band I, II, III, IV, V, VI. Gustav Fischer Verlag, Jena. 260, 448, 286, 326, 391, 3 10 p.
- LESSOE TH., PETERSEN J.H. (2008.): MycoKey 3.1. DVD (+MycoKey 2.1., MycoKey 3.2.)
- MISKY M., KOVÁCS J., ALBERT L., BRATEK Z. (2003): Székelykeresztúr és környéke nagygombavilágának ismerete I. Nagygombák. *Moeszia*. Vol. 1. pp. 18–27.
- MOSER M. (1983): Keys to Agarics and Boleti (Polyporales, Boletales, Agaricales, Russulales). Roger Phillips, London. 535 p.
- NOORDELOOS M. E., KUYPER TH. W., VELLINGA E. C. (2001): Flora Agaricina Neerlandica – Volume 5. A. A. Balkema, Lisse. 169 p.
- NOORDELOOS M. E., KUYPER TH. W., VELLINGA E. C. (2005): Flora Agaricina Neerlandica – Volume 6. CRC Press, Boca Raton. 227 p.
- PÁL-FÁM F. (2003): A galóca (*Amanita* Pers.) nemzetség a Székelyföldön. Előfordulás, fajleírások és makroszkópikus határozókulcs. *Moeszia* Vol. 1. pp. 28–54.
- PÁL-FÁM F. (2004): A tejelőgomba (*Lactarius* Pers.) nemzetség a Székelyföldön. Előfordulás, fajleírások és makroszkópikus határozókulcs. *Moeszia* Vol. 2. pp. 23–42.
- PÁL-FÁM F. (2005): Taplók a Székelyföldön I. Polyporaceae s.l. Előfordulás, fajleírások, élőhelyi jellemzés. *Moeszia* Vol. 3. pp. 3–12.
- PÁL-FÁM F. (2006): Adatok a Baróti-hegység nagygombáinak ismeretéhez. *Acta Siculica* 2006(1). pp. 61–68.
- PÁL-FÁM F. (2007): Rókagombák és gerebengombák a Székelyföldön (Auriscalpiaceae, Cantharellaceae, Bankeraceae, Gomphaceae, Hydnaceae). Előfordulás, fajleírások, makroszkópikus határozókulcs, élőhelyi jellemzés. *Moeszia* Vol. 4. pp. 3–16.
- PÁZMÁNY D. (1986): Ein methodologischer Vorschlag zur Kartierung der in Rumänien vorkommenden Makromyceten. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici* 16. Cluj-Napoca. pp. 119–133.
- PÁZMÁNY D. (1987): Seltene und neue Inocybe-Arten aus Rumänien. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici* XVII. Cluj-Napoca. pp. 99–110.
- PÁZMÁNY D. (1998): Gombahatározó. Bon Ami Kiadó, Sepsiszentgyörgy. 255 p.
- PÁZMÁNY D., LÁSZLÓ K. (1981): Seltene Pilze aus Rumänien III. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici* XI. Cluj-Napoca. pp. 31–53.
- PÁZMÁNY D., LÁSZLÓ K. (1982): Seltene Pilze aus Rumänien IV. *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici* XII. Cluj-Napoca. pp. 35–44.
- PEAHĂ M. (ed. 1974): Atlas geografic general. Editura Didactică și Pedagogică, București. 228 p.
- PEGLER D.N., LAESOE T., SPOONER B.M. (1995): British puffballs, earthstars and stinkhorns. Royal Botanic Gardens, Kew 255 p.
- PEGLER D.N., ROBERTS P.J., SPOONER B.M. (1997): British chanterelles and tooth fungi. Royal Botanic Garden, Kew 114 p.
- RIMÓCZI I. (2004–2009): Gombaválogató 1–9. Szaktudás Kiadó Ház Rt., Budapest, 173, 165, 147, 132, 149, 154, 143, 136 p.
- RIMÓCZI I., VETTER J. (szerk. 1990): Gombahatározó. Országos Erdészeti Egyesület Mikológiai Társasága, Budapest. 473 p.
- SILAGHI GH., LÁSZLÓ K. (1968): Contribuții la cunoașterea macromicetelor din România. Contribuții botanice. Cluj 1968. pp. 109–117.
- SÁNTHA T. (2000): A Székelyföld nagygomba-világának kutatása. *Acta* 1991(1). pp. 29–48.
- SÁNTHA T. (2009): A Székelyföld nagygombakutatásának története. *Mikológiai közlemények, Clusiana* 48(2). pp. 155–184.
- SĂLĂGEANU GH., SĂLĂGEANU A. (1985): Determinator pentru recunoașterea ciupercilor comestibile, necomestibile și otrăvitoare din România. Editura Ceres, București. 330 p.
- STANGL J. (1991): Guida alla determinazione dei funghi Vol. 3. Inocybe. Arti Grafiche Saturnia, Trento 437 p.
- ȘTEFUREAC TR., JUNCU A.-M., MOȚAS L. (1972): Macromicete din unele păduri de foioase (Pleașa și Dabii) din jud. Brașov. *Anal. Univ. Buc., Biol. veget., XXI*. pp. 11–28.
- TĂNASE C., POP A. (2005): Red list of romanian macrofungi species. Bioplatform – Romanian National Platform for Biodiversity. Editura Academiei Române, București. pp. 101–107.
- VÁSAS G. (2005): Gombaismeret, in *Mikológiai Közlemények, Clusiana*. Tanfolyami Jegyzet.
- WATLING R., HILLS A.E. (2005): British Fungus Flora: Agarics and Boleti. Vol 1. Boletes and their Allies. Royal Botanic Garden, Edinburgh. 173 p.
- WATLING R., TURNBULL E. (1998): British Fungus Flora: Agarics and Boleti. Vol 8. Cantharellaceae, Gomphaceae, and Amyloid-Spored and Xeruloid Members of Tricholomataceae (excl. Mycena). Royal Botanic Garden, Edinburgh. 189 p.

1a. melléklet. Ștefureac és társai (1972) gyűjtései. Saját adat nincs /**Annex 1a.** Collections of Ștefureac et al. (1972). There are no own data.

fajnév [közölt fajnév] / name of species [published name of species]	lélőhely / place of occurrence	lélőhely / place of occurrence
<i>Scutellinia cejpii</i> (Velen.) Svrček [<i>Scutellinia hirta</i> (Schum.) Mos.]		Dabij LL78/MTB0118
<i>Peziza echinospora</i> P. Karst. [<i>Peziza anthracophila</i> Dennis]		Dabij LL78/MTB0118
<i>Calocera viscosa</i> (Pers.) Fr. [<i>Calocera viscosa</i> (Pers. ex Fr.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Anthrodia albida</i> (Fr.) Donk [<i>Coriurellus albidus</i> (Fr.) Boud.]		Dabij LL78/MTB0118
<i>Ramaria aurea</i> (Schaeff.) Quél. [<i>Ramaria aurea</i> (Schff. ex Fr.) Quél.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Suillus bovinus</i> (L.: Fr.) Roussel [<i>Suillus bovinus</i> (L. ex Fr.) Kuntze]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Lactarius subdulcis</i> (Bull.: Fr.) Gray [<i>Lactarius subdulcis</i> (Pers. ex Fr.) S. F. Gray]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Lactarius vietus</i> (Fr.: Fr.) Fr. [<i>Lactarius vietus</i> (Fr.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Russula alutacea</i> (Pers.: Fr.) Fr. [<i>Russula alutacea</i> (Pers. ex Fr.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Russula vesca</i> Fr.	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Russula fellea</i> (Fr.: Fr.) Fr. [<i>Russula fellea</i> (Fr.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Russula fragilis</i> (Pers.: Fr.) Fr. [<i>Russula fragilis</i> (Pers. ex Fr.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Russula emetica</i> (Schaeff.: Fr.) Pers. var. <i>silvestris</i> Singer [<i>Russula emetica</i> (Schff. ex Fr.) Fr. f. <i>silvestris</i> Sing.]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Russula ochroleuca</i> Pers. [<i>Russula ochroleuca</i> (Pers. ex Fr.) Fr.]		Dabij LL78/MTB0118
<i>Russula integra</i> (L.) Fr. s. Maire [<i>Russula integra</i> (L. ex Fr.) Fr.]		Dabij LL78/MTB0118
<i>Amanita caesarea</i> (Scop.) Pers. [<i>Amanita caesarea</i> (Scop. ex Fr.) Pers.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Amanita ceciliae</i> (Berk. & Broome) Bas [<i>Amanita inaurata</i> Secr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Amanita fulva</i> (Schaeff.: Fr.) Fr. [<i>Amanita fulva</i> (Schff. ex Pers.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Amanita gemmata</i> (Fr.) Bertill. [<i>Amanita gemmata</i> (Fr.) Gill.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Hohenbuehelia petalodes</i> (Bull.: Fr.) Schulzer [<i>Hohenbuehelia petaloides</i> (Bull. ex Fr.) Schulz.]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118
<i>Inocybe asterospora</i> Quél. [<i>Inocybe asterospora</i> Quél.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Crepidotus variabilis</i> (Pers.: Fr.) P. Kum. [<i>Crepidotus variabilis</i> (Pers. ex Fr.) Quél.]		Dabij LL78/MTB0118
<i>Scleroderma aurantium</i> (L.) Pers. [<i>Scleroderma aurantium</i> (L. ex Pers.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017	
<i>Bovista nigrescens</i> Pers. [<i>Bovista nigrescens</i> Pers.]	Pleaşa LL68/MTB0017	

1b. melléklet. Ștefureac és társai (1972) gyűjtései. Saját adat van /**Annex 1b.** Collections of Ștefureac et al. (1972). There are own data.

fajnév [közölt fajnév] / name of species [published name of species]	lélőhely / place of occurrence	lélőhely / place of occurrence	saját adat / own data
<i>Lactarius piperatus</i> (L.: Fr.) Pers. [<i>Lactarius piperatus</i> (L. ex Fr.) S.F. Gray]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118	F-H-
<i>Polyporus squamosus</i> (Huds.) Fr. [<i>Polyporus squamosus</i> (Huds. ex Fr.) Fr.]	Pleaşa LL68/MTB0017		F- H-
<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i> (Wulfen: Fr.) Maire [<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i> (Wulf ex Fr.) R. Maire]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118	F+ H-
<i>Macrolepiota procera</i> (Scop.: Fr.) Singer [<i>Leucocoprinus procerus</i> (Scop. ex Fr.) Pat.]	Pleaşa LL68/MTB0017		F+ H-
<i>Pholiota highlandensis</i> (Peck) Quadr. [<i>Flammula carbonaria</i> (Fr. ex Fr.) Kumm.]		Dabij LL78/MTB0118	F+ H-
<i>Russula olivacea</i> (Schaeff.) Pers. [<i>Russula olivacea</i> (Schff. ex Fr.) Fr.]		Dabij LL78/MTB0118	F+ H-
<i>Stropharia semiglobata</i> (Batsch: Fr.) Quél. [<i>Stropharia semiglobata</i> (Batsch. ex Fr.) Quél.]		Dabij LL78/MTB0118	F+ H-
<i>Lycoperdon perlatum</i> Pers. [<i>Lycoperdon perlatum</i> Pers.]	Pleaşa LL68/MTB0017	Dabij LL78/MTB0118	F+ H-
<i>Phallus impudicus</i> L. [<i>Phallus impudicus</i> L. ex Pers.]		Dabij LL78/MTB0118	F+ H-
<i>Tremella mesenterica</i> Schaeff. [<i>Tremella mesenterica</i> (Schff. ex Fr.) Fr.]		Dabij LL78/MTB0118	F+ H-

2. melléklet. László Kálmán gyűjtései: Kőhalom, Krizba, Vledény, Oltbogát /**Annex 2.** Collections of Kálmán László: Kőhalom/Rupea, Krizba/Crizbav, Vledény/Vlădeni, Oltbogát/Bogata Olteană

fajnév [közölt fajnév] / name of species [published name of species]	lélőhely / place of occurrence	lélőhely / place of occurrence	saját adat / own data
<i>Coprinus sterquilinus</i> (Fr.: Fr.) Fr. [<i>Coprinus sterquilinus</i> Fr.]	Kőhalom (Rupea)	LL69-LM60/MTB9917	-
<i>Entoloma aprile</i> (Britzelm.) Sacc [<i>Entoloma aprile</i> (Britz.) Sacc]	Kőhalom (Rupea)	LL69-LM60/MTB9917	-
<i>Lepista saeva</i> (Fr.) P.D. Orton [<i>Lepista personata</i> (Fr. ex Fr.) Cke.]	Kőhalom (Rupea)	LL69-LM60/MTB9917	+
<i>Leucocortinarius bulbiger</i> (Alb. & Schwein.: Fr.) Singer [<i>Leucocortinarius bulbiger</i> (A. et S. ex Fr.) Sing.]	Kőhalom (Rupea-Gligori)	LL69-LM60/MTB9917	+
<i>Lactarius violascens</i> (J. Otto: Fr.) Fr. [<i>Lactarius violascens</i> (Otto) Fr.]	Kőhalom (Rupea-Gligori)	LL69-LM60/MTB9917	-
<i>Tricholoma lascivum</i> (Fr.: Fr.) Gill. [<i>Tricholoma lascivum</i> (Fr.) Gill.]	Kőhalom (Rupea-Gligori)	LL69-LM60/MTB9917	+
<i>Gymnopilus sapineus</i> (Fr.: Fr.) Maire [<i>Gymnopilus sapineus</i> Fr.]	Kőhalom (Rupea-Gligori)	LL69-LM60/MTB9917	-
<i>Agaricus macrocarpus</i> (F.H. Møller) F.H. Møller [<i>Agaricus macrocarpus</i> (Moell.) Moell.]	Krizba (Crizbav)	LL77-LL87/MTB0118	-
<i>Agaricus urinascent</i> (F.H. Møller & Jul. Schäff.) Singer [<i>Agaricus macrosporus</i> (Moell et Schff.) Pilat]	Krizba (Crizbav)	LL77-LL87/MTB0118	-
<i>Agaricus rufophyllus</i> Lasch [<i>Agaricus rufophyllus</i> Lasch]	Krizba (Crizbav)	LL77-LL87/MTB0118	-
<i>Tricholoma sejunctum</i> (Sowerby.: Fr.) Quél. var. <i>coryphaeum</i> (Fr.) M.M Moser [<i>Tricholoma sejunctum</i> (Sow. ex Fr.) Quél. var. <i>coryphaeum</i> (Fr.) Mos.]	Krizba (Crizbav)	LL77-LL87/MTB0118	-
<i>Lepiota erminea</i> (Fr.: Fr.) P. Kumm. [<i>Lepiota alba</i> (Bres.) Sacc.]	Krizba (Crizbav)	LL77-LL87/MTB0118	-
<i>Choiromyces meandriformis</i> Vittad. [<i>Choiromyces meandriformis</i> Vitt.]	(Valea Homorodului, M-tii Persani)	LL66-LL76/MTB0217	-
<i>Cortinarius cinnabarinus</i> Fr. [<i>Dermocybe cinnabarina</i> (Fr.) Wünsche]	Vledény (Valea Hamaradiei – Vlădeni)	LL77/MTB0218	+
<i>Pluteus pellitus</i> (Pers.: Fr.) P. Kumm. [<i>Pluteus pellitus</i> (Pers. ex Fr.) Kummer]	Vledény (Valea Hamaradiei – Vlădeni)	LL77/MTB0218	-
<i>Inocybe flocculosa</i> (Berk.) Sacc. [<i>Inocybe gausapata</i> Kuhn.]	Vledény (Vlădeni)	LL76/MTB0218	-
<i>Inocybe cervicolor</i> (Pers.) Quél. [<i>Inocybe cervicolor</i> (Pers.) Karst.]	Vledény (Vlădeni)	LL76/MTB0218	+
<i>Entoloma rhodopolium</i> (Fr.) P. Kumm. var. <i>rhodopolium</i> [<i>Rhodophyllus nidurosus</i> (Fr.) Quél.]	Vledény (Vlădeni)	LL76/MTB0218	+
<i>Agaricus rufophyllus</i> Lasch [<i>Agaricus rufophyllus</i> Lasch]	Vledény (Vlădeni)	LL76/MTB0218	-
<i>Hygrophorus poetarum</i> R. Heim. [<i>Hygrophorus poetarum</i> Heim.]	Oltbogát (Bogata Oltului)	LL78-LL79/MTB0018	+

moeszia
mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 7–8. pp. 43–46.

DATA CONCERNING THE KNOWLEDGE OF MACROFUNGI
OF HOGHIZ AND ITS SURROUNDINGS

Balázs SZÁSZ
Olthévíz/Hoghiz 292, balazsasz@yahoo.com

Keywords: macrofungi, mapping, Natura2000 SCI-Bogata forest, Hoghiz, Persani-mountains.

Abstract:
Present paper contains a list of 400 taxa of macromycetes (396 species, 3 varieties, 1 form) documented with fungaria collected around Hoghiz between 2000 and 2010 and determined by the author, as well as a separate annex based on the available literature comprising the species list from the Middle and North Persani-mountains and surroundings of Hoghiz already published, indicating the rare species collected in the area of – Natura2000 SCI – Bogata forest natural reservation and those included in the Red List of Romanian Macromycetes. UTM 2km codes were used in the case of own data and UTM 10km codes together with the MTB codes in other cases.

INTRODUCTION

Hoghiz is situated at latitude 45°59' north and longitude 25°18' east, on the borderline between the Transylvanian basin and the Eastern Carpathians, on the western side of the Middle Persani-mountains as well as on the upper part of the Comana valley basin (Fig. 3.). The researched areas can be found on the upper part of the Comana valley basin, on the territory of the Middle and North Persani-mountains (HAJDÚ-MOHAROS et al. 1993). As I base the delimitation and division of the Persani-mountains on the ALBOTA & FESCI (1980), the borderline between the North Persani and Middle Persani coincides with the boundary of Szeklerland – based on the map published by LÁZÁR (2003) – and all data published in present paper are from the territory of the Persani-mountains.

The altitude above sea-level is 450m in the Olt valley and 500-900m on the surrounding hills and mountain peaks. With the exception of a few data all species published in present paper are the result of collection under 700m.

The climate of the area is temperate continental in lower zones, while the mountain climate with wet western winds is characteristic of the higher parts of the Persani-mountains. The annual average temperature is 6-8°C in lower areas and 4-6°C in higher areas. The annual precipitation is 600-800 (1000)mm. From a hydrographic viewpoint the area belongs to the catchment basin of the Olt (PEAHĚ 1974).

From the viewpoint of soils the following types occur: podzolic brown forest soil, acid brown forest soil, clayey podzol, alluvial soil, earthy bare soil (regosol) as well as rendzina (FLOREA et al. 1970-1971).

From the point of view of vegetation the area belongs to the zone of deciduous forests of the temperate zone. The following formations are more frequent: pure beech forest, beech forest with hornbeams, oak forests with hornbeams, pedunculate oak forest, floodplain willow forest, streamside alder grove (DOINA 1992). In smaller areas planted spruce forests and planted Scots pine forests occur. As mixture the following can be found with greater or lesser frequency: common aspen, small-leaved lime, sycamore maple, common ash, silver birch.

MATERIAL, METHOD

Habitat characterisation per quadrats and places of occurrence:

LL6491	vd Vadas/ – Park : pedunculate oak, Norway maple, sycamore maple, field maple, hornbeam, beech, large-leaved and small-leaved lime, common ash, Scots pine, horse-chestnut, Turkish hazel
LL6492	om Döggút, Strand, Omlás/ – floodplain willow forest , black alder, hayfields , pedunculate oak , common aspen, locust, field maple, hawthorn, hazel
	ug Olt mellett/ – floodplain willow forest
	asz Aszaló/ – locust , myrobalan, crab
	rt Rét/ – hayfields , pedunculate oak, locust
	kr kert/ – orchard, hayfields

LL6493	ug Turzon/ – oak forest
LL7091	tp Tölgyesd/ – planted Scots pine forest , hornbeam, lime, common ash, oak, juniper, hazel, privet
	tq Tölgyesd/ – oak , hazel, privet
	ta Tölgyesd alatt/ – hayfields
	tt Tölgyesd alatt/ – shrubs , blackthorn, privet, crab, wild pear
	be1 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , oak forest , pasture
	lo legelő – Hévíz/ – pasture
	bp Bükkösd felé/ – Scots pine
LL7090	be0a Bogata forest/ – hornbeam-oak forest
	be0 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , streamside alder grove , sycamore maple, locust
	be2 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , black alder , beech
	be3a Bogata forest/ – hornbeam-oak forest
	be3 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , common aspen, birch, beech, streamside alder grove
	lo legelő – Hévíz/ – pasture
	lb legelő – Bogát/- pasture
	bg 1,2 – Bükkösd felé/ – hornbeam-oak forest , common aspen, alder, birch, maple species, goat willow
	bk Bükkösd/ – hornbeam-oak forest , hornbeam-beech forest , birch
LL7092	eg Egres/ – black alder , willow
	ck Csorgó/ – hayfields , pedunculate oak, blackthorn
	cs Csorgó/ – hornbeam-oak forest
	kp Kaprozd/ – hayfields , blackthorn, wild pear
	kt Kerektó/ – hayfields
	mz mező/ – plough-fields , field roads
LL7093	tz,tz2 Turzon/ hornbeam-oak forest , lime, hazel
LL7190	be3 Bogata forest/- hornbeam-oak forest , common aspen, birch, beech, streamside alder grove
	be5 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , hornbeam-beech forest , common aspen , sycamore maple, small-leaved lime, streamside alder grove
	be10 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , beech, lime
LL7192	cs Csorgó/ – hornbeam-oak forest , lime, ash, hazel
LL7193	mr Turzon/ – hornbeam-oak forest , alder, lime, locust
LL7194	rk Turzon/ – hornbeam-oak forest , common aspen
LL7391	dt Datk/ – planted spruce , hornbeam-beech forest , birch, common aspen, oak
LL7083	lp Lupsa/ – beech-oak , hornbeam
LL7183	be8 Háromhalom/ – planted spruce forest , beech-oak-hornbeam , alder
LL7184	be5 Bogata forest/ – hornbeam-beech forest , common aspen, birch, oak, common ash, small-leaved lime, streamside alder grove
	be6 Bogata forest/ – hornbeam-beech forest , sessile oak forest , lime, hornbeam, streamside alder grove
	be10 Bogata forest/ – hornbeam-oak forest , beech, lime
LL7283	be6 Bogata forest/ – hornbeam-beech-sessile oak , sycamore maple, streamside alder grove
	be7 Bogata forest/ – hornbeam- beech-sessile oak , streamside alder grove
	be9 Bogata forest/ – hornbeam- beech-sessile oak , lime
LL7284	be6 Bogata forest/ – hornbeam-beech-sessile oak , streamside alder grove
	be9 Bogata forest/ – hornbeam-beech-sessile oak , lime
LL7382	be7 Bogata forest/ – hornbeam forest , beech forest
LL7481	be7 Bogata forest/ – beech forest
LL7482	be7 Bogata forest/ – beech forest , mixed beech-oak forest , hornbeam

So far the research of the macrofungi of the area has been rather poor, I know of only one more detailed scientific publication (ȘTEFUREAC et al. 1972), in which the authors published 101 data of 76 taxa (out of which 1 subspecies, 1 variety and 1 form, in what follows I will mention them as species) from the territory of Comana village (Middle Persani, LL68: 55 species – Pleașa, LL78: 46 species – Dabij), from populations of oak forests, beech forests, mixed oak-beech forests, planted Scots pine as well as planted spruce. The areas researched by them are about 9-12 air km from Hoghiz. Out of the published 76 species I managed to collect 52 species on habitats in Hoghiz, out of these 2 species are documented only with record and 8 species only with photos (Annex 1b.). The other 42 species are included in the list of species as LL68ST, LL78ST). I annex the 24 species without own data in a separate chart (Annex 1a.).

In two publications, alone or with co-author (LÁSZLÓ 1972, PÁZMÁNY & LÁSZLÓ 1981) Kálmán László published 13 data of 12 species from the territory of the Persani-mountains, out of these one single species from the areas researched by me (*Hygrophorus poëtarum*), from around Oltbogát/Bogata Olteană – possibly from the valley of the Bogata stream (with the placename Bogata Oltului), besides, 5 species from the surroundings of Krizba/Crizbav as well as 7 species from the surroundings of Vledény/Vlădeni.

Kálmán László also collected 7 species from the area of Kőhalom/Rupea (SILAGHI & LÁSZLÓ 1968, LÁSZLÓ 1972, PÁZMÁNY & LÁSZLÓ 1981, 1982, SÁNTHA 2000, 2009). These data do not derive from the territory of the Persani-mountains, however, regarding the proximity of the place of occurrence I also annex the list of these species together with the data from Persani (Annex 2.).

I started the collection of systematic, documented data from the area in 2004 (without delimiting plots), although I have had sporadic data of the more common species already since 2000. The documentation of one part of the determined species was carried out only with record (5 species) or only with photos (F) (37 species; these species are not included in the list of species). In the case of species documented with fungaria (H) I made a preparation mostly with the modified Herpell method (VASAS 2005) and I prepared a smaller number of fungi with drying.

In the case of all data I publish the UTM codes, in the case of own data the UTM 2km codes, in other cases the UTM 10km codes, besides, I annex a map on the overlapping of the UTM grid with the MTB grid (Fig. 1.). The MTB codes are indicated according to PÁZMÁNY (1986).

Until the 2006 collections I had carried out the determination of fungi based on SĂLĂGEANU & SĂLĂGEANU (1985) and BĂNHEGYI et al. (1953) as well as with the help of various illustrated books; I checked the more problematic species and determined the collections after 2007 based on BAS et al. (1988-1999), BREITENBACH & KRÄNZLIN (1985-2000), JÜLICH (1989), KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), MOSER (1983), NOORDELOOS et al. (2001-2005), PÁZMÁNY (1998) and RIMÓCZI & VETTER (1990), with the help of various monographs (GALLI 1996, HEILMANN-CLAUSEN et al. 1998, PEGLER et al. 1995, 1997, STANGL 1991, WATLING & HILLS 2005, WATLING & TURNBULL 1998), articles (EYSSARTIER & BUYCK 2000, PÁL-FÁM 2003, 2004, 2005, 2007) and illustrated specialist books (CETTO 1993-2005, COURTECUISE & DUHEM 2007, KRIEGLSTEINER 2000-2003, MICHAEL & HENNIG 1958-1988, RIMÓCZI 2004-2009) as well as with the help of the Mycokey (LÆSSØE & PETERSEN 2008) digital key for identification of fungi.

In the case of Agaricales and boletes the used nomenclature is based on KNUDSEN & VESTERHOLT (2008), in the case of species absent from it and other than Agaricales the used nomenclature is based on the Index fungorum (KIRK 19 March 2011).

As a result of recent research significant changes took place as concerns taxonomy and nomenclature, and genus names previously non-existing in the Transylvanian specialist literature occurred. I shortly sum up these changes:

- Coprinellus ← Coprinus pp.
- Coprinopsis ← Coprinus pp.
- Parasola ← Coprinus pp.
- Gymnopus ← Collybia pp., Marasmius pp., Micromphale pp.
- Infundibulicybe ← Clitocybe pp.
- Roridomyces ← Mycena rorida.
- Rugosomyces ← Calocybe pp.
- Sarcomyxa ← Panellus serotinus.
- Tapinella ← Paxillus pp.
- Tricholosporum ← Tricholoma pp.
- Royoporus ← Polyporus badius.

The above mentioned taxonomic changes also occurred at family and higher levels, however, when listing the fungi species, for the sake of easier orientation, I follow the classification used by ARNOLDS et al. (1995).

RESULTS

In the present work I publish 1501 own data of 400 taxa (I do not publish taxa which are not documented with fungaria), besides, the identification of several taxa still needs checking, and the identification of a significant quantity of collection is in process. Considering also earlier data, 441 taxa (435 species, 5 varieties, 1 form) are documented from the territory of Middle and North Persani-mountains, and 438 taxa (433 species, 4 varieties, 1 form) from the surroundings of Hoghiz, out of these 344 own data are the first regarding the Persani-mountains as well as the surroundings of Hoghiz. Only a small part of the researched areas is situated on the territory of Szeklerland, this is why I publish only 7 new data from Szeklerland (**): *Agrocybe erebia*, *Collybia cookei*, *Entoloma araneosum*, *Geastrum striatum*, *Inocybe haemacta*, *Tricholosporum goniospermum*, *Inocybe maculata* – this species does not figure in the list of Kálmán László's preparation of fungi (Kocs 1999), I have not found published data of it

and it does not appear in the list of PÁZMÁNY (1987) either. I also highlight the other species, not documented in Szeklerland so far (* – 57 species) due to the closeness of Szeklerland as well as due to the similarities in climate, soil and vegetation to certain places of occurrence in Szeklerland such as the Baraolt Mountains (PÁL-FÁM 2006) or the surroundings of Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc (MISKY et al. 2003).

I have not found Romanian documented data of 16 species (***), but as the latest more detailed (not complete!) list is from 1986 (BONTEA 1985, 1986), this number should be treated with restraint.

From an administrative viewpoint all data are from the territory of Braşov county. At a communal level 19 species are from Ugra/Ungra (ug – 3 species only here!), 11 species and 1 variety are from Homoród/Homorod (mr – 2 species only here!), 4 species are from Alsórákos/Racoş (rk), all the other data can be connected to the area of Hoghiz community. The places of occurrence above and the data of quadrat LL7093 are data from Szeklerland.

The distribution per quadrats can be seen on Fig. 2.

Part of the researched territories (cs, tp, tq, ta, tt, be3-be10) is situated in the area of Bogata forest – Natura2000 natural reservation, this is why in the case of all the species included in the Red List of Romanian Macromycetes, besides the endangered category – as well as in the case of other rare species – I highlight those which I also found there (N2000). Under rare species I understand the species categorized as rare (R), rare-very rare (R-RR) or very rare in some places (←RR) according to COURTECUISE & DUHEM (2007) and the species classified into categories 1. and 2. in the case of ARNOLDS et al. (1995). I managed to find 33 Red List species altogether (TĂNASE & POP 2005), which is 8,25% of the total number of species (400). According to categories: 23 species are near threatened (NT), 8 species are vulnerable (VU) and 2 species are endangered (EN). Out of the 33 species 25 are documented from the area of the Natura2000 natural reservation, Site of Community Importance (SCI), from the Bogata forest (18 NT, 5 VU and 2 EN). I also highlight other 4 species as not being evaluated (NE): *Entoloma dichroum*, *Leucoagaricus sublittoralis*, *Cantharellus ferruginascens*, *Cantharellus melanoxeros*.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 7–8. pp. 47–52.

**A FENYŐTINÓRUK (*SUILLUS SPP.*)
A MAGYAR NÉPHAGYOMÁNYBAN**

ZSIGMOND Győző

Bukaresti Tudományegyetem, Idegen Nyelvek és Irodalmak Kara, Hungarológia
Tanszék, lkgsztgy@gmail.com

Kulcsszavak: etnomikológia, fenyőtinóruk, Kárpát-medence, magyar néphagyomány

Kivonat:

A fenyőtinóruknak ugyancsak megvan helye, szerepe a népi konyhában, a népi gyógyításban (ember és állat esetében egyaránt), fűződnek hozzá ismeretek, hiedelmek. Népi neveik közül a *vargánya*, *szepe*, *medvegomba*, *hirib*, *tinóru* a legelterjedtebbek a több fenyőtinórufajra használtak közül, a szemcsésnyelű fenyőtinóru leggyakoribb népi nevei a Kárpát-medencében: *vájgomba*, *fenyőalja*, *fenyőgomba*. A jellegzetesebb magyar népi elnevezésekről térképet mellékel a szerző. A Kárpát-medence magyarsága számára jelenleg a fenyőtinóruk kevésbé ismert erdei gombák, de az utóbbi időben nőtt ismertségük, legalábbis bizonyos vidékeken. Számon tartják a fenyőtinóruk közül: a szemcsésnyelű fenyőtinórut (*Suillus granulatus*), a barnagyűrűset (*Suillus luteus*) kevesebb helyen ismerik, alig van népi neve, mégis ez utóbbi az, mellyel a népi gyógyászat él, ha ritkán is. Egészen kivételesnek számít a sárgagyűrűs fenyőtinóru (*Suillus grevillei*), valamint a tehéntinóru (*Suillus bovinus*) megkülönböztetése, megnevezése. A fenyőtinóruk a magyar nyelvterület gombakedvelőbb részein egyre népszerűbbé válnak, de általában kevésbé ismertek, s régebb nem is szedték őket. Világviszonylatban sem számítanak (általában) a közismert gombák közé.

Barnagyűrűs fenyőtinóru. Kép: ZsGy

VARGÁNYA, TINÓRU (TINÓRA) ÉS HIRIB (HIRIP), MEDVE ÉS MÁTÉ, SZEPE ÉS PESZE

A felsorolt és leggyakrabban a *Boletus edulist* meg a *Boletus reticulatus* jelölő nevek mind előfordulnak fenyőtínóruk népi neveinek részeként. A *medvegomba* (Háromszék, Csík), *mátégomba* (Máté a medve – egyik- székelyföldi megnevezése, főleg Nyárádmentén), *tinóorra*, *tinóri*, *tinóra* (Palócföld, Felföld) nevek mind a gomba alakjára utalnak. Elsősorban háromszéki jellegzetességnek számít a *medvegomba* elnevezés (Lásd még BENKŐ 1783, ZSIGMOND 2007, 2011). A *szepe(gomba)* (Felvidék, Kárpátalja) és *pesze(gomba)* (Cserhát s Mátra vidéke) talán a francia *cèpe*-re megy vissza. A *hirib* szláv eredetű szó (olykor román közvetítéssel is bekerülhetett nyelvünkbe). A *vargánya* név a Dunántúl (már Clusius jelezte innen 1601-ben, lásd még: SZABÓ T. A., SZABÓ I., WOLKINGER FR. 1992) s az Alföld tájegységeire jellemző, a Felföldön (Palócföldön, Kárpátalján) a *szepe*, *pesze*, *cepe* a gyakoribb népi megnevezései elsősorban az ízletes vargányának, de olykor a tinóruknak, a fenyőtínóruknak is. A Mezőségeen s Székelyföld főleg nyugatibb részein a *hirib*, *hirip* és változatai az elterjedtek.

Majd mindegyik vargánya és tinóru ehető, de a tinórukat a magyar nyelvterületnek viszonylag kevés helyén szedik, eszik. A magyar nyelvterület nagyobbik részén csak az ízletes vargányát s közeli rokonát – a nyári vargányát (*Boletus reticulatus*) – ismerik, kedvelik. Kisebb mértékben, de viszonylag gyakran számon tartják bizonyos vidékeken a fenyőtínóruk közül: a szemcsésnyelű fenyőtínórut (*Suillus granulatus*), a barnagyűrűset (*Suillus luteus*) kevesebb helyen ismerik, alig van népi neve, mégis ez utóbbi az, mellyel a népi gyógyászat él, ha ritkán is. Egészen kivételesnek számít a sárgagyűrűs fenyőtínóru (*Suillus grevillei*), valamint a tehéntínóru (*Suillus bovinus*) megkülönböztetése, megnevezése. A magyarság közismert (centrális) gombáinak sorában nem találjuk ott a tinórukat.

NÉVHASZNÁLAT, HAGYOMÁNYOK, GOMBAISMERET

A fenyőtínóruknak népi nevekkkel való megkülönböztetése előfordul a gombakedvelőbb s gombában gazdag vidékeken (Múravidek, Baranya, Balaton és Bakony vidéke, Zemplén, Palócföld, Kárpátalja, Székelyföld, Moldva). Jelen tanulmány végén közlöm a vonatkozó magyar népi gombaneveket. Alapos tanulmányt írt KICSÍ Sándor András (2005) néhány népi gombanevünkről, s ebben külön kitér a vargánya elnevezéseire. Általában úgy tartják, hogy a színváltó húsú gombák nem ehetőek, gyakran mérgezőknek tekintik őket. A fenyőtínóruk nem színváltó húsúak, mégis alig ismertek.

A szemcsésnyelű fenyőtínóru népi nevei közül is a legelterjedtebbek közé tartoznak a következő nevek és alakváltozataik: *vajgomba* (Palócföld, Székelyföld), *fenyőalja* (Bakony, Balatonmellék, Baranya, Nógrád, Zala), *fenyőgomba* (Veszprém, Zemplén, Gömör, Mátra vidéke), *fenyővargánya* (Baranya).

A fenyőtínóruk népi nevei jórészt nem faji, csak nemzetség-szintűek (bár leggyakrabban a szemcsésnyelű fenyőtínórua vonatkoztatják őket). 35 népi nevről tudunk a fenyőtínóruknak az eddigi gyűjtések alapján, ezek közt 31 különböző névvel és 4 alakváltozattal számolhatunk. A népi gombanevek általában találóak, érzékletesek (Ahol nem utalok forrásra, saját gyűjtésről van szó). Ismeretük segít bennünket jobban megismerni az elnevezetteket. Szerencsére a magyar hivatalos, tudományos gombanevanyag jó része népi eredetre megy vissza, nem vagy nem egészen művi. Ez a helyzet a fenyőtínóruk esetében is.

A legtöbb többlemű népi névben ott a hovatartozást, rokonságot jelző *vargánya* szó (illetve valamelyik megfelelője) avagy a termőhelyre utaló *fenyő* szó (egyszer a *fenyves*, s egyszer a *luci*): *hirib*, *medvegomba*, *tinóra*, *tinóru* (VASVÁRI 1993: 167), *vargánya*, *tinórugomba*, *cigányhilib*, *kecskeszepe*, *tehénmáté*, *vajaspölc*, *vajszepe*, *vajvargánya* / *fenyőalja*, *fenyőgomba*, *fenyőgombá*, *fenyőpesze*, *fenyőszepe* (VARGA 1993: 59). *fenyőtínóra*, *fenyőtínóru*, *fenyővargánya*, *fenyvesgomba*, *lucigomba* (utóbbi valószínű a lucfenyőre utal). A termőhelyre utaló kivételesen csak Debrecen környékén lejegyzett név a *zöld fenyőce*, valószínűleg a fenyőtínórukon kívül egyben az érdestínóruk népi megnevezése. A „zöld” jelző magyarázata nem oly kézenfekvő, mint a *kék fenyőce* esetében, mely kékülő húsú tinórukat jelöl ugyanazon vidéken.

A gomba színére (többnyire a szár meg a szivacsos rész színére) utaló nevek elég gyakoriak, főleg, ha a „vaj” szót tartalmazóakat is ide számítjuk, valószínű ugyanis, hogy a szár meg a termőtest színére utalnak vele: *vajaspölc*, *vajgomba*, *vájgomba*, *vajszepe*, *vajvargánya*, *sárga pesze*, *sárga tinóru*. Valószínűleg a Szepességből jelzett vajas gomba is fenyőtínóru neve (ISTVÁNNFI 1909: 444). Magyarok által is lakott valamikor szász, jelenleg román többségű vidéken (Hortobágy völgye, Szentágota környékén) ugyancsak előfordul magyarból fordítottnak tűnő (‘vajas gomba’) román népi neve (DRĂGULESCU 2012: 140) a *Suillus luteus*-nak, s máshol is jeleznek hasonló elnevezést (‘vajas’, DRĂGULESCU 2010a: 637, 2010b: 226). Két magyar népi név kivételével ezek mind a szemcsésnyelű fenyőtínórua vonatkoznak, az egyik kivétel esetében (*vajvargánya*) a barnagyűrűsre is, a másik név csak a *Suillus luteus* neve (*sárga tinóru*).

A gomba értékelésére, megbecsülésére vagy lebecsülésére utaló elnevezéseknek tudhatók be az ilyenek: *cigányhilib*, *kutya-vargánya*, *úrígomba*. Nem tisztázott, hogy pontosan mely fenyőtínóruk esetében használják e neveket, általában többre is, sőt érdestínórukra (*Leccinum* spp.) ugyancsak. A *némethirib* is elsősorban arra utal, hogy nem az igazi vargányának, hiribnek a neve (ez esetben többféle fenyőtínórut jelöl).

Arra ugyancsak akad példa a fenyőtínóruk (*Suillus* spp.) nevei közt, hogy valamely más jellegzetességre is utal népi név. A kalap a fenyőtínóruknál esős időben nyálkás, ezért is találóak az ilyen nevek: *nyálás hiribi* (? *Suillus granulatus*, Csík), *taknyos vargánya* (*Suillus granulatus*, Veszprém). A kalap alján lévő tágabb pórusokra utaló népi név a *rostaaljú*, illetve a *rostaaljú gomba* (*Suillus bovinus*). Bizonytalan indítékú neveknek mondhatók a tehénre utalók és az egyetlen kecskés elnevezés. Lehet, hogy az említett állatok eszik ezeket a gombákat, s ez a megfigyelés tükröződik e népi nevekben: *kecskeszepe* (? *Suillus grevillei*), *tehén-gomba* (? *Suillus granulatus*), *tehénmáté* (*Suillus* sp., *Xerocomus* sp.), *Tinógomba* (*Suillus bovinus*, lásd BENKŐ 1780: 84). Ez utóbbi név számít egyelőre a legrégebből fennmaradt magyar fenyőtínórunévnek.

Kevés a fenyőtínóruk esetében a más fajokkal közös név, de azért van ilyen, például a *fenyőalja* a rizikének is népi neve a Székelyföldön (kivételesen még galambgombafélére is vonatkozhat: ugyancsak a Székelyföldön, a Görgényi-havasokban). Olyan sajátos, rendkívül ritka esetre is van példa, hogy ugyanazon a vidéken előfordul, hogy a rizike és a fenyőtínóruk jelölésére egyaránt használatos a *fenyőalja* név (Szombathely vidéke). Más vargányákkal és tinórukkal közös nevei szintén vannak a fenyőtínóruknak,

ezek többsége elsősorban az ízletes és a nyári vargányára vonatkozik. Főképp háromszéki jellegzetességnek számít a *medvegomba* elnevezés. BENKŐ a tehéntínóru (*Boletus bovinus*) nevéként jegyezte le a XVIII. század végén (Lásd még BENKŐ 1783, ZSIGMOND 2007.). A *vargánya* név a Dunántúl (már CLUSIUS jelezte innen 1601-ben) s az Alföld tájegységeire jellemző, a Felföldön (Palócföldön, Kárpátalján) a *szepe*, *pesze*, *cepe* a gyakoribb népi megnevezések. Legrégibb elnevezése a *Boletus edulis*-nak, mely fenyőtínóru esetében is használatos ma Erdélyben – *hirip(gomba)* – MÁTYUS Istvántól (1787) adatolható, később *hirip* (1808), *hiriba* (1838), *hiribe* (1897) és más változatokban fordul elő.

Csupán a székelyföldi Kásonokban fordul elő tudtunkkal, hogy a *hirib* név kizárólag egy bizonyos fenyőtínóruféle megnevezése, a barnagyűrűs, az ízletes és nyári vargányát itt *medvegombának* hívják, mint többféle a Székelyföldön.

Van egy pontosan helyhez nem köthető elnevezése is a fenyőtínóruk egyikének, mely csak feljegyzésben maradt fenn: *medveorru gomba* (DIÓSZEGI-FAZEKAS 1813: 371), talán a tehéntínóru (*Suillus bovinus*) neve lehetett valamikor.

A szemcsényelű fenyőtínóru jellegzetesebb magyar népi elnevezései a mellékelt térképen szerepelnek.

HIEDELMEK

Ahogy népi neveink közt a keserűgomba esetében a *disznókeserű* jelezte a nem ehető hasonlót (a pelyhes keserűgombát, a *Lactarius vellereus*), úgy jelzi például Gömörben a *disznószepe* a nem jó szepét (amely színváltó), persze azért az is előfordul, hogy eszik, szedik a színváltó rokont, mint például a Barcaságban az *oláhgombának* nevezettet (JI, Krizba). Nem színváltók a fenyőtínóruk, mégis találkozhatunk hasonló jelenséggel esetükben is. Csángóföldön, Moldvában néhol valószínűleg *cigányhilibnek* nevezik őket is, nem csupán a színváltó érdestínórukat, s nem tartják ehető gombának egyik említett fajt sem (pedig valójában igencsak ehetőek).

GYÓGYÍTÁS, KARBANTARTÁS

A gyógyításra való felhasználás több ehető gomba esetében is szokás. Különleges felhasználási módokról is tudunk. Különösen érdekes a Kásonjakabfalván *hiribnek* nevezett *Suillus luteus* esete, mert ugyanúgy és ugyanarra használja a népi gyógyászat, mint általában egy másik nagygombát, az erdei szömörccsögöt, reumás megbetegedés gyógyítására:

Használták Kásonban rehomára. Ahol fáj, ott bekenem. Itt nem eszik, csak egy largucai használta Kásonba rehomára, most már többen azóta. (PCÉ).

Kínában tudunk a *Suillus luteus* és *granulatus* felhasználásáról reuma ellen (DUGAN 2011: 53). A beduinok a szemcsényelű tínórut nemcsak eszik, de sebre is szokták tenni kötszerként vérzéscsillapítónak (DUGAN 2011: 60).

NÉPKÖLTÉSZET, NÉPMŰVÉSZET, SZOKÁSOK, NÉPI KONYHA

Szólásmondásaink, gazdareguláink nem emlegetik a fenyőtínórukat, ábrázolásuk sem ismert a népművészetben. Sajátos s egyben szokásos, hagyományos elkészítése a fenyőtínóruknak nem ismert a Kárpát-medencei magyarságnál.

Nyersen nem fogyasztják. Hasonlóképp készítik meg, ott hol megeszik (Felvidék, Kárpátalja), mint a vargányákat. Többnyire tokánynak, (tejfölös) paprikásnak, zakuszkába, töltve, tojásrántottával, tojásban kirántva, pörköltnek, vadmártással és ritkán savanyúságnak készítik meg, leggyakrabban talán tokánynak, paprikásnak és sütve.

Íme egy különlegesebb recept a sárgagyűrűs fenyőtínóru lekvárnak való elkészítésére VERESS Magdától: „*A gondosan megtisztított gombát húsdarálón ledaráljuk, lemérjük, s ugyanolyan súlyú cukrot és gombakilónként egy-egy mokkáskanal citromsót teszünk hozzá. Szegfűszeggel, reszelt citromhéjjal fűszerezjük, és állandó kavargatás mellett 10 percig főzzük. Forrón üvegekbe töltjük. Amikor kihűlt, teaszűrőn át vékony rétegben szalicillal meghintjük, lekötjük és eltesszük. Kitűnően eláll, és ha egy év alatt nem fogy el, beukerosodik.*” (VERESS 1982: 254)

Tartósítására tudtunkkal nem szokott sor kerülni a magyar nyelvterületen, csak kivételesen. A fenyőtínóru-étel fontossága jelentősebbnek mutatkozik a magyar nyelvterület nyugati, északi és délnyugati és északkeleti részein.

ÖSSZEFOGLALÁS

A fenyőtínóruknak ugyancsak megvan helye, szerepe a népi konyhában, a népi gyógyításban (ember és állat esetében egyaránt), fűződnek hozzá ismeretek, hiedelmek (Lásd még: ZSIGMOND 2009: 75-83.). Népi neveik közül a *vargánya*, *szepe*, *medvegomba*, *hirib*, *tínóru* a legelterjedtebbek a több fenyőtínóru faja használat közül, a szemcsényelű fenyőtínóru leggyakoribb népi nevei a Kárpát-medencében: *vajgomba*, *fenyőalja*, *fenyőgomba*. A fenyőtínóruk a magyar nyelvterület gombakedvelőbb részein egyre népszerűbbé válnak, de általában kevésbé ismertek, s régebb nem is szedték őket.

Világviszonylatban sem számítanak általában a közismert gombák közé. A latin népek közül az olaszokra és spanyolokra utalva jelzi DUGAN, hogy a nagyobb mennyiségben gyűjtöttek közé a *Suillus* nemzetségbeliek is bekerülnek, bár eléggé hátul rangsorolva (DUGAN 2011: 40–41, 44). A *Suillus granulatus*-nak és *luteus*-nak népi nevei is vannak az olaszoknál, spanyoloknál (GARAU et al. 1994: 66, 68, BENGURIA 1985: 103, 100, 101), a *Suillus granulatus*-nak a franciáknál is (ROLLAND 1967: 163). A mikofília alacsonyabb szintjét jelzi talán, hogy a román népi gombaismeret a fenyőtínóruk közül csak a barnagyűrűset tartja számon (DRĂGULESCU 2010a: 637, 2010b: 226). Afrikai felhasználása (eszik, tartósítják) ugyancsak ismert az említett két fenyőtínórunak (DUGAN 2011: 69), ezeket Amerikában is szedik, sőt kereskednek is velük például Kanada nyugati részén (DUGAN 2011: 90).

A FENYŐTINÓRUK (*SUILLUS SPP.*) MAGYAR NÉPI NEVEI

Történeti anyag

Dunántúli pontosan helyhez nem kötött népi gombanevek:

Székelyföldi pontosan helyhez nem kötött népi gombanevek:

hiripgomba, *Boletus* spp. (Gyergyóújfalu, Cziráky 1820.)

Medvegomba (ro. Minetárke urszászke), *Suillus bovinus* (Benkő 1780: 83, Benkő 1783: II.431.)

Tinógomba, *Suillus bovinus* (BENKŐ 1780: 84.)

Jelenkori anyag

Vannak más vargányakkal és tinórukkal közös nevek:

Medvegomba (Háromszék, Dálnok, Sepsikőröspatak)

Medvegomba (ro. Minetárke urszászke), *Suillus bovinus* (Benkő 1780: 83, 1783: II.431)

Tinógomba, *Suillus bovinus* (Benkő 1780: 84)

Hirib (Kászon)

Suillus spp.:

ALFÖLD

CSONGRÁD MEGYE

Algyő

vargánya, *Boletus* spp., *Leccinum* spp., *Suillus* spp.

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

Debrecen

kék fenyőce, ? *Suillus*, *Leccinum*

tinorrú, ? *Suillus*, *Leccinum* (TermTudKözl. 31: 145, Hollós 1899: 146)

tinorú, *Boletus edulis* (HOLLÓS 1933: 19)

DUNÁNTÚL

BALATONMELLÉK

KESZTHELY ÉS KÖRNYÉKE / ZALA m.

Gyenesdiás

fenyőalja, *Suillus granulatus*

VESZPRÉM ÉS VIDÉKE

Bakony vidéke

Bakonybél (az adatok többségét BAGLADI Orsolyával együtt gyűjtöttük)

fenyőgomba, (*Suillus granulatus*)

kozákvargánya, *Suillus* vagy *Leccinum* sp.

Szentgál

Lásd még Vajkai 1959: 20.

fenyőalja, *Suillus granulatus*

Veszprém

taknyos vargánya, *Suillus granulatus*

BARANYA m.

Bükkös (Egéd és Szentdomján közelében)

fenyővargánya, ? *Suillus granulatus*

lucigomba, ? *Suillus bovinus*

Darány

fenyővargánya, *Suillus granulatus*, *Suillus luteus*

vajvargánya, *Suillus granulatus*, *Suillus luteus*

Hosszúhetény

fenyővargánya, *Suillus granulatus*

Kárász

fenyővargánya, *Suillus granulatus*

VAS MEGYE

Szombathely

fenyőalja, *Lactarius deterrimus*, *L. semisanguifluus*, *Suillus luteus*, *Suillus grevillei*, *Suillus granulatus*

BARCASÁG

Hosszúfalu (Négyfalu / Săcele)

némethirib, (*Suillus granulatus*, *Suillus luteus*)

BESZTERCE VIDÉKE

Borgó

pizdanci, *Suillus*, *Xerocomus* spp. Nr. Színváltó húsú tinórukra mondják az itteni falvakban, pl. Borgóprundon (Prundul Bârgăului)

BÖRZSÖNYVIDÉK

Szokolya, PEST MEGYE

tinórugomba, ? Boletus, Suillus, ... (VASVÁRI 1993: 167)

PALÓCFÖLD

ABAÚJ-TORNA

Debrőd / Debrad'

vajaspölc, Suillus granulatus

vajgomba, Suillus granulatus

Körtvélyes / Hrušov

vajgomba, Suillus granulatus

SZÉKELYFÖLD

Csík

Csíkborzsova/ Bârzava

úrigomba, ? Suillus granulatus

Csíkszentmárton / Sânmartin (benne Csekefalva)

úrigomba, ? Suillus granulatus

Csíkszentmihály / Mihăileni (Felcsík)

nyálas hiribi, ? Suillus granulatus

GYERGYÓ

Nagyponk (Gyergyóújfalu / Suseni melletti tanyatelepülés)

német hirip, ? Suillus spp., ? Boletus spp. Nr. *Változtatja a színét, megkékül. Nem eszik. A világháború idején valami németek, akik erre húzódtak meg valahol, ők bizony ették. S mind rosszul is lettek, ment a hasuk, hánytak. Azóta hívják itt némethiripnek ezt a gombát.* (SZL)

KÁSZON (Csík)

Kászonjakabfalva /

hirib, Suillus luteus Nr. *Használták Kászonban rehomára. Ahol fáj, ott bekenem. Itt nem eszik, csak egy largucai használta Kászonba rehomára, most már többen azóta.* (PCÉ).

HÁROMSZÉK

Sepsibesenő / Pădureni

vajgomba, ? Suillus granulatus? (ZOLTÁN Sándor sepsiszentgyörgyi gombász közlése)

NYÁRÁD MENTE

Deményháza / Dămieni

tehénmáté, (Suillus sp., Xerocomus sp.)

ZEMPLÉNI-HEGYSÉG

Makkoshotyka

fenyőtinóra, Suillus granulatus

Mogyoróska

fenyőgomba, Suillus granulatus

fenyőtinóru, Suillus granulatus

rostaaljú(gomba), (Suillus bovinus)

GÖMÖR

MEDVESALJA

Ajnácskő / Hajnáčka (Bátaháza)

kecskeszepe, ? Suillus grevillei Nr. Sárga a teteje s az alja, fenyvesben van.

vajszepe, Suillus granulatus

Pontosan helyhez nem kötött medvesalji adatok (ZSÜPOS 1985):

disznószepe, ? Suillus, Leccinum Nr. Kék az alja, ha elvágják, jól ki kell forrázni.

MÁTRA ÉS MÁTRAALJA

Mátraszentimre

NYÁRY SZABÓ 2002:

fenyőgombá, ? Suillus

fenyőpesze, ? Suillus

Pontosan helyhez nem kötött mátrai népi nevek (MOESZ 1944):

sárga tinoru, Suillus luteus

KISHONT

Felsőrás / Rašice

vajgomba, Suillus granulatus

Lőkös / Levkuška

vajgomba, Suillus granulatus

NÓGRÁD M.

Buják

fenyőalja (gomba), (Suillus granulatus)

KÁRPÁTALJA

Tekeháza / Tekovo

fenyvesgomba, ? *Suillus luteus*, *S. granulatus*

Visk / Vishkovo

tehéngomba, ? *Suillus granulatus*

MOLDVA (Románia)

CSÁNGÓFÖLD

Gyoszeny / Joseni

cigányhilib, ? *Suillus*, *Leccinum*plophilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

Klézse / Cleja

cigányhilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

Pusztina / Pustiana

cigányhilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

MURAVIDÉK (Szlovénia)

Hosszúfalu / Dolga vas

kutyavargánya, (*Leccinum*, *Suillus*)vargánya, *Boletus* spp., *Suillus* spp., *Leccinum* spp. Nr. Elsősorban a *Boletus edulis* elnevezése.

PARTIUM

MÁRAMAROS

Felsőróna / Rona de Sus

jéjcsár, (*Suillus granulatus*)maszljánki, ? *Suillus luteus*

Pontos helyhez, tájegységhez nem köthető adatok

medveorrú gomba ? *Suillus bovinus* (1813: MfűvK. 2: 371)

A magyar nyelvterület más nyelvein a fenyőtínórúk:

hinc (német nyelvjárás): pülöszling

szlovák: dubák, grib, hrib, červenák

vend (szlovén nyelvjárás): grbájn 'gomba' (Csaba 1945: 71)

román: hrib – Bánság, hiribă, pitarcă – Kalotaszeg (Lásd még Péntek-Szabó 1985)

ukrán: tovsztochorinik (,vastaglábú') – Máramaros, dubovi – Bereg (Kárpátalja)

IRODALOM – REFERENCES

- BENGURIA, R. L. (1985): *Mil setas ibéricas*. Diputación Fral de Bizkaia, Bilbao.
- BENKŐ J. (1780): *Phytologicon. Index I. Vegetabilium. Fungi*. Budae. 83–84.
- BENKŐ J. (1783): *Benkő füszéres nevezeti. Nomenclatura botanica. Nomina vegetabilium*. Magyar Könyv-ház (Molnár János közlése), Posony.
- CZIRÁKY A. (1820): *Cziráký-féle összeírás*. Kézirat másolata, Levéltár, Sepsiszentgyörgy, száma: III/1874.
- CSABA J. (1945): Gombafélék gyűjtése és felhasználása a vendeknél. *Ethnographia* LVI. 1–4. 70–72.
- DIÓSZEGI S., FAZEKAS M. (1813): *Magyar Füvész Könyv*. 3. Debrecen.
- DRĂGULESCU C. (2010a): *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- DRĂGULESCU C. (2010b): *Dicționar de fitonime românești*. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- DRĂGULESCU C. (2012): *Botanica populară românească în Valea Hârtibaciului*. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
- DUGAN, F. M. (2011): *Conspectus of World Ethnomycology*. APS, St. Paul, Minnesota.
- GARAU, M., MERLO E.G., ROSSO M., TRAVERSO, M. (1994): *I nostri funghi*. Melita, Genova.
- HOLLÓS L. (1899): Népies gombanevek. *Természettudományi Közöny*, 355. füzet, Budapest.
- HOLLÓS L. (1933): Szekszárd vidékének gombái. *Matematikai és Természettudományi Közlemények vonatkozólag a hazai viszonyokra* 37/2: 1–215.
- ISTVÁNEFI Gy. (1909): Az ehető gombákról. in *Természettudományi Közöny* XLI.k.484 f. 433–449.
- KICSIS S. A. (2005): Néhány népi gombanevünkről. *Magyar Nyelv* CI. évf. 3. sz., 336–351.
- MÁTYUS I. (1787): A Gombákról. In: *O és Uj Diaetetica*. Füskúti Landerer Mihály, (III. könyv IX. rész 471–488.), Posony.
- MOESZ G. (1944): A mátrai gombák mépies nevei. *Botanikai Közlemények*, XLI. 109–114.
- NYÁRY SZABÓ L. (2002): *Az üvegfűvő falvak gombászata*. Mátrászentimre gombanevei és gombászati szokásai. (kézirat)
- PÉNTÉK J., SZABÓ A. (1985): *Ember és növényvilág*. Kriterion, Bukarest.
- ROLLAND E. (1967): *Flore populaire de la France ou Histoire naturelle des plantes dans leurs rapports avec la linguistique et le folklore*. Tome X., Paris (I. éd.: 1914).
- SZABÓ T. A. (szerk.), SZABÓ I., WOLKINGER FR. (mts.) (1992): A pannon etnobotanika kezdetei: Stürpium nomenclator pannonicus – S(tephanus) Beythe (1583), Carolus Clusius (1583/84) és Czvittinger Dávid (1711) kiadásában. *Collecta Clusiana* 2.
- VARGA B. (1993): Gombák. In: BODNÁR M. (szerk.): *Bódva menti dolgozatok*. Utánpótlás 3. A Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság kiadványa, 57–60.
- VAJKAI A. (1959): Szentgál. Egy bakonyi falu néprajza. Akadémiai, Budapest.
- VASVÁRI Z. (1993): Szokolya erdőgazdálkodása. In: *Börzsönyvidék*, Szob. 166–178.
- VERESS M. (1982): *Gombáskönyv*. Bukarest.
- ZSIGMOND Gy. (2007): Adalékok Háromszék etnomikológiájához. Háromszéki érdekesség: a harapégsgomba. In: Cziprián-Kovács L., Kozma Cs. (szerk.): *Háromszékiek Háromszékéről*. Státus Kiadó, Sepsiszentgyörgy–Csíkszereda, 273–282.
- ZSIGMOND Gy. (2009): *Gomba és hagyomány*. LKG-Pont Kiadó, Sepsiszentgyörgy-Budapest.
- ZSIGMOND Gy. (2011): *Népi gombászati a Székelyföldön*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda.
- ZSUPOS Z. (1985): *Népi növényismeret a Medvesalján*. In Gömör néprajza I., Debrecen.

moeszia

mikológiai-
etnomikológiai folyóirat
mycological-
ethnomycological journal
Vol. 7–8. pp. 53–58.

SUILLUS SPECIES IN HUNGARIAN FOLK TRADITION

Győző ZSIGMOND

University of Bucharest, Faculty of Foreign Languages and Literatures, Department
of Hungarology lkgsztgy@gmail.com

Keywords: ethnomycology, *Suillus* spp., Carpathian basin, Hungarian folk tradition

Abstract: *Suillus* spp. also has their place and role in folk cuisine, folk medicine (in the case of both people and animals), knowledge and beliefs are related to them. From among their folk names the *vargánya*, *szepe*, *medvegomba*, *hirib*, *tinóru* are the most widely spread from among those referring to several of the *Suillus* spp.; the most frequent folk names of *Suillus granulatus* in the Carpathian basin are: *vajgomba*, *fenyőalja*, *fenyőgomba*. The author annexes a map of the characteristic Hungarian folk names. At present the *Suillus* spp. are less known forest mushrooms with the Hungarians living in the Carpathian basin, however, their popularity has increased recently, at least in certain regions. From among the *Suillus* spp., *Suillus granulatus* is better known; *Suillus luteus* is known in fewer places, it hardly has any folk names, still the latter is the one which is used in folk medicine, even if only rarely. The distinction and denomination of *Suillus grevillei* as well as *Suillus bovinus* is quite an exception. *Suillus* spp. are becoming increasingly popular in the more mycophylic parts of the Hungarian language area, however, in general they are not well known, and formerly they weren't even gathered. Globally, they (generally) do not belong to the well known mushrooms either.

VARGÁNYA, TINÓRU (TINÓRA) AND HIRIB (HIRIP), MEDVE AND MÁTÉ, SZEPE AND PESZE

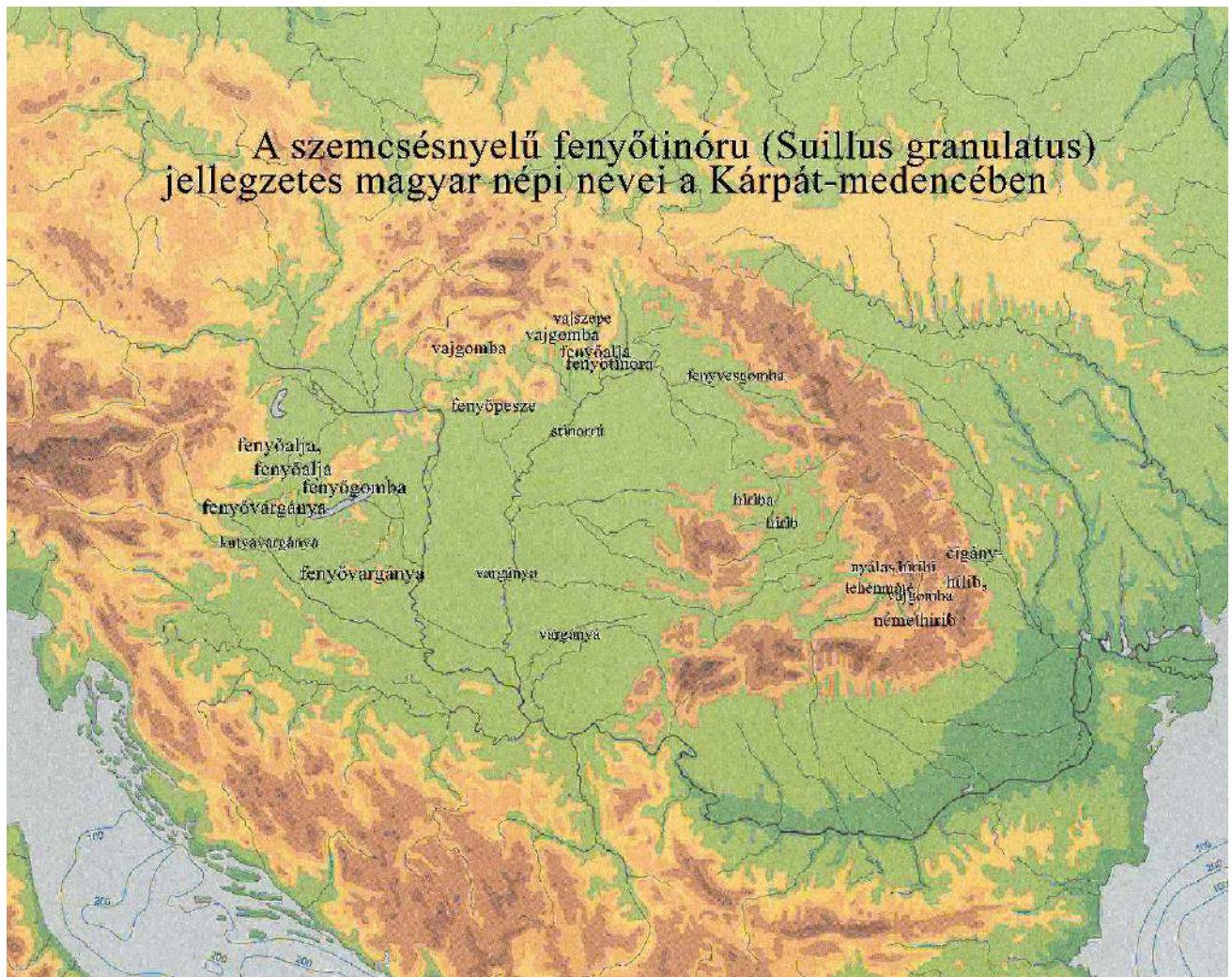
The names listed above, indicating *Boletus edulis* and *Boletus reticulatus* most of the time, all occurs as part of the folk names of *Suillus* spp. The names *medvegomba* (Háromszék / Three Chairs, Csík / Ciuc), *mátégomba* (Máté is one name for the bear in Szeklerland, especially in the Nyárad region), *tinórra*, *tinóri*, *tinóra* (Palócland, Felföld) all refer to the shape of the mushroom. In particular, the name *medvegomba* is a specificity of Three Chairs county (See also BENKŐ 1783, ZSIGMOND 2007). The *szepe(gomba)* (Felvidék, Kárpátalja) and *pesze(gomba)* (Cserhát and Mátra region) may be traced back to the French *cèpe*. The *hirib* is a word of Slavic origin (it may have become part of our language through Romanian mediation). The name *vargánya* is characteristic of the Dunántúl (Clusius referred to its occurrence there already in 1601) and of the regions of the Great Hungarian Plain; in Felföld (Palócland, Kárpátalja) the *szepe*, *pesze*, *cepe* are the more frequent names mainly of the *Boletus edulis*, but sometimes also of the *Suillus* spp. In the Transylvanian Plain and especially in the western parts of Szeklerland the names *hirib*, *hirip* and its variants are common.

Almost each *Boletus* and *Suillus* spp. is edible, but the latter are gathered and consumed in relatively few places of the Hungarian language area. In the greater part of the Hungarian language area only *Boletus edulis* and its close relative *Boletus reticulatus* are known and favoured. To a lesser extent, but relatively frequently *Suillus granulatus* is accounted for from among the *Suillus* species in certain regions; *Suillus luteus* is known in fewer places, it hardly has any folk names, still the latter is the one which is used in folk medicine, even if only rarely. The distinction and denomination of *Suillus grevillei* as well as *Suillus bovinus* is quite an exception. We cannot find *Suillus* spp. among the most commonly known (central) mushrooms of the Hungarians.

NAME USE, TRADITIONS, MUSHROOM KNOWLEDGE

The distinction with folk names of the *Suillus* spp. occurs in mycophylic regions, rich in mushrooms (Mura region, Baranya, Balaton and Bakony region, Zemplén, Palócland, Kárpátalja, Szeklerland, Moldova). At the end of the present study I provide a list of the related Hungarian folk mushroom names. Sándor András KICSÍ (2005) wrote a thorough study on a few folk mushroom names of ours, making a special mention of the names of boletuses. It is generally held that the mushrooms changing the colour of the flesh are inedible; they are often regarded as being poisonous. *Suillus* spp. do not change their colour, still, they are hardly known.

The most common folk names of *Suillus granulatus* are the following ones and their variants: *vajgomba* (Palóc land, Szeklerland), *fenyőalja* (Bakony, Balatonmellék, Baranya, Nógrád, Zala), *fenyőgomba* (Veszprém, Zemplén, Gömör, Mátra region), *fenyővargánya* (Baranya).

*The most characteristic Hungarian folk names of *Suillus granulatus**

The majority of the folk names of the *Suillus* spp. refer to the genus rather than to the species (although most frequently they refer to *Suillus granulatus*). Based on the collection so far, we know about 35 folk names of the *Suillus* spp., out of which 31 are distinct names and 4 are variants.

The folk mushroom names are generally suitable and suggestive (where I do not indicate any source, it is my own collection). Their knowledge helps us to know the respective mushroom better. Fortunately a considerable part of the Hungarian official, scientific mushroom name material can be traced back to folk origin, thus it is not or not entirely artificial. This is also the case with the *Suillus* spp. In most compound folk names there appears the word *vargánya* (or some equivalent of it) indicating the belonging, the kinship, or the word *fenyő* (once the *fenyves*, and once the *luci*) indicating the habitat: *hirtaba*, *medvegomba*, *tinóra*, *tinóru* (VASVÁRI 1993: 167), *vargánya*, *tinórugomba*, *cigányhilib*, *kecskeszepe*, *tehenmáté*, *vajaspölc*, *vajszepe*, *vajvargánya* | *fenyőalja*, *fenyőgomba*, *fenyőgombá*, *fenyőpesze*, *fenyőszepe* (VARGA 1993: 59), *fenyőtinóra*, *fenyőtinóru*, *fenyővargánya*, *fenyvesgomba*, *lucigomba* (the latter probably refers to the spruce). The name *zöld fenyőce*, referring to the habitat, noted down exceptionally only in the region of Debrecen, is probably also the folk name of the *Leccinum* spp. besides the *Suillus* spp. The explanation of the attributive “*zöld*” (‘green’) is not so evident as in the case of the *kék fenyőce* (‘*kék*’ meaning ‘blue’), which refers to *Bolete* species changing the colour of their flesh to blue in the same region.

The names referring to the colour of the mushroom (mostly to the colour of the stem and of the spongy part) are quite frequent, especially if we include here also those containing the word “*vaj*” (‘butter’), as it is probable that it refers to the colour of the stem and of the fruiting body: *vajaspölc*, *vajgomba*, *vájgomba*, *vajszepe*, *vajvargánya*, *sárga pesze*, *sárga tinóru*. The name *vajas gomba* indicated from the Szepesség probably also refers to the *Suillus* spp. (ISTVÁNFFI 1909: 444). The Romanian folk name of *Suillus luteus*, which seems to be a translation from the Hungarian (‘*vajas gomba*’), also occurs in the region formerly with a Saxon majority, at present with a Romanian majority, also inhabited by Hungarians (Hortobágy valley, around Szentágota) (DRĂGULESCU 2012: 140), and similar names are indicated in other regions as well (‘*vajas*’, DRĂGULESCU 2010a: 637, 2010b: 226). With the exception of two Hungarian folk names these all refer to *Suillus granulatus*, in the case of one exception (*vajvargánya*) also to *Suillus luteus*, the other one is only the name of the *Suillus luteus* (*sárga tinóru*).

Names such as *cigányhilib*, *kutyavargánya*, *úrigomba* belongs to those referring to the appreciation, respect or depreciation of the mushroom. It is not clear exactly which of the *Suillus* spp. these names refer to, they are used as referring to several ones, what is more, also to the *Leccinum* spp. The name *némethirib* primarily refers to the fact that it is not the name of the real boletus, hirib (in this case it refers to several of the *Suillus* spp.).

We can also find examples among the names of the *Suillus* spp. which refer to some other characteristic. The cap of the *Suillus* spp. is mucilaginous in rainy weather; this is why such names are appropriate: *nyálas hiribi* (? *Suillus granulatus*, Csík/Ciuc), *taknyos vargánya* (*Suillus granulatus*, Veszprém). Folk names referring to the larger pores at the bottom of the cap are *rostaaljú* and *rostaaljú gomba* respectively (*Suillus bovinus*). Names containing reference to the cow and the only name containing the word goat can be regarded as names of uncertain grounds. It is possible that the mentioned animals eat these mushrooms and this observation is reflected in these folk names: *kecskeszepe* (? *Suillus grevillei*), *tehéngomba* (? *Suillus granulatus*), *tehénmáté* (*Suillus* sp., *Xerocomus* sp.), *Tinógomba* (*Suillus bovinus*, see BENKŐ 1780: 84). The latter is so far the oldest surviving Hungarian folk name of the *Suillus* spp.

In the case of the *Suillus* spp. there are few names common with other species, however, there are some, for example, the *fenyőalja* is also the folk name of the *Lactarius deliciosus* in Szeklerland (exceptionally it can also refer to *Russulaceae*: also in Szeklerland, in the Gurghiu Mountains). It is a peculiar, extremely rare case when the name *fenyőalja* refers to both *Lactarius deliciosus* and *Suillus* spp. in the same region (the region of Szombathely). The *Suillus* spp. also have other names both referring to *Boletus* and *Suillus* spp., however, most of these primarily refer to *Boletus edulis* and *Boletus reticulatus*. The name *medvegomba* is mainly characteristic of Háromszék / Three Chairs. BENKŐ noted it down as the name of *Boletus bovinus* at the end of the 18th (See also BENKŐ 1783, ZSIGMOND 2007). The name *vargánya* is characteristic of the Dunántúl (CLUSIUS already recorded it there in 1601) and of the regions of the Great Hungarian Plain; in Felföld (Palócland, Kárpátalja) the more frequent folk names are *szepe*, *pesze*, *cepe*. The first data referring to the oldest name of *Boletus edulis*, also used for *Suillus* spp. in Transylvania today – *hirip(gomba)* – derives from István MÁTYUS (1787); later it occurs as *hirip* (1808), *hiriba* (1838), *hiribe* (1897) and other variants.

To our knowledge it occurs only in the Casin region in Szeklerland that the name *hirib* exclusively refers to one particular kind of the *Suillus* spp., namely to *Suillus luteus*; here *Boletus edulis* and *Boletus reticulatus* are called *medvegomba* as in several parts in Szeklerland. One of the *Suillus* spp. has a name which cannot be precisely connected to a particular region, which has survived only in a historical material: *medveorrú gomba* (DIÓSZEGI-FAZEKAS 1813: 371), it may have been the name of *Suillus bovinus* formerly.

The most characteristic Hungarian folk names of *Suillus granulatus* are also illustrated on the annexed map.

BELIEFS

As among our folk names, in the case of *Lactarius piperatus*, the name *disznókeserű* referred to the inedible similar one (*Lactarius vellereus*), in the same way in Gömör, for instance, *disznószepe* refers to the not good szepe (which changes the colour of its flesh); of course, it also occurs that the colour changing mushroom is also gathered and consumed, such as the one called *oláhgomba* in Barcaság / Țara Bârsei (JI, Krizba). The *Suillus* spp. do not change the colour of the flesh, still, we can encounter similar phenomena in their case too. In some parts in Csángó Land, in Moldova they are probably also called *cigányhilib*, not only the colour changing *Leccinum* spp., and none of the mentioned species are regarded as edible mushrooms (though in fact they are edible).

HEALING, MAINTENANCE

Several edible mushrooms are used for healing purposes. We also know of special uses. The case of *Suillus luteus* called *hirib* in Kászonyjakabfalva / Iacobeni is particularly interesting, as folk medicine uses it in the same way and against the same disease, namely rheumatism, as it generally uses another mushroom, the *Phallus impudicus*:

People used it against rheumatism in Casin. Where I have pains I spread with mushroom. Here it is not eaten, only one person from Lărguța used it against rheumatism, since then several people have been using it. (PCÉ)

We know of the utilization of *Suillus luteus* and *Suillus granulatus* against rheumatism in China (DUGAN 2011: 53). The Bedouins do not only eat *Suillus granulatus*, but they also put it onto wounds for its haemostatic effect (DUGAN 2011: 60).

FOLK POETRY, FOLK ART, CUSTOMS, FOLK CUISINE

The *Suillus* spp. do not occur in our sayings, we cannot speak about their representation in folk art either. No special and at the same time ordinary, traditional preparation of the *Suillus* spp. is known with the Hungarians in the Carpathian basin.

They are not consumed uncooked. Where they are eaten, they are prepared in a similar way (Felvidék, Kárpátalja) as the boletuses: mostly as stew, paprikash (with cream), in zakuszka, stuffed, in scrambled eggs, fried with eggs, with chasseur sauce, rarely as pickles, most often as stew, paprikash and fried.

Here is a more specific recipe for the preparation of *Suillus grevillei* as jam from Magda VERESS: “The carefully cleaned mushrooms are minced on a meat grinder, weighed, and the same weight per kilo of sugar are added, together with one tsp citric to every mushroom kilo. We season it with cloves and grated lemon and cook it with constant stirring for 10 minutes. We put

it hot into jars. When it is cooled, we sprinkle it with salicyl through a strainer in a thin layer, seal the jars and store it. It keeps well, and if it does not run out in a year, it thickens.” (VERESS 1982: 254)

To our knowledge, it is preserved only in exceptional cases in the Hungarian language area. The importance of the food made from *Suillus* spp. appears to be more significant in the western, northern and northeastern parts of the Hungarian language area.

CONCLUSION

The *Suillus* spp. also have their place, their role in folk cuisine, in folk healing (in the case of both people and animals), knowledge and beliefs are attached to it (See also: ZSIGMOND 2009: 75-83.). From among its folk names the *vargánya*, *szepe*, *medvegomba*, *hirib*, *tinóru* are the most widely used from the ones used for several *Suillus* species; the most widespread folk names of the *Suillus granulatus* in the Carpathian basin are: *vajgomba*, *fenyőalja*, *fenyőgomba*. The *Suillus* spp. are becoming increasingly popular in the more mycophylic parts of the Hungarian language area, however, in general they are not well known, and formerly they weren't even gathered.

Globally, they generally do not belong to the well-known mushrooms either. Referring to the Italians and the Spanish from among the Latin peoples, DUGAN mentions that mushrooms belonging to the *Suillus* species also occur among the mushrooms gathered in larger quantities, though they appear at the end of the list (DUGAN 2011: 40-41, 44). *Suillus granulatus* and *Suillus luteus* also have folk names with the Italians and the Spanish (GARAU et al. 1994: 66, 68, BENGURIA 1985: 103, 100, 101), *Suillus granulatus* has folk names also with the French (ROLLAND 1967: 163). It maybe indicates a lower level of mycophylia that from among the *Suillus* spp. the Romanian folk mushroom knowledge keeps count only of *Suillus luteus* (DRĂGULESCU 2010a: 637, 2010b: 226). The African use (eaten, preserved) of the two mentioned *Suillus* spp. is also known (DUGAN 2011: 69), these are also gathered in America, what is more, people also trade with them, for instance, in the western part of Canada (DUGAN 2011: 90).

THE HUNGARIAN FOLK NAMES OF THE *SUILLUS* SPP.

Historical material

Folk mushroom names not precisely related to places in Dunántúl:

Folk mushroom names not precisely related to places in Szeklerland:

hiripgomba, Boletus spp. (Gyergyóújfalu / Suseni, CZIRÁKY 1820.)

Medvegomba (Ro. Minetárke urszászke), *Suillus bovinus* (BENKŐ 1780: 83, BENKŐ 1783: II.431.)

Tinógomba, *Suillus bovinus* (BENKŐ 1780: 84.)

Present material

There are names referring to boletuses and *Suillus* spp.:

Medvegomba (Háromszék / Three Chairs, Dálnok / Dalnic, Sepsikőröspatak / Valea Crișului)

Medvegomba (Ro. Minetárke urszászke), *Suillus bovinus* (BENKŐ 1780: 83, 1783: II.431)

Tinógomba, *Suillus bovinus* (BENKŐ 1780: 84)

Hirib (Kászon / Casin)

Suillus spp.:

ALFÖLD

CSONGRÁD COUNTY

Algyő

vargánya, Boletus spp., Leccinum spp., *Suillus* spp.

HAJDÚ-BIHAR COUNTY

Debrecen

kék fenyőce, ? *Suillus*, Leccinum

tinorrú, ? *Suillus*, Leccinum (TermTudKözl. 31: 145, Hollós 1899: 146)

tinorú, Boletus edulis (HOLLÓS 1933: 19)

DUNÁNTÚL

BALATONMELLÉK / BALATON REGION

KESZTHELY AND REGION / ZALA C.

GYENESDIÁS

fenyőalja, *Suillus granulatus*

VESZPRÉM AND REGION

BAKONY region

Bakonybél (most of the data were gathered together with Orsolya Bagladi)

fenyőgomba, (*Suillus granulatus*)

kozákvargánya, *Suillus* or Leccinum sp.

Szentgál

See also VAJKAI 1959: 20.

- fenyőalja, *Suillus granulatus*
 Veszprém
 taknyos vargánya, *Suillus granulatus*
 BARANYA COUNTY
 Bükkös (near Egéd and Szentdomján)
 fenyővargánya, ? *Suillus granulatus*
 lucigomba, ? *Suillus bovinus*
 Darány
 fenyővargánya, *Suillus granulatus*, *Suillus luteus*
 vajvargánya, *Suillus granulatus*, *Suillus luteus*
 Hosszúhetény
 fenyővargánya, *Suillus granulatus*
 Kárász
 fenyővargánya, *Suillus granulatus*
 VAS COUNTY
 Szombathely
 fenyőalja, *Lactarius deterrimus*, *L. semisanguifluus*, *Suillus luteus*, *Suillus grevillei*, *Suillus granulatus*
 BARCASÁG/TARA BĂRSEI
 Hosszúfalu (Négyfalu / Săcele)
 némethirib, (*Suillus granulatus*, *Suillus luteus*)
 BISTRIȚA REGION
 Borgó / Bârgău
 pizdanci, *Suillus*, *Xerocomus* spp. Nr. It refers to *Suillus* spp. changing the colour of the flesh in the villages of the region, e.g. in Borgóprund/Prundul Bârgăului
 BÖRZSÖNYVIDÉK / BÖRZSÖNY REGION
 Szokolya, PEST COUNTY
 tinórugomba, ? *Boletus*, *Suillus*, ... (VASVÁRI 1993: 167)
 PALÓCLAND
 ABAÚJ-TORNA
 Debrőd / Debrad'
 vajaspölc, *Suillus granulatus*
 vajgomba, *Suillus granulatus*
 Körtvélyes / Hrušov
 vajgomba, *Suillus granulatus*
 SZEKLERLAND
 Csík / CIUC REGION
 Csíkborzsova / Bârzava
 úrigomba, ? *Suillus granulatus*
 Csíkszentmárton / Sânmartin (in it Csekefalva / Cechești)
 úrigomba, ? *Suillus granulatus*
 Csíkszentmihály / Mihăileni (Felcsík)
 nyálas hiribi, ? *Suillus granulatus*
 GYERGYÓ / GHEORGHENI REGION
 Nagyponk (farmstead near Gyergyóújfalu / Suseni)
 német hirip, ? *Suillus* spp., ? *Boletus* spp. Nr. *It changes its colour, it turns into blue. It is not consumed. During the World War some Germans hiding here somewhere used to eat it. And they were all taken ill, they got diarrhoea, they threw up. Since then this mushroom has been called némethirip 'German hirip' here.* (SzI)
 KÁSZON / CASIN (Csík / CIUC)
 Kászonzakabfalva / Iacobeni
 hirib, *Suillus luteus* Nr. *People used it against rheumatism in Casin. Where I have pains I spread with mushroom. Here it is not eaten, only one person from Lărguța used it against rheumatism, since then several people have been using it.* (PCÉ)
 HÁROMSZÉK / THREE CHAIRS
 Sepsibesenye / Pădureni
 vajgomba, ? *Suillus granulatus*? (informant: Sándor ZOLTÁN mushroom expert from Sf. Gheorghe)
 NYÁRÁD MENTE / REGION
 Deményháza / Dămieni
 tehénmáté, (*Suillus* sp., *Xerocomus* sp.)
 ZEMPLÉN MOUNTAINS
 Makkoshotyka
 fenyőtínóra, *Suillus granulatus*
 Mogyoróska
 fenyőgomba, *Suillus granulatus*

fenyőtínóru, *Suillus granulatus*
rostaaljú(gomba), (*Suillus bovinus*)

GÖMÖR

MEDVESALJA

Ajnácskő / Hajnáčka (Bátaháza)

kecskeszepe, ? *Suillus grevillei* Nr. *Its upper and lower parts are yellow, it grows in pine forests.*

vajszepe, *Suillus granulatus*

Data not precisely related to places in Medvesalja (ZSUPOS 1985):

disznószepe, ? *Suillus*, *Leccinum* Nr. *Its lower part is blue if cut, it has to be well boiled.*

MÁTRA AND MÁTRAALJA

Mátraszentimre

NYÁRY SZABÓ 2002:

fenyőgombá, ? *Suillus*

fenyőpesze, ? *Suillus*

Names not precisely related to places in Mátra (MOESZ 1944):

sárga tinoru, *Suillus luteus*

KISHONT

Felsőrás / Rašice

vájgomba, *Suillus granulatus*

Lőkös / Levkuška

vajgomba, *Suillus granulatus*

NÓGRÁD COUNTY.

Buják

fenyőalja (gomba), (*Suillus granulatus*)

KÁRPÁTALJA

Tekeháza / Tekovo

fenyvesgomba, ? *Suillus luteus*, *S. granulatus*

Visk / Vishkovo

tehéngomba, ? *Suillus granulatus*

MOLDOVA (Romania)

CSÁNGÓ LAND

Gyoszeny / Joseni

cigányhilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

plophilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

Klészse / Cleja

cigányhilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

Pusztina / Pustiana

cigányhilib, ? *Suillus*, *Leccinum*

MURAVIDÉK/MURA REGION (Slovenia)

Hosszúfalu / Dolga vas

kutyavargánya, (*Leccinum*, *Suillus*)

vargánya, *Boletus* spp., *Suillus* spp., *Leccinum* spp. Nr. Primarily the name of the *Boletus edulis*.

PARTIUM

MÁRAMAROS/MARAMUREȘ

Felsőróna / Rona de Sus

jéjcsár, (*Suillus granulatus*)

maszljánkí, ? *Suillus luteus*

Data which cannot be precisely related to places, regions:

medveorrú gomba ? '*Suillus bovinus*' (1813: MfűvK. 2: 371)

The *Suillus* spp. in other languages of the Hungarian language area:

Hinz (German dialect): pülöszling

Slovak: dubák, grib, hrib, červenák

Wend (Slovenian dialect): grbájn 'mushroom' (CSABA 1945: 71)

Romanian: hrib – Bánság/Banat, hiribă, pitarcă – Kalotaszeg / Călata region (See also PÉNTEK-SZABÓ 1985)

Ukrainian: tovsztokorínik ('thick legged') – Máramaros / Maramureș, dubovi – Bereg (Kárpátalja)

KÖNYVISMERETŐK • BOOK REVIEWS

**Frank M. Dugan: Conspectus of World Ethnomycology.
Fungi in Ceremonies, Crafts, Diets, Medicines, and Myths.**

152 oldal, 6 ábrával, 27 többnyire színes képpel, hivatkozott irodalom feltüntetésével, valamint 3 melléklettel és a könyvben említett gombák latin neveinek jegyzékével, kiadta az Amerikai Fitopatológiai Társaság, 2011, ára 69,95 USD

Dugan könyve hiányt pótol, eddig csak különféle etnomikológiai írásokból lehetett értesülni arról, mi is az etnomikológia jelenlegi helyzete a világban. Ez a könyv áttekinti elsősorban az angol nyelven is hozzáférhető szakirodalmat, utal a különféle gombákkal kapcsolatos hagyományokra, a kutatás történetére, népi gombanevekre egyaránt. Olyasmire is kitér, ami ritka etnomikológiai kiadványokban: szól a gombák csíraplazmáinak dokumentálásáról, konzerválásáról is a bevezető részben és két mellékletben.

Különösképp öröndetes a magyar olvasó számára, hogy a bibliográfiában legtöbb tétellel a Moeszia. Erdélyi Gombász szerepel, s több magyar szerző (köztük alulírott) munkáira is hivatkozik az amerikai kutató. Világrészenként veszi sorra az etnomikológiai kutatások, a színes, változatos népi gombászatok ismertetését a szakirodalom alapján.

Szól a kezdetekről, Wasson, az alapító s az újabban eredményesen munkálkodó más etnomikológusok sikeréről, kísérleteiről. Jelzi, hogy az elsősorban hallucinogén gombákkal foglalkozókon kívül más irányzatok is vannak, összetett, sokféle módszerrel, egyre inkább interdiszciplináris tudományág lett az etnomikológia. A gombászat módjára, a gombáknak a táplálkozásban, a gyógyászatban, a szellemidézésben, a kereskedelemben játszott szerepére történik főképp utalás, néhány érdekességet is említ a gombák sajátosabb felhasználásáról a világ különböző részein, de például szokásokban, a folklórban betöltött funkciókra nem tér ki részletesen.

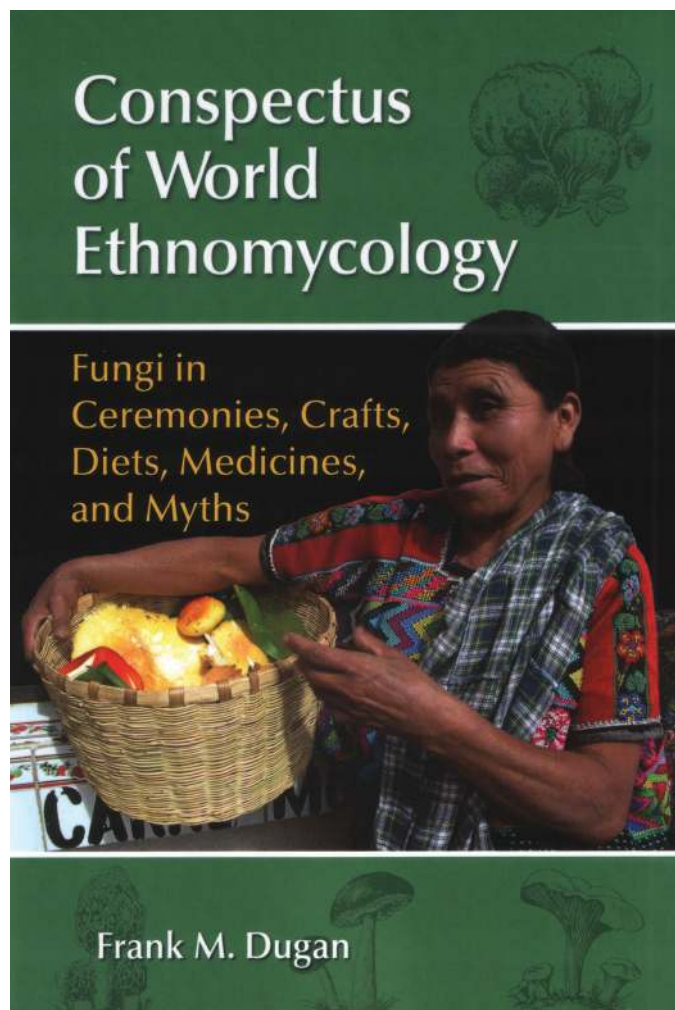
Kár, hogy olyan adat is bekerül a könyvbe, mely nagyon megtévesztő lehet (a 29. oldalon Gundára hivatkozva írja a szerző, hogy egy dunántúli faluban 150 gombafélét használtak az étkezésben és a gyógyászatban). Jól dokumentálnak minősíti Dugan a román etnomikológiát, s noha a magyar még inkább az, kevesebb adat szerepel könyvében ez utóbbiról például a szokásokat, népi gyógyászatot, néphitet illetően. Dél-Európáról szólva említ olasz, spanyol adatokat, de alig szól a színes, változatos franciaországi népi gombászatról, pedig azt fontos lenne bemutatni, akár részletezve is.

Magyar olvasónak öröm e könyvet lapoznia azért is, mert a benne lévő 25 oldalnyi gazdag hivatkozott irodalomban legtöbb tétellel a mi Moesziank (Erdélyi Gombászunk) szerepel. Ami viszont kifogásolható, hogy kevés kivétellel csak angol nyelven is (legalábbis valamennyire) hozzáférhető könyvekre, tanulmányokra történik utalás a kötetben, márpedig a magyar szakirodalma is jóval gazdagabb a kérdéskörnek, s ez feltételezhető a többi nyelv esetében is.

Frank Dugan fitopatológus kutató a Washington Állami Tudományegyetemen. Sokat foglalkozott növényi és gombacsírák gyűjtésével, tanulmányozásával.

Szerzője egy bestseller kiadványnak, mely az APS PRESS kiadónál jelent meg, s mely nem más, mint képes gombahatározó, szójegyzék és kalauz (főképp a gombák ókori szakirodalmát, az ókor gombaismeretét illetően). A most bemutatott könyv jelentős eredmény és kezdeményezés. Fontos tájékoztató világunk népi kultúráinak s a modern kor gombás vonatkozásairól, mely számos tudományterületet érint, hasznos és érdekes adalékokkal szolgál.

ZSIGMOND Győző

Kicsi Sándor András: Népi gombaismeret

Orpheusz Kiadó, Budapest, 2009. 154 old.

A néprajz-, irodalom- és nyelvtudomány különböző területein otthonosan mozgó Kicsi Sándor András Orpheusz Kiadónál 2009-ben megjelent kötete a szerző tizennégy tanulmányát teszi közzé. Az etnomikológia tárgyköréhez tartozó hosszabb-rövidebb írások többsége az elmúlt másfél évtizedben szaklapokban, kötetekben jelent meg (l. Kicsi 1995, 1998, 2001, 2002, 2003, 2004a, 2004b, 2005, 2006, 2007, 2009, 2010). Az együvé válogatás, a gombákkal kapcsolatos népi tudást reflektáló írások hozzáférhetőségét könnyítve, két újabb kézirat publikálására is adekvát kontextust teremtett.

A kötet elején, a tanulmányokat megelőző *Előszó*ban, a tárgyalta témakör vonatkozásában a szerző fontosnak minősülő szakmai életrajzának adatai, valamint az interdiszciplináris tudományág rövid kutatástörténeti áttekintése szerepel. Ennek során, Zsigmond Győző etnomikológiai munkásságát is méltatva, a közelmúltban megjelent magyar népi gombaismereti könyvére hivatkozva (Zsigmond 2009), a szerző így vall: „Ez utóbbi ismeretében tulajdonképpen jelen kötetben közölt tanulmányaimat újra kellene írni, amely feladatra azonban nem vállalkoztam” (Kicsi 2009. 5).

A kötet első felében, nem a tanulmányok egykori megjelenésének kronológiáját követve, a magyarság kultúrtörténetében fontosnak minősülő gombákat tárgyaló írások kaptak helyet. A révületkeltő *légyölő galócá*val, a vérzécscillapító *tapló*kkal és *pöfete*ggel, a régtől fogyasztottsága ellenére periférikus szerepű, de izgalmas terminológiai kérdéseket felvető *márgomba*val kapcsolatban ismertettet kultikus, etnomedicinális és lingvisztikai adatok, a magyarra gyakorolt szláv és román hatások mellett, időben és térben távoli társadalmak és kultúrák gombaismeretét, gombahasználatát, névanyagát is gazdagon példázzák.

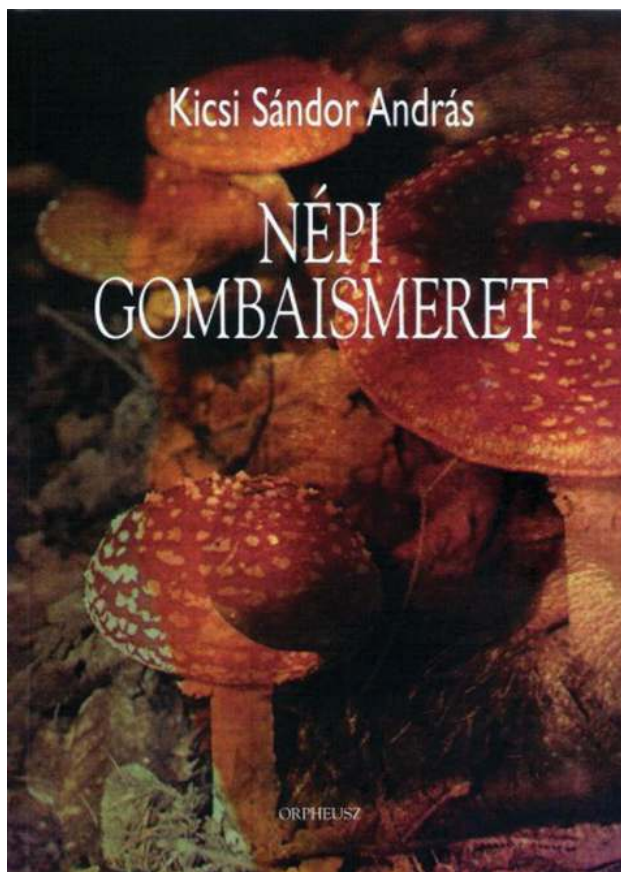
A szerző, *mikofil* és *mikofób kultúrák*, *centrális* és *perifériális gombák* szakszerű megkülönböztetését hangsúlyozva, a magyar nyelv gombászati szókincsénél több tanulmányban is elidőz. A kétféle jelentésű nyelvjárási *fülgomba* példáján keresztül az összetett szavak jelentéstanát árnyalja, az *ízletes vargánya*, a *sárga róka*gomba és a *keserűgomba* magyar nyelvterületen ismert elnevezéseinek rendszerezését és értelmezését összehasonlító történeti adatok tükrében végzi el, az annotált gyergyói gombanévjegyzékben korábbi gyűjtők munkájának eredményét is beépíti, etnogrammatikai érdekességekre irányítva a figyelmet ismételten visszatér a sárga róka gombára és a név onomasziológiai nézőpontú elemzését kivitelez, külön kitér a történeti Magyarország cigány etnomikológiai hagyományaira, majd a Városliget gombáinak hét (a *tintagombák*, a *csiperkék*, a *porhanyógombák*, a *pereszkék*, a *szegfűgombák*, a *susulykák* és a *laskagombák*) csoportját mutatja be.

Az előbbieket követő, és a gomba kitalálására vonatkozó találos kérdéseket érintő tanulmány után az etnomikológia megalapozójaként számontartott Robert Gordon Wasson kutatói pályaképét ismerteti, majd a New York Mycological Society alapító tagjaként is ismert John Cage amerikai zeneszerző kapcsán közölt két igaztörténetet a kolozsvári születésű Istvánffy Gyula természettudós tevékenységének áttekintése követi. Ez utóbbi, ahogyan a kötetzáró tanulmány is, amely Erdély tizenhét gombájának szócikk-szerű ismertetését teszi hozzáférhetővé az Olvasó számára, e kötetben olvasható először nyomtatásban.

A kötet legvégén fellelhető tartalomjegyzéket a korábban közölt írások első megjelenésének adatolása előzi meg. Mind az *Előszót*, mind a tizennégy tanulmányt irodalomjegyzék követi. Szakszerűségük és funkcionalitásuk ellenére, egy összesített jegyzékben való szerepeltetésük nagyban megkönnyítené az Olvasó témakörben való tájékozódását, ugyanakkor kiküszöbölhetővé tenné a kötet olvashatósságát befolyásoló ismétlődéseket, amelyek egyes szövegrészek esetében is előfordulnak.

Ennek ellenére Kicsi Sándor András kötete az etnomikológiai kiadványok sorát eredetien gyarapítja, illetve egészíti ki, hiszen a magyar népi gombaismeret ilyesfajta típusú leírására viszonylag ritkán kerül sor. Jelen munkájának külön érdeme, hogy az anyagközlést és az értelmezést a nagyközönség számára kultur- és művelődéstörténeti adalékok teszik még élvezetessé. A kötetben fellelhető gallego mondás (24. o.), Apafi Anna számára írt 17. századi gyógyrecept (39. o.), az 1705 körülről származó *Csinom Palkó* azon sorai, amelyben a keserűgomba a kurucokkal harcoló labancok lebecsülő emblémájaként fordul elő (56–57. o.), olvasható kutya–gomba kapcsolatot taglaló részlet (105. o.), és mindvégig jó megfigyelőképeségről árulkodó, nem ritkán szellemes, olykor durva vagy kissé pejoratív tájnyelvi elnevezésekre bukkanhat az érdeklődő Olvasó.

CZÉGÉNYI Dóra

IRODALOM

KICSI Sándor András

- 1995 Fülgomba. *Magyar Nyelv* 91(3). 355–361.
- 1998 Vértéscsillapító tapló és pófete a magyar népi gyógyászatban. In: Pozsony Ferenc (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve* 6. KJNT, Kolozsvár, 277–280.
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/kulhoni_magyarsag/2010/ro/kriza_tarsasag_evkonyv_06/pages/016_Verzescsillapito_taplo.htm [Megjelent még: Vértéscsillapító gombák a magyar népi gyógyászatban. *Orvostörténeti Közlemények* 188–189. 2004. 155–160.]
- 2001 A májgomba népi elnevezéseiről. *Magyar Nyelv* 97(1). 85.
<http://www.c3.hu/~magyarnyelv/01-1/kicis.htm>
- 2002 A 'gomba' jelentésű szók a környező cigány nyelvjárásokban. A *Dunánál* 1(6). 96–97.
- 2003 A légyölő galóca révületkeltő szerként való felhasználásáról. *Moeszia. Erdélyi Gombász* 1. 7–9.
http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia_1.pdf
- 2004a Cage és a gombák. *Ezredvég* 14(8–9). 76.
<http://irodalom.elte.hu/ezredveg/0408-9/0408-93.html#ksa>
- 2004b A Városliget gombáiról. *Holmi* 16(12). 1521–1526.
http://epa.oszk.hu/01000/01050/00012/pdf/holmi_2004_12_1521-1526.pdf
- 2005 Néhány népi gombanevünkről. *Magyar Nyelv* 101(3). 336–351.
<http://www.c3.hu/~magyarnyelv/05-3/kicis.pdf>
- 2006 Wasson, az etnomikológia atyja. *Moeszia. Erdélyi Gombász* 3. 65–68.
http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia_3.pdf
- 2007 A Cantharellus cibarius a világ nyelveiben. *Moeszia. Erdélyi Gombász* 4. 41–48.
http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia_4.pdf
- 2009 Gyergyói gombanevek. *Napút* 11(2). 80–84.
http://www.napkut.hu/naput_2009/2009_02/080.htm
- 2010 Találós kérdések a gombával. *Moeszia. Erdélyi gombász* 5–6. 72–75.
<http://www.gombasz.ro/letoltes/moeszia5-6.pdf>

ZSIGMOND Győző

- 2009 *Gomba és hagyomány. Etnomikológiai tanulmányok.* LKG – PONT Kiadó, Sepsiszentgyörgy – Budapest.

Csípős gereben, *Hydnellum peckii*, Gyergyószárhegy, 2012. aug. 9.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit

Bélfényéri Gábor és kiállítása Gyergyószárhegyen, 2012. aug. 9.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit

Zsigmond Győző: Népi gombászat a Székelyföldön

Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 2011.

Zsigmond Győző legújabb tanulmánykötete, amely a csíkszeredai Pallas-Akadémia kiadónál *Népi gombászat a Székelyföldön* címmel 2011. október 28-án jelent meg, a nagyközönség számára ugyanazon év november 11-én, a XVII. Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásáron vált hozzáférhetővé. A 2012 tavaszán sorra kerülő XIX. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon való feltűnése (lásd: Bakos András: *A legjobb szándékok*. Ibrarius 2012. ápr. 19.) bemutatójára több helyen is sor került: Gyergyószentmiklós (2011. nov. 21.), Sepsiszentgyörgy (2012. febr. 17.) és Csíkszereda (2012. ápr. 11.).

A regionális és az országos sajtóban (*Hargita Népe* XXIII(2011). 225. 15; *Székely Újság* I(2011). 7. 10; II(2012). 7–10. 13; *Új Magyar Szó* VIII(2012). 71. 20.) népszerűsített kiadványra reflektáló cikkek, az inter-, illetve multidiszciplináris jellege mellett – kivétel nélkül – újszerűségét, adatbőségét és hasznosságát hangsúlyozzák (lásd: Csata Beáta: *Kettős könyvbemutató volt a könyvtárban*. székelyhon.ro 2011. nov. 21.; Puskás Attila: *Népi gombászat a Székelyföldön*. Háromszék 2011. dec. 22.; Zsók Enikő: *Néprajzi mű, receptekkel*. Székely Hírmondó 34. 2012. febr. 20.; Bokor Gábor: *Új könyv a városi gombakirálytól*. Háromszék 2012. febr. 21.; Szócs Lóránt: *Székelyföld mint gombászó nagyhatalom*. székelyhon.ro 2012. ápr. 12.).

A mondanivalóját tekintve monografikusnak szánt, formailag viszont tanulmánykötetként szerkesztett 320 oldalas kiadvány a szerző LKG – PONT kiadónál korábban megjelent első önálló etnomikológiai kötetének (*Gomba és hagyomány. Etnomikológiai tanulmányok*. Sepsiszentgyörgy–Budapest, 2009) folytatása. A harminc tanulmány egybeválogatásakor a szövegek olvasmányosságát befolyásoló ismétlődések kiküszöbölése olykor elmaradt (lásd pl. a *gomba* jövevényszó nyelvészeti adatolását: 34, 53; a *gombakirály* terminus értelmezését: 10, 69; és a gombászat védőszentjeinek megnevezését: 24, 85; vagy a székelyföldi gombás magyar helynevek adatolását: 18, 33, 53, 55.), ahogyan az adattári szövegrészeket sorszámozásának ellenőrzése is (lásd a galócákra vonatkozó adatokat: 115–117), de a különböző szakterületek (néprajz, gombászat, nyelvészet) művelői számára hasznos, ugyanakkor a nagyközönség által gombahatározóként és receptgyűjteményként egyaránt forgatható kötet értékéből ez mit sem von le. Az annotációban Péntek János professzor is a munka eredetiségét, az adatok forrásértékét és hitelességét emeli ki.

A gomba és a magyar népi kultúra kapcsolatát tárgyaló első öt írás a székelyföldi sajátosságokat egy tágabb, a Kárpát-medencei magyarság természeti és szociokulturális kontextusába ágyazottan láttatja és értelmezi. A Székelyföld népi gombászatába való bevezetésben (7–22.) a szerző mindenekelőtt a kutatás előzményeit tekinti át, a székely mikológiai sajátosságokat és érdekességeket – pl. a gombafajokat és a gombaneveket, a gombás falucsúfolókat, találós kérdéseket, vicceket, díszítőmotívumokat és a „hungaricumnak, siculicumnak számító *toplászat*”-ot (11.) – sorolja fel, ugyanakkor a korábban huszonhat (vö. 2009. 23.), jelen kötetben viszont már huszonhét beazonosított gombafunkció közül a Székelyföldön is érvényesülő tizenötöt – ti. étel, mérreg, áru, nyersanyag, tejoltó, díszítőmotívum, jelkép, gyógyszer, időjárásjelző, fertőtlenítő/rovarirtó, füstölő, bódító/kábító, alatriasztó, irányjelző és aphrodisiacum – hangsúlyozza (20–21).

A Kárpát-medencei magyar népszokásokhoz (ti. a naptári ünnepekhez, a hétköznapiakhoz, a munkához, mesterségekhez és az emberi élet fordulóihoz) hozzárendelt gombák áttekintését célzó második tanulmányban, a magyarság gombaismeretét (is) meghatározó természeti, gazdasági és társadalmi körülmények felvázolása után, a gomba folklórvonatkozásait – a vallás, hiedelem, nyelv és gomba összefüggéseit, ill. az ezeket is tükröző szólások, közmondások anyagát – érintve, a szerző ismételtelen visszatér a gomba-, illetve a gombás hely- és személynevek kérdésköréhez (23–34).

A következő tanulmányban a harmincnál több gomba huszonhat humán- és kilenc állatbetegség megelőzésében vagy kezelésében beazonosított népgyógyászati hasznosítását egy összesítő, kizárólag székelyföldi, vagy ott is fellelhető gombákat, használati módokat és a hozzájuk rendelődő betegségeket megkülönböztetett tükröző táblázat és 59 adattári szöveg illusztrálja. (37–52.) A továbbiakban a magyar nyelvbe a 10. század előtt szláv jövevényszóként bekerült *gombával* kapcsolatban feltárt adatok alapján a magyar névanyagban ezidáig beazonosított 148 gombás helynévből összesen tizenegyet különít el székelyföldiként, amelyből kilenc háromszéki (53–57). A *Dunántúl – Székelyföld. A reneszánsz etnomikológiája, az etnomikológia reneszánsza* című tanulmány egy korábban megjelent szövegváltozat [In: Lajos Katalin – Tapodi Zsuzsanna Mónika (szerk.): *A hagyomány burkai. Tanulmányok Balázs Lajos 70. születésnapjára*. (Kriza Könyvek, 33.) KJNT, Kvár, 2009: 93–107.] színes fényképekkel gazdagon illusztrált újraközlése, amely az etnomikológia nemzetközi és magyar kutatástörténeti áttekintésének keretében – a magyar Batthyány Boldizsárral, Beythe Istvánnal és Purkircher Györggyel kapcsolatban álló – Carolus Clusius németalföldi humanista botanikus munkásságát külön alfejezetben méltatja.

Az egykori és a jelenkori (megújult) etnomikológia összehasonlításakor Zsigmond Győző a következő megállapítást teszi: „a reneszánsz kori etnomikológiai jellegű közlések csak a népi nevekkal, a gyógyítással és a népi táplálkozással kapcsolatosak, ismeretekre s hiedelmekre egyaránt utalnak. A jelenkori etnomikológia sokrétű megközelítéssel próbálkozik, sokkal több témát, kérdést érint, tanulmányoz” (67). A szerző által elkülönített etnomikológiai (rész)témák/kutatási területek – gomba és mitológia, gomba és népi gyógyítás, gomba és népköltészet, gomba és népművészet, a gombászás mint foglalkozás, a gomba népi felhasználása (táplálkozás, méhészet, népi mesterség stb.), gomba és játék, gomba és szokás, ismeretek és hiedelmek a gombá(k)ról, gomba és népnyelv (lásd: 2009. 11, 2011. 62.) – következetes adatolását, alfejezetenkénti tárgyalását a következő huszonöt tanulmányból kettő, az ízetes és egyéb vargányakra, valamint a taplógombákra vonatkozó, példaértékűen illusztrálja (87–103, 157–184).

Cím alapján négy tanulmány – *A sepsikőröspataki gombakirály* (69–76.), „*A világon sehol máshol, csak Korondon csinálják.*” *A búkkfatapló és a nyírfatapló a magyar néphagyományban* (157–184.), *Világraszóló székelyföldi, háromszéki érdekesség: a harapésgomba a magyar néphagyományban* (211–216.), *Más a Székelységben használt gombák rövid leírása, elnevezéseik itt és máshol, valamint rövid leírások népi gombás ételekről* (223–241.) – alapoz (de azok sem kizárólag) székelyföldi adatokra. A többi huszonegy rövidebb-hosszabb etnomikológiai cikk egy-egy gombafajta „*a magyar néphagyományban*” következetesen ismétlődő

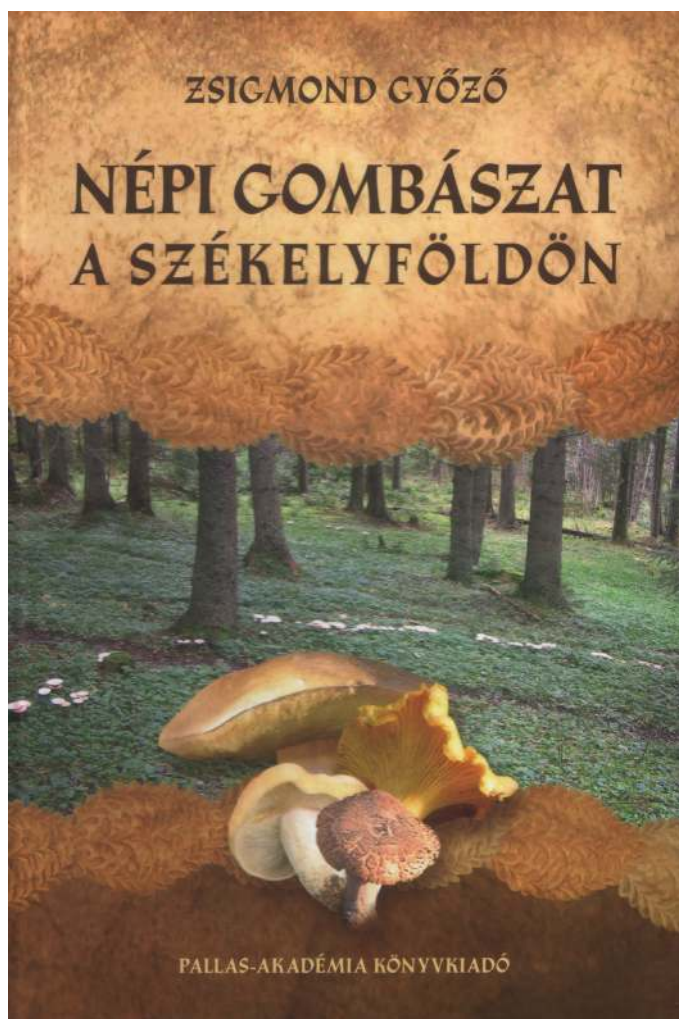
címzáró szintagmával a sárga rókagomba, a szarvasgomba, a mezei szegfűgomba, a keserűgomba, a pisztricgomba, a tövisalagomba, a májusi pereszke, a pecsétviaszgomba, a júdásfülegomba, a fenyőpereszke, a téli fülőke, a szürke pohárgomba, a ráncos tintagomba, a sárga gévagomba és a fehérécsokros álpereszke felfedezésének történetét, elterjedését, Kárpát-medencei és székelyföldi használatát, névváltozatait, a népi táplálkozásban betöltött szerepét és a hozzájuk fűződő tévhiteket tárgyalja, valamint a vargányákra, a galócákra, a csiperkefélékre és a kucsmagombákra vonatkozó, bőkezűen illusztrált etnomikológiai anyagot rendszerezi. A gyilkos galócát és a szívógombát ismertető tanulmány a gombák mérgező, gyógyító és hallucinogén hatásának, ugyanakkor alak- és névváltozatainak gondos regisztrálását tükrözi (105–118, 217–222).

A kötetzáró *Függelékben* a székelyföldi gombanevek tájegységenkénti jegyzéke, a székelyföldi magyar népi gombanevek mutatója, a területen ismert, népi névvel rendelkező gombafajok kétnyelvű (latin–magyar és magyar–latin) jegyzéke, illetve az adatközlők vázlatos, területenkénti névsora szerepel (243–288). A témakörben való tájékozódását is segítő összesített irodalomjegyzéket helynévmutató, valamint román és angol nyelvű rezümé követi (289–318).

Külön említésre méltó, hogy a kultúr- és művelődéstörténeti adalékokban bővelkedő anyagközlés még a mikofil ('gombakedvelő') és mikofób ('gombakerülő') kultúrák megkülönböztetését is élvezetes példákkal fűszerezi. A *gomba* szó székelyföldi 'rendőr'-jelentésű használatának – pl. „a közlekedést irányítóknak külön név is jár, ők a *csiperkék*” (17) – adatolása, az időben és térben távoli társadalmak és kultúrák hagyományában beazonosított megnevezések és -jelentések – pl. az azték 'istenek húsa' vagy a görög 'istenek eledel', ill. 'ördög kenyere', 'halottak eledel', 'széklet' (59) – tárgyalása, az 1584-es németújvári szüret kapcsán fennmaradt anekdotikus történet felemlítése (66), vagy a szarvasgomba történeti adatolásakor írottak (81–84.) mind ezt bizonyítják.

A közzétett anyag egyediségét azok a sajátosságosan székelyföldinek tekinthető tájnyelvi elnevezések (pl. *faszkó*, *fehér fenyőalja*, *Istenke vékája*, *ködi*, *lófasz*, *purci*, *püspök*, *szöszke*, *trottyos*, *vakító*), illetve jelenségek szavatolják (pl. *toplászat*, *csikkajozás*, *suskázás*), amelyeket évek óta a szerző emel(t) be legkitartóbban az érdeklődés homlokterébe. A magyar nyelv gombászati szókincsének következetes térképre vetítése a centrális és a perifériális gombák nyelvföldrajzi vonatkozásait is jól szemlélteti.

Egyik méltatója, Kinda István muzeológus és néprajzkutató szerint Zsigmond Győző „városi gombakirály”. Az *Erdélyi Nímród*, a *Holmi*, a *Korunk*, a *Közbirtokossági Hírvivő*, a *Mikológiai Közlemények*, a *Moeszia*, a *Művelődés* és a *Napút* hasábjain, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum, a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság kiadványaiban és a különböző tanulmánykötetekben közzétett cikkei és tanulmányai, valamint korábbi etnomikológiai tanulmánykötete után, valóban, a most Á(j)tól Zs(ögöd)ig felgyűjtött, az *almafagombától* a *zsemle(gombá)ig* adatolt és rendszerezett anyag alapján (is) az urbánus-tudományos közeg mikofil etnomikológusát Mezőségen a „*gombák apja*”, Székelyföldön pedig a „*főgombász*” vagy a „*gombás király*”, azaz a „*gombakirály*” cím illetné meg. Ugyanakkor, a gombá(k)hoz hasonlóan, ez az etnomikológiai szakmunkája sem csupán ingyen-cik számára önként kínálgató ízes eledel.

Román népi növény- és gombanevek lexikona

Drăgulescu, Constantin: *Dicționar explicativ al fitonimelor românești*.
Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2010.

Constantin Drăgulescu, a szebeni Lucian Blaga Tudományegyetem professzora közel hétszáz oldalon mutatja be azokat a román népi neveket, amelyeket – elsősorban – a falusi ember a környezetében előforduló növényeknek és gombáknak, illetve ezek alkotó részeinek, valamint a fajoknál kisebb rendszertani egységeknek (alfajoknak) adott. A terjedelmes könyv (685 oldal) érdekes jelmonddal indul, amelynek az a mondanivalója, hogy egy nép szellemi műveltségének fokmérője a természettudományok történetének ismerete. Természetesen a meghatározás szerintem kibővítendő az ember ismerettárának valamennyi területére és ezzel együtt kell igazat adnunk Drăgulescunak.

A könyvet biológus (botanikus) és nem filológus írta. A szerző maga is látja ennek a két tudományterületnek itt egybefonódó szükségességét és tudósi szerénységgel várja is a nyelvészek jogos elemzését a könyv őket illető részéről. Mégis dicséretet érdemlően vág bele a vállalkozásába, és áttekintve a könyv egészét remélhető a nyelvészek elismerése is. Dicséret illeti azért is, mert olyan tudományág alkalmazott felmutatására vállalkozott, amely a román szakirodalomban régóta várt hiányt takar. Az etnobotanika és etnomikológia már-már a népi ismeretek fogyatkozásában lévő kincsét tárja elénk, s ennek kiváló művelője Drăgulescu. Nagyobb terjedelemben a már itt-ott megtalálható szakirodalomból, kisebb részben saját kutatásából áll össze a könyve, azaz közel 21 ezer népi növény és gombanév olvasható az elnevezés részletes elemzésével. Az ábécé-sorrendben megadott nevek után következik a faj tudományos (latin) neve valamint a név eredete és jelentésének magyarázata a növény (gomba) vonatkozásában.

Bevezető tanulmányában visszatekint a román népi növény (gomba-) nevek történelmi eredetére. A szórványosan előforduló nevek első rendszerezésére a XVII. és XVIII. században kerül sor. A valóban tudományos szempontú rendszerbe foglalásra nálunk elsősorban Benkő József könyvében kerül sor (Nomina vegetabilium, 1783), aki latin, magyar és román fajneveket ad 429 fajnak (ebben 612 román névvel), az erdélyi és havasalföldi gyűj-

tések eredményeképp. A XIX. században aztán több botanikus veszi át Benkő növényneveit és egészíti ki saját gyűjtésével (Sigerius, Chihac, Suțu, Barițiu és mások). Így aztán a század végén már ezernél is több román növénynév ismert. A XX. században több szakember munkája. Közülük jelentőségében Al. Borza (1910–1968) magaslik ki. Végül annyira gazdag anyag gyűlt össze a múlt század végére, hogy immár az ismert román népi növény- és gomba- nevek száma 15 ezer feletti. Ez a szám 2800 fajt foglal magába.

Drăgulescu jelen munkája – sorrendben már a harmadik (2003, 2007, 2010) kiadás – folyamatosan bővülve 18 133 néven jelöl meg összesen 3190 fajt (illetve a növény felépítését és az alfajt). Ezeket elemzi könyvében a szerző jelentéstani (szemantikai) és szótörténeti (etimológiai) szempontból. Megállapítja, hogy a nevek (növényi részek, alfajok) mintegy 80 százaléka román, míg kisebbik része (20 százaléka) különböző európai nyelvekből származtatható. Ezek többnyire azon népek nyelvéből származnak, amelyekkel a románság tartósan együtt élt (kelta, germán, szkíta, szarmata, görög stb.) és sok mindennel kapcsolatosak (gyógyítás, erdészet, földművelés, élelmiszerek stb.). Megemlíti (nem biztos, hogy helyesen), hogy jöllehet sok a román név, mivel az írásbeliség régebbi más népeknél (magyar, székely, szász, sváb, bolgár, szerb, ukrán) a valójában (proto)románnak feltételezett nevek valószínűleg idomultak hangtanilag és ragjaikkal az átvevő nép nyelvtani szerkezetéhez.

Mivel én biológusként vállaltam a könyv bemutatását a Moesziában, úgy tartom helyesnek, hogy a szintén biológus (botanikus) Drăgulescu könyvét ne „botcsinálta” nyelvészként, hanem biológusként jelenítsem meg, és mert gombászokhoz szólunk, kerüljenek előtérbe példáimban a nagygombák. (Hazai olvasóink megértik a román nyelvű szöveget, a szövegűhűség kedvéért idézem így.)

A „ciuperca” szócikkben kimerítően foglalkozik a gombafajok (nemzetségek) jelzős megnevezésével. Mutassunk be példaképp belőlük. „Ciuperca, ciuperci (Agaricus spp., Boletus spp., Lactarius spp., Rusula spp.) miconim întâlnit în peste 90 nume. Credem că termenul „ciupercă” comun fiind românilor, macedoromânilor (peciurcă), meglenoromânilor (cinciupercă, ciunciupercă) și a slavilor din jurul nostru (bulg. čepurca, bg. si scr. pečurka, ceh pečiarca, pol. pieczarka) provine dintr-o temă tracă. Maghiarii au preluat miconimele csiperke, csipörke, cseperka, csöpörke, csuporka de la români sau de la slavi (unii filologi susțin contrariul)...” (Nos, ezért mondom én Drăgulescunak és jómagamnak is: a suszter maradjon a kaptafánál.) Tovább is van. Elemzi a ciupercă 'gomba' szó lehetséges eredeti alakját (nem idézem a példáit), amely púpot, dudort, kiemelkedést, bóbítást jelenthetett, nyilván a félgömb alakú gombakalapra utalva.

Vagy: Bârciog (Morchella esculenta, Ptychoverpa bohemica) sf. corespondent magh. birscog (a se vedea hörscög). Nos, ebben az esetben a (téves) hasonlítás igen messze esik a hasonlítottól, ha rágszálónkra gondolunk...

Hasonlóan hosszú a lista a „burete, bureti” szócikknél. Olvassunk el egy-két példát innen is. A májusi pereszkének két román népi neve is gyakori. A „burete de mai” megfelel a magyar elnevezésnek, ám a „burete de măracine” (azaz 'tüskebokor gomba') könnyen a fajtévesztés forrása lehet, de a román népi nevek itt is egybeesnek, miként magyar megfelelőik ugyancsak, a másik ekkoriban termő gombánk népi nevével (Entoloma clypeatum).

Ez a példánk arra is figyelmeztet (mindkét nép gombászait), hogy egy-egy népi név megtévesztő is lehet, a népi név csak tájékoztató lehet, nem pótolhatja a pontos, szakszerű azonosítást. Más - például korlátozó - jeleget is takarhat egy név. A román „burete de soc”-nak nevezi a júdásfüle gombát, holott ez a gomba egész évben bármelyik élő vagy elhalt lombos fán (persze a bodzán is) előfordul. A magyar népi nevek közt is ott találjuk a *bodzafagomba* népi nevét az *Auricularia auricula-judaenae*.

Befejezésül állapítsuk meg, hogy hiánypótló könyv jelent meg Drăgulescu professzornak köszönhetően. Fontos ez számunkra, magyar természetbarátok számára is mivel együttélésünk a románsággal ennek a könyvnek a segítségével (is) lehetővé teszi, segítheti az országban jártunk-keltünk során az azonosítást és annak a felfedezését, hogy a természetközeli (például falusi magyar és román) ember találékonysága a névadásban sokszor mennyire eredeti és kifejező.

HÍREK, ÉRDEKESSÉGEK • NEWS, CURIOSITIES

VILÁGUTAZÓ SZÉKELY-MAGYAR TUDÓS – KÉT INTERJÚ VÁNKY KÁLMÁNNAL

ZSIGMOND Győző

1. INTERJÚ VÁNKY KÁLMÁNNAL

A DEBRECENI MAGYAR MIKOLÓGIAI KONFERENCIA ALKALMÁVAL, 2008 TAVASZÁN

– Köszöntelek, köszöntünk itt Debrecenben. Éppen min dolgozol mostanában odahaza Tübingenben?

– Az APS Press (American Phytopathology Society) az Amerikai Növénykórtan Társaság Kiadója angolul fogja megjelenetni újabb, összefoglaló jellegű üszöggombás kötetem. Velük sikerült szerződést kötni, mert ilyen könyvre nehéz kiadót találni. Aránylag kis példányszámban tudják eladni, mert a sok illusztráció és a sok oldalszám miatt drága az előállítása, nem hoz nekik elég profitot. Végül mégis kiszámították, hogy kifizetődő lesz, úgyhogy aláírtuk a szerződést.

– Nálad mióta van az, hogy már nem magyarul írod a tanulmányt, hanem angolul? Vagy írtál te románul is?

– Én először románul is írtam egy pár cikket, de ez az ötvenes évek elején volt. Aztán Svédországban már angolul kellett írnom, mások segítségével, mert akkor még nem tudtam angolul. Lassan megtanultam azt is.

– Németül is írtál?

– Németül nem, mert egyrészt a német nyelv nyelvtanát nem ismerem annyira, másrészt meg a németek is már angolul közölnek, hiszen az lett a világnyelv.

– Kicsit menjünk vissza időben: Te mit tekintenél a kezdeteknek? Emlékszem, a Természet Világában volt az az interjú, ahol úgy tituláltak, hogy világutazó fűvész. Most tudjuk, hogy te most már üszöggombászként vagy leginkább ismert, és méltán. Hol kezdődött a gombák iránti érdeklődés?

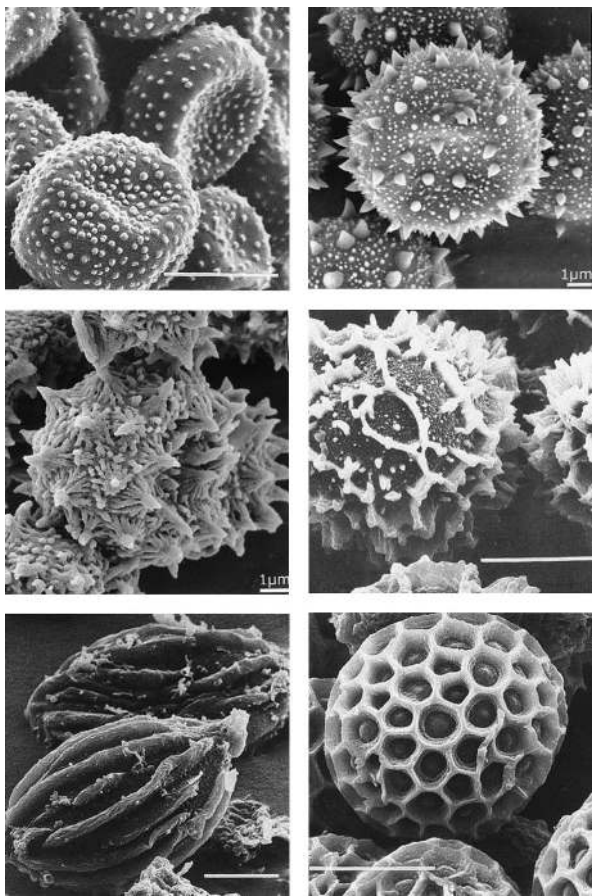
– Az egész úgy kezdődött, hogy miután elvégeztem a biológiát Bukarestben, 1953-ban, a Román Akadémia Agronómiai Kutató Intézetének (Institutul de Cercetări Agronomice - ICAR) Növénykórtani Osztályára neveztek ki kutatónk. Ott ismerkedtem meg a növények parazitás betegségeivel, közöttük az üszöggombákkal.

– Tegyük hozzá, hogy te udvarhelyi vagy, ott melyik iskolában jártál?

– Jártam a református kollégiumban. Miután azt megszüntették, illetve egyesítették a katolikus gimnáziummal, az egyesített gimnáziumban folytattam. Most az a Tamási Áron Líceum. Aztán elvégeztem három év biológiát Kolozsváron, de a biológia tagozatot a Bolyain bezárták, s nagy nehezen sikerült átmennem az utolsó évre Bukarestbe, ahol elvégeztem a bakteriológia-szerológia tagozatot. Aztán, mint említettem, az ICAR-hoz neveztek ki. Ott a baktériumok által okozott betegségek laboratóriumát kellett létrehozni, ahol két, baktériumok által okozott betegséggel kellett pár évig terv szerint foglalkoznom. Abban az időben írta Traian Săvulescu Románia üszöggombáinak a monográfiáját. Ő volt a Tudományos Akadémia elnöke és az ICAR igazgatója is. Minket, fiatal kutatókat, gyakran küldött, vagy hívta fel a figyelmünket, hogy ha mentek gyűjteni, akkor ezen és ezen a növényen van egy üszöggomba, így és így néz ki, amelyiket Romániában még nem találtak meg, de megtalálták már a szomszédos országokban. Amikor egy ilyent találtam, nagyon örvendett, megdicsért, s ez engem ösztönzött. Akkor nekiültem és szakirodalom alapján összeírtam a Romániában valószínűleg előforduló üszöggombák listáját, azaz mindazon üszöggombát, amelynek gazdanövénye Romániában előfordul, mert akkor valószínűleg üszögje is előfordulhat. Irodalomból, illusztrációkból, gyűjteményekből lassan, autodidakta módon, magánszorgalomból kezdtem megismerni és megszeretni az üszöggombákat, melyekről kiderült, hogy mennyire változatosak. Az 56-os események miatt, hogy a forradalom áttörését meggátolják, Romániában autonómiát adtak az egyetemeknek, mert többek között Magyarországon az egyetemisták egyik követelése az volt, hogy az egyetemeknek autonómiát adjanak. Megadtak mindent, amit senki nem is kért. Akkor sikerült beiratkoznom az orvosira. Otthagytam Bukarestet, otthagytam az aspirantúrát, amit akkor már félig-meddig elvégeztem, és átmentem Vásárhelyre. Ott elvégeztem az orvosit magyarul, de néhány tárgyat már románul tanítottak, mert román professzorokat hoztak a magyarok helyett, s azok csak románul tanítottak. Azonban akkorra az üszöggombák már alaposan „megfertőztek”, szenvedélyemmé váltak.

– Ez azt is jelenti, hogy eredetileg te orvosira akartál volna menni?

– Igen. Én eredetileg orvos szerettem volna lenni, de 1949-ben politikai okok miatt nem vettek fel, de azzal a felvétellel Kolozsváron beiratkozhattam a biológiára, mert ott nem volt elég jelentkező. Tehát elvégeztem az orvosit, aztán közben elkezdtem gyűjteni. Eleinte mint körorvos dolgoztam évekig Udvarhelyen, s közben gyűjtöttem, gyűjtöttem. A duplikátumokat elküld-

*Hat üszöggomba faj spóráinak pásztázó elektronmikroszkópos képei mutatják azok felszíni díszítettségének változatosságát.
Fotó: Vánky Kálmán*

A világ legnagyobb üszöggomba gyűjteménye, a Herbarium Ustilaginales Vánky (HUV), 22 000 leltári számmal

tem Magyarországra azzal, hogy esetleg majd valaki megírja a Kárpát-medence üszöggombáinak egy újabb kiadványát, mert a Moeszé, egy nagyon szép, nagyon jó könyv, de az csak egy kis részét tartalmazza az előforduló üszöggombáknak. Sajnos, Magyarországon nem volt senki olyan, aki ezt megírta volna, vagy akit érdekeltek volna az üszöggombák. Aztán 1969-ben sikerült kimennem Svédországba, ott beiratkoztam a doktorképzésre az uppsalai egyetem keretén belül, magánúton. Csak egy bizonyos százaléknit, kb. 50 százalékot fedezett az állam, úgyhogy közben dolgoztam mint orvos, tanultam, vizsgáztam és intenzíven gyűjtöttem is. Akkor nyílt meg előttem a világ. Svédországból tudtam külföldre menni, gyűjteni, legtöbbször saját pénzen. Mint orvos kerestem a pénzt, s mint mikológus gyűjtő költöttem el. Ez már hobbi is volt. Részben saját gyűjtéssel, részben cserével lassan felépítettem a világ legnagyobb üszöggomba-gyűjteményét, amely most 21 600 példányt tartalmaz. Párhuzamosan összeszedtem a világ idevágó irodalmát, mindent, amit csak lehetett, amit csak közöltek az üszöggombákról. A könyveket vagy megvettem, vagy lemásoltam. A különlenyomatokat úgyszintén, úgyhogy van egy mondhatni teljes üszöggomba-irodalmam. Ezenkívül csináltam egy 7000-nél több tartós preparátumot tartalmazó gyűjteményt mikroszkópos vizsgálatokra, minden érdekesebb üszöggombáról, főleg a típusanyagokról, amit kikölcsönözök. Ez azért fontos, mert a legjobb leírás sem olyan pontos, hogy annak segítségével 100%-ban ki tudjunk zárni vagy megerősíteni közel álló fajokat. Ahhoz az szükséges, hogy a meghatározandó üszöggomba spóráit közel álló típusfajokkal mikroszkóp alatt összehasonlítsuk. Így lehet azonosítani vagy kizárni fajokat és kimondani, hogy az egy új faj vagy sem. Ha új, akkor le kell írni és közölni. Könyveimben, dolgozataimban a spórák fénymikroszkópos és pásztázó elektronmikroszkópos képét is közlöm. Ez utóbbi sokkal jobban kihozza a spórák felszíni díszítettségét. Ezenkívül szeretem lerajzolni az üszöggombákat, a gazdanövényen okozott elváltozásokat, részben kinagyítva is, hogy könnyebben azonosíthatók legyenek, és segítségül szolgáljon mindez az üszöggombák meghatározásánál.

Bejártam lassan az egész világot, az összes kontinenst, sok országban háromszor-négyszer is megfordultam. Gyűjtöttem Afrika 13 országában, Ázsia 10 országában, Észak-, Közép- és Dél-Amerika számtalan országában. Főleg a trópusi területeket szerettem, s oda mentem, mert míg Európában az 55 év alatt nyolc vagy tíz új fajt találtam és írtam le, addig egy ilyen trópusi országban, mint például Mexikóban, három vagy négy hét alatt tizenöt új fajt is találok, úgyhogy kifizetődőbb a trópusokon, ismeretlen területeken gyűjteni.

– Mi a helyzet Ázsiában?

– Ázsiában legutóbb Thaiföldön voltam. Onnan is vagy 8-10 új üszöggomba fajt írtunk le közösen egy ausztrál barátommal. Megírtuk, részben irodalom alapján, részben saját gyűjtésünk alapján a Thaiföldön ismert üszöggombák listáját, egy közleményt rövid leírásokkal. Indiában aránylag elég sokat gyűjtöttek, de ott is még rengeteg új faj van, és ott is még sok érdekességet találtam. Tavaly megjelent az indiai szubkontinens üszöggombái című könyvem (VÁNKY 2007). Ez magába foglalja Banglades, Indiát, Nepált, Pakisztánt, Sri Lankát. Új-Zélandban háromszor voltam, Sokat gyűjtöttem ott is és egy új-zélandi barátommal megírtuk Új-Zéland üszöggombáinak monográfiáját (VÁNKY & MCKENZIE 2002). Idén jelent meg Ausztrália üszöggombáiról írt könyv (VÁNKY & SHIVAS 2008). Érdekessége az, hogy a könyv mellé van egy CD-lemez, amin az illusztrációk vannak és egy speciális határozókulcs, egy program, amelynek segítségével könnyen meg lehet határozni az üszöggombákat, még ha egy vagy két jellemvonást nem is tudunk, mert a dichotomikus kulcsok segítségével szerkesztett határozóval, ha valahol félremész, vagy nem tudod azt a jellemvonást, akkor egészen rossz helyre lyukadsz ki, s akkor kezdheted előlről. Ez az új program viszont komputer segítségével visszahoz a helyes útra. A könyvben több, mint ezer illusztráció van. A spórák fénymikroszkópos képét úgy készítették, hogy a spóráknak először élesre állították a felszínüket, hogy látható legyen, milyen azok díszítése: hálós, szemölcsös, tüskés, recés, lyukacsos vagy sima, s akkor lennebb vitték a mikrométert és beállították a spórák optikai középsíkját, láthatóvá téve a spóra falvastagságát, a díszítettség magasságát és milyenségét. Így, például látható, hogy a lécek hegyesek vagy legömbölyítettek, milyen magasak és milyen vastagok. Ezek mind fontos jellemvonások az üszöggombák meghatározásában. Ha e program segítségével, az egérrel ráémész a spórákra, egyik alkalommal a felszínüket mutatja, ha ismét ráémész, úgy néznek ki, mintha mikroszkópban néznéd, és lennebb fókuszáltál volna. Így lehet állítgatni fel-le. Ez új dolog, ilyenent még nem közöltek, amit pozitívan értékelnek.

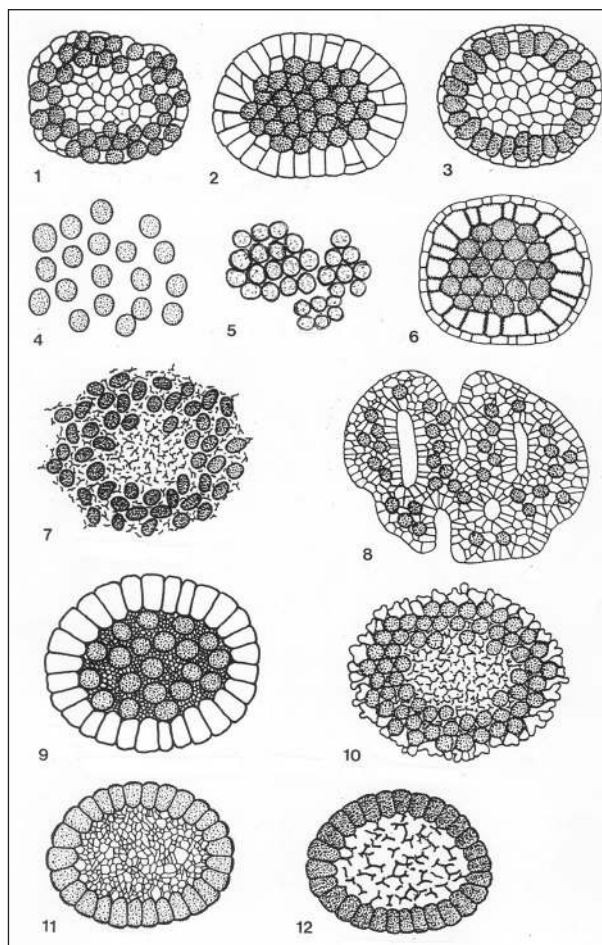
– El kellett menned és említetted, hogy tulajdonképpen Svédországban nyílt meg a világ, lehetőség a kutatásra, a kapcsolattartásra, a tanulásra. Maradtak-e erdélyi és magyar kapcsolataid egyáltalán?

– A szívem az erdélyi. Most már több mint negyven éve eljöttem Erdélyből, de az ékezet nem kopott le a nevemről. Büszkén vallom, hogy magyar vagyok. Úgy érzem, hogy az üszöggombák terén elért eredményeim azt is mutatják, hogy a magyarok tudnak kiváló dolgokat csinálni, mert sokszor nem azt mondják, hogy Vánky ezt vagy azt csinálta, hanem hogy egy magyar ezt vagy azt csinálta. Hogy az én tollamból, egy magyar tollából jelent meg ez a könyv, mondjuk úgy, hogy így tudok egy kicsi dicsőséget hozni a nemzetemre s szülőföldemre.

Pénzt kapni taxonómiai kutatásra nagyon nehéz, még a leggazdagabb országokban is. Csak lopva lehet, úgy hogy valamilyen más témát csinálnak, s közben gyűjtenek is. Ez nemcsak az üszöggombára vonatkozik, hanem mindenféle gombára. Nekem megvolt az az előnyöm, hogy én kerestem a pénzt és azt csinálhattam, amit akartam, azzal foglalkozhattam, amit jónak láttam, nem pedig felső tervgazdaság mondta meg, hogy ezzel és ezzel az üszögbetegséggel három vagy négy évig kell dolgoznom, a végén kell írjak egy brosúrát, amiben leírom a betegséget és azt, hogy hogyan lehet ellene védekezni. Bukarestben, régen, a terv szerint két, baktériumok által okozott növénybetegséggel kellett dolgoznom, ami nem elégtette ki fantáziámat. Ezért kezdtem el az üszöggombákkal foglalkozni.

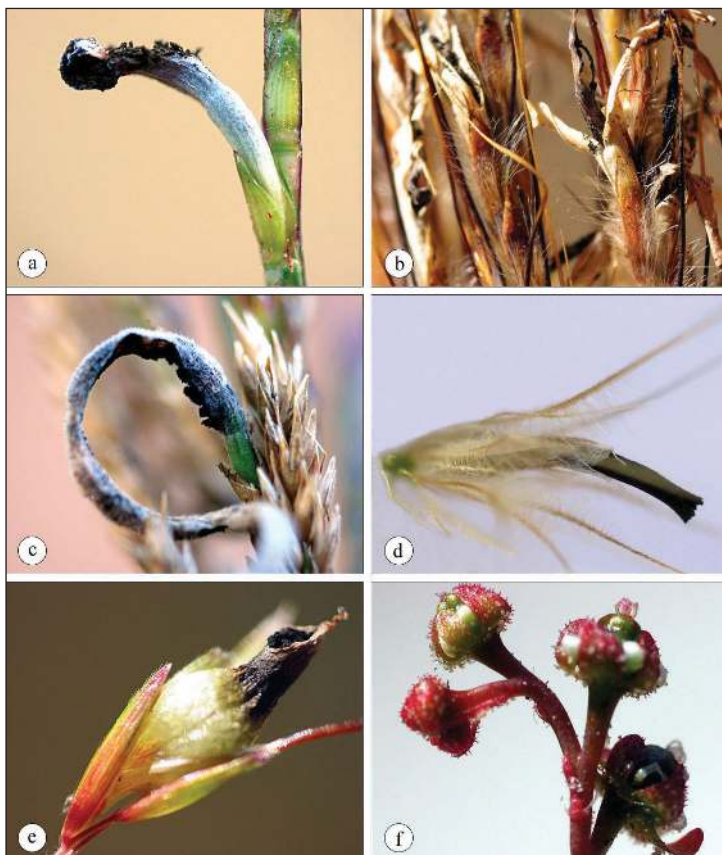
– A nagyvilágban, amerre jártál, találkoztál honfitársakkal, magyarokkal? Svédországban is, s most, hogy Németországban vagy, ott is? S a mikológiai konferenciákra rendszeresen jársz már régóta?

– Voltam a második Magyar Mikológiai Konferencián, Szegeden (2002), ott találkoztunk először. Most eljöttem erre, a nyugedikre, Debrecenbe. Hogy eljövök-e még vagy nem, azt most nem tudom. Lassan én is nyolcvan éves leszek, a hetvennyolcat töltöm most június 15-én. Azt mondtam a feleségemnek, hogy december elsején félnyugdíjba megyek, ami azt jelenti, hogy nem

Vízi növényeken élősködő üszöggomba nemzetségek spórahalmazainak, illetve spóráinak kissé sematikus rajzai: 1. *Burrillia* Setch., 2. *Doassansia* Cornu, 3. *Doassansiopsis* (Setch.) Dietel, 4. *Doassinga* Vánky, R. Bauer & Begerow, 5. *Entylomaster* Vánky & R.G. Shivas, 6. *Heterodoassansia* Vánky, 7. *Nannfeldtiomyces* Vánky, 8. *Narasimhaniania* Thirum. & Pavgi, 9. *Pseudodermatosorus* Vánky, 10. *Pseudodoassansia* (Setch.) Vánky, 11. *Pseudotrachya* Vánky és 12. *Trachya* H. & P. Sydow.

Fotó: Vánky Kálmán

Tűzföldön gyűjtött 6 új üszöggombafaj spóratelepei. Fotó: Vánky Kálmán

12-13 órát dolgozom az üszöggombákkal egy nap, hanem csak 6 órát. Szeretnék még utazni, de a trópusokra való utazás fizikailag eléggé megterhelő: nagy hőség, meleg, izzadság, por, mocsok. El szeretnék még menni a Fülöp-szigetekre, ott még nem jártam. Az ausztrál barátom volt egyszer, s elmondta, hogy milyen érdekes. Lehet, hogy vele együtt, a feleségemmel és Tamás fiammal fogunk elmenni, mert ő a világ egyik legjobb üszöggombagyűjtője. Egész kicsi korától vittem magammal gyűjteni. Három évvel ezelőtt, amikor feleségem nem tudott eljönni Etiópiába, ott is csak ketten voltunk és kilenc új fajt, találtunk. De sajnos lassan le kell mondani ezekről a gyönyörökről, mert elrepült az idő. Az emlékek s a publikációk maradnak meg, mert azt szoktam mondani mindenkinek, hogy nem az számít, ami a fejedben van, ami az íróasztalodban, a jegyzeteidben van, csak az számít, amit publikáltál, amit leközzöltél. Az megmarad, ha jó, ha rossz. Ha rossz, akkor majd kijavítják mások, ha jó, akkor továbbmennek azon a vonalon.

Emlékezetes mozzanatok. Dr. Tóth Sándor 2010. jan. 27-én tölti a 92. életévét. Ő a legjobb ma élő magyar mikológus. Papnak készült, de elvesztette egyik karját a háborúban és átment biológiára, s azt elvégezte. A Magyar Nemzeti Múzeum növénytárában dolgozott. Barátságunk úgy kezdődött, több mint 55 évvel ezelőtt, hogy írtam a múzeum igazgatójának, hogy engem az üszöggombák érdekelnek, van-e valaki, akivel cserélni tudnék, hogy ha van duplikátum.

Az igazgató átadta Sándornak, mert ő volt a gombák

kezelője és ő válaszolt. Először cserélgettünk, aztán meglátogattam Székelyudvarhelyen. Akkor motorkerékpárral mentünk, aztán amikor autóm volt, autóval jártuk a Kárpátokat és gyűjtöttünk közösen. Ő az, aki nekem latinra fordítja a diagnózisokat, mert minden új taxon, új faj leírásához, 1935. január 1. óta, latin diagnózist kell közölni. Ha ez nincs, akkor nem érvényes a leírás (Megjegyzés: Ezt a szabályt tavaly módosították: lehet az angolul is).

2. INTERNET-INTERJÚ VÁNKY KÁLMÁNNAL, A VILÁG ÜSZÖGGOMBÁIRÓL IRT MONOGRÁFIÁJA MEGJELENÉSE ALKALMÁVAL, 2011/12 TELÉN ÉS TAVASZÁN

– Kedves Kálmán, 2011 novemberében jelent meg a világ üszöggombáiról irt majdnem 1500 oldalas monográfiád *Smut Fungi of the World* (A világ üszöggombái) címmel az APS Press (American Phytopathological Society, Amerikai Növénykórtan Társaság) kiadásában. Kérlek, ismertesd röviden.

– A könyvben a világon ismert, 93 nemzetségbe sorolt, mintegy 1700 üszöggomba faj leírása található 3500 illusztráció kíséretében. Ezek részben a növényeken okozott elváltozásokat ábrázoló rajzok, részben a spórák fény- és pásztázó elektronmikroszkópos felvételei. Egy, a nemzetségeket, valamint azokon belül a fajokat meghatározó kulcsok, és egy gazdanövény-nemzetiség – üszöggomba fajok listája könnyítik meg az üszöggombák azonosítását.

– Mint mondtad, ezen „életműved” magába foglalja mindazt, amit az üszöggombákkal kapcsolatban megismertél valamint az újításokat, melyeket több mint 200 közleményedben és 7 könyvedben az elmúlt 55 év folyamán közzétettél. Mi az, ami felkeltette érdeklődésed az üszöggombák iránt? Hogyan választottad pont ezeket tudományos tevékenységed tárgyául?

– Mint minden fontosabb dolognak az életben (pl. a párválasztásnak is) több oka van.

1. **Szerencse.** Érettségi után, 1949-ben, politikai okokból nem vettek fel az orvosi egyetemre, de a felvételi eredménnyel beiratkozhattam Kolozsváron a Bolyai Egyetem Biológia fakultására, ahol nem volt elég jelentkező. Kutató szerettem volna lenni. Közben megszűntették ott a Biológia tagozatot, maradt csak a tanárképző részleg. Az utolsó, 4.-ik évre sikerült átmennem Bukarestbe, a Biológiai Fakultás, Bakteriológia tagozatára. A növénykórtan professzora Traian Săvulescu volt, többek között az Agronómiai Kutató Intézetének (ICAR, Institutul de Cercetări Agronomice) igazgatója is. Kiváló előadásai, valamint a leánya, Olga Săvulescu által vezetett gyakorlatok megszerettették velem a növénykórtant. Miután elvégeztem az egyetemet kinevez-

tek az ICAR-ba, kutatónak. Ott két baktériumok által okozott növénybetegséggel kellett foglalkoznom éveken át. Nem volt sok fantázia benne. Azokban az években készítette T. Săvulescu Románia üszöggombáinak monográfiáját (SĂVULESCU 1957). Gyakran hívta fel figyelmünket olyan üszöggombákra, melyek még nem ismertek Romániából csak a környező országokból. Amikor sikerült egy ilyen megtalálnom, nagyon örvendett és megdicsért, ami ösztönzőleg hatott. Erre fogtam magam, és kiírtam a G.L. Zundelnek, világirodalomból összeállított monográfiájából (ZUNDEL 1953) mindazokat a gazdanövényeket, melyek előfordulnak a Kárpát-medencében, a rajtuk ismert üszöggombákkal együtt. Megdöbbenve láttam, hogy aránylag milyen kevés az onnan előkerült üszögök száma (Lásd MOESZ Gusztáv, nagyszerű rajzaival ellátott könyvét, 1950).

2. Szakirodalom, gyűjtemény, laboratórium. Tehát szakirodalomból és növénykórtani gyűjteményekből kezdtem mindjobban megismerni, megkedvelni az üszöggombákat, mivel a növényeken okozott elváltozások, tünetek nagyon változatosak, érdekesek. Mikroszkóp alatt vizsgálva a spórákat egy teljesen új, csodálatos világ tárul fel. A spórák alakja, színe, díszítettsége hihetetlen változatosságot mutat (VÁNKY 1991, 2002). Mi több, lehetnek azok egyedülállóak vagy spóra halmazokba tömörültek, melyek állhatnak csak spórákból, de steril sejtekkel és gomba fonalakkal is társulva, a legkülönbözőbb kombinációkban (VÁNKY 1996, 1998). Így nem csoda, hogy megszerettem az üszöggombákat.

3. Szüleim, tanárain szerepe valamint kiváló emberekkel való találkozás, ismeretség, barátság, együttműködés. Azzá váltam amivé, azt hiszem, ebben legnagyobb szerepe édesapámnak van. Öt éven belül született 4 gyermekét szigorral, egyenlően, következetesen, de nagy szeretettel nevelte. Sok időt töltött velünk. Az évek folyamán együtt csináltunk lepke-, bogár-, virág-, levél- és bélyeggyűjteményeket, mind szakszerűen és nevekkal ellátva. Megvette a gyerekek által házhoz hozott madárfiókákat, állatkölyköket, hogy ne másokhoz jussanak rabságba hanem mi neveljük fel őket és engedjük szabadon. Így volt tengelicéktől kezdve fülesbagoly fiókákig, mókuskölyköktől őzgidáig minden. Ezért dedikáltam édesapámnak, Zundelnek, Moesznek és J.A. Nannafeldtnek, az uppsalai nagy tudású, önzetlen, szerény doktor-atyámnak a *European Smut Fungi* (VÁNKY 1994) című könyvemet. A székelyudvarhelyi református kollégium, majd annak megszüntetése után az egyesített gimnázium fegyelmet tartó, kiváló tanárai is nagy szerepet játszottak a tanulók életszemléletének, pályaválasztásuknak kialakításában, így az enyémben is.

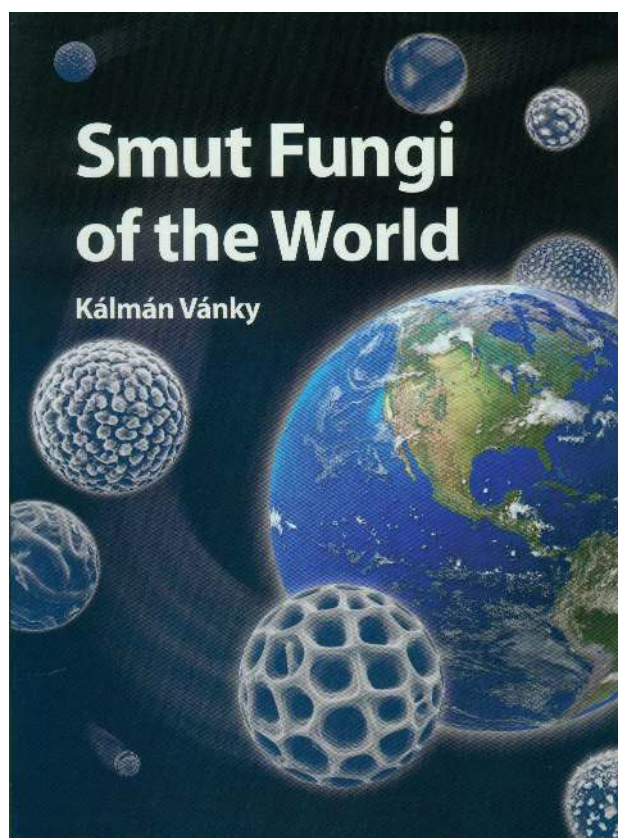
Az idők folyamán sikerült felennem a kapcsolatot a világ minden táján olyanokkal, akiket szintén érdekeltek az üszöggombák. Ezekkel levelezés útján és közös gyűjtőutak alkalmával, egymást ösztönözve, közös publikációkban, könyvekben ismertettük meg másokkal is az elért eredményeket. Itt csak néhányat említek meg ezen kollégák és barátok közül: Dr. Tóth Sándor és Gönczöl János (Magyarország, 1983(1982')), Prof. C. Terence Ingold (Anglia), Dr. Eric H.C. McKenzie (Új Zéland, 2002), Prof. N.D. Saharma (India), Dr. Roger G. Shivas (Ausztrália, 2008), és még sokan mások.

– Miért szakítottad félbe 1957-ban az aspirantúrát, ahogyan akkor a tudományos doktori kiképzést nevezték és hagytad el Bukarestet?

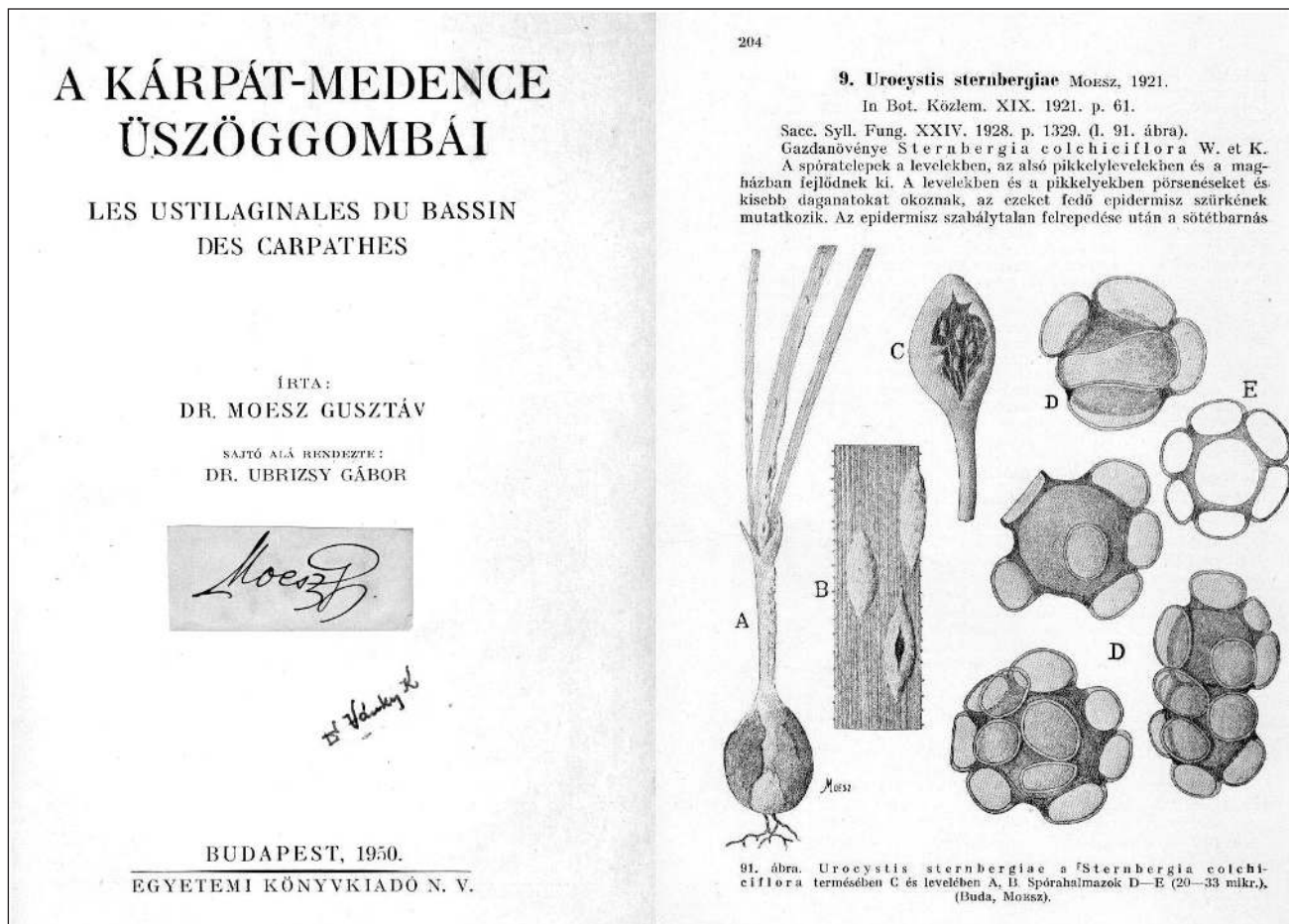
– Hogy a Magyarországon, 1956-ban kitört forradalom esetleges áterjedését megelőzzék, több mindent megadtak Romániában abból, amit ott a forradalmárok kértek. Így az egyetemek is autonómiát kaptak, önállóak lettek. Ezt használtam ki régi álmom megvalósításához és beiratkoztam Marosvásárhelyen az orvostudományi egyetemre, ahol 1961-ben orvos lettem, egy üszöggombákkal alaposan „megfertőzött” orvos.

– Tehát mint orvos is dolgoztál, és közben „üzögesztél”?

– Igen. Először Székelyudvarhelyen mint körorvos, aztán Borszéken mint balneológus szakorvos. Munkám után lehetőleg minden szabadidőmet az üszöggombákra fordítottam. Feleséggel, és két kisfiammal együtt jártuk a környéket üszöggombákra vadászva. 1969-ben „kitántorogtam” Svédországba, ahol politikai menedékjogot kaptam. Megtanultam svédül, megszereztem a svéd orvosi diplomát. Feleségem sajnos 1970-ben, rákban meghalt. Nehéz idők következtek. Évekig még gondolni sem tudtam az üszöggombákra, de fiatalos erővel, sok munkával sikerült a kitűzött, egyre magasabb célokat sorra megvalósítani. Napi kb.

Smut Fungi of the World – A világ üszöggombái című könyv fedőlapja. A majdnem 1500 oldalas könyv tartalmazza a világon ismert közel 1700 üszögfaj leírását és 3500 ábrát, melyek részben a növényeken okozott elváltozások rajzai, részben a spórák fény- és pásztázó elektronmikroszkópos felvételei

Moesz Gusztáv könyvének (A Kárpát-medence üszöggombái) címlapja és az általa leírt új faj (az *Urocystis sternbergiae*) rajza.
Fotó: Vánky Kálmán

6 órát mint magán orvos dolgoztam a betegségyőzőnek egy kis faluban (Gagnef), további 6–8 órát az üszöggombákkal töltöttem. Főleg gyűjtöttem, szakirodalmat vásároltam vagy másoltam le, hogy a gyűjtött anyagot meghatározhassam. Mikroszkópot, mikrofotót és egyéb szükséges dolgokat szereztem be. Közben tanultam angolul, és 1985-ben ledoktoráltam Uppsalában botanikából, a már említett Nannfeldt professzor irányításával. Doktori tézisem egy 380 oldalas könyv lett, Carpathian Ustilaginales (VÁNKY 1985, A Kárpátok területének üszöggombái) címmel.

– Mint közleményeiből, könyveiből kitűnik te sokat jártál külföldre gyűjteni. Mesélj valamit azokról.
– Mivel engem főleg az ismeretlen, új fajok megtalálása, „felfedezése” érdekelt, főleg a trópusi és szubtrópusi országokba utaztam, ahol egészen más gazdanövények élnek mint Európában, amelyiknek üszöggombáit már meglehetősen jól ismerik. Míg Európában 50 év alatt összesen mintegy 8–10 új fajt sikerült megtalálnom, addig egy 2–4 hetes trópusi gyűjtőútról, kis szerencsével és jó gyűjtőtársakkal gyakran 5–10–15 vagy még több új fajjal tértem haza. Gyűjtőútjaimat gyakran kongresszusosok való részvétel, előadás tartásával kapcsoltam egybe, amiért az utazások költségét megtérítették.

– Nem voltak veszélyesek ezeken a gyakran vad, elhagyatott területeken való gyűjtések?
– Néha igen. Pl. Pápua Új Guineában, egy pár km-el utánunk jövő minibuszt raboltak ki pisztollyal és bozótkéssel felfegyverzett banditák és nem minket. „Prost să fii, noroc să ai” ahogy a román közmondás mondja (Buta legyél bár, de szerencsésnek kell lenned az életben).

Néha túlságosan merész és meggondolatlan is voltam. Sri Lankában, a Yala Nemzeti Parkban, az uppsalai doktorkiképzéssel kapcsolatos utam alkalmával, egy vízinövény levelén furcsa, gyanús foltokat találtam. Nem nézett ki üszöggombának. Egy pár levelet mégis hazavittem. Otthon derült ki, hogy egy új faj, később pedig, hogy egy új nemzetség képviselője is (*Pseudodermatosorus alismatis-oligococci* Vánky). Következő alkalommal, mikor megint a Yala Nemzeti Parkban jártam, egy tóban rengeteg, szépen megfertőzött levelet láttam. Nem volt őr a közelben s kollégáktól körülvéve, ledobtam ruháimat és belegázoltam a vízbe. Marék-számra gyűjtöttem a leveleket, hogy legyen belőle csere anyagnak is bőven. Egyszer csak messziről ordítózik és hadonászik az őr, hogy gyorsan jöjjenek ki a vízből, mert krokodilok vannak a tóban. Hogy nem ettek meg azt az bizonyítja, hogy most itt vagyok.

Vánky Kálmán műhelyében, otthonában egyik preparátumával. 2006. szept. Fotó: Zsigmond Győző

Még csak azt mesélem el, hogy hogyan hagytam nászutunk alkalmából a rablók kezében német feleségemet. Venezuela fővárosában Caracasban, 1993-ban történt, hogy vasárnap du., a botanikus kert kissé félreeső helyén gyűjtögettünk rozsdagombász német barátunkkal hármasan. Egyszer csak egy pisztolyos, magas suhanc és egy kisebb gyerek törtek ránk. Megparancsolták, hogy mindent, ami nálunk van, dobjunk le a földre, amit a gyerek kezdett összeszedni, míg a suhanc jó 3–4 lépésre töltött fegyverét hol egyikünkre, hol másikunkra fogta. Feleségem arany nyakláncra már a földön volt, valami aprópénz a zsebemből szintén, s míg a barátunk hátizsákján volt a sor, vettem a bátorságot és lehajolva, cikk-cakkban elrohantam az erősen lejtős úton. Erre a rablók is megijedtek és elinaltak más irányba, a bokrok között. Ezért nem került sor az értékesebb dolgok elvételére és a feleségemnek sem történt bántódása.

– A kalandok után térjünk vissza a gombákra. Szerintem mik a feltételei egyes növény vagy gombacsoportok, a te esetemben az üszöggombák osztályozási, rendszertani (taxonómiai) illetve elnevezési (nomenklaturai) munkáknak, eredményeknek?

– Első sorban pénzre és emberre van szükség. Ember még lenne, az a kisebb probléma. A nagy nehézség az, hogy taxonómiai kutatásra manapság még a leggazdagabb országokban is szinte lehetetlenség pénzt kapni. Legtöbbször csak úgy, 'lopva', valamilyen gyakorlati, a termeléssel összefüggő téma mellett tudnak ilyen munkát is végezni. Nekem nagy szerencsém volt azzal, hogy 1986-ig magam finanszíroztam ilyen irányú munkáimat. Nem kellett napokat, heteket eltöltenem bonyolult, leggyakrabban elutasított kérvények kitöltésével. Elért eredményeimnek annak is köszönhetem, hogy az évek során megteremtettem a feltételeit ennek a munkának. Összehoztam gyűjtéssel, cserével, de még vásárlással is a világ legnagyobb üszöggombába gyűjteményét, a Herbarium Ustilaginales Vánky-t (HUV), majdnem 22 000-es leltári számmal (részletesebben erről a honlapomban www.kalman-vanky.de olvasható). Összehasonlító anyagra azért van szükség, mert a legjobb leírás sem olyan pontos, hogy annak alapján 100%-ban ki lehessen zárni a közel álló fajokat. Ahhoz az szükséges, hogy anyagodat mikroszkóp alatt összehasonlítsd a közel álló fajok típusaival. Típusanyag az, amelyiknek az alapján az illető fajt leírták. Ezeket kikölcsönözve, kevés spóra felhasználásával, tartós mikroszkópi preparátumokat készítettem. Ezeket gyakran használtam meghatározások alkalmával. Szakirodalomról, könyvekről már tettem említést. Igen jó hasznát veszem egy jó adatbázisnak is, melyet állandóan tökéletesítek, kiegészítek.

- Azt mondd, hogy 1986-ig magad finanszíroztad az üszöggombákkal kapcsolatos munkáidat. És azután ...?
- Németországban, a tübingeni egyetemen, a Speciális Botanika és Mikológia Tanszék professzora Franz Oberwinkler volt, akit főleg a bazídiumos gombák érdekeltek, ahova az üszögök is tartoznak. Nagyszerű előrelátással meglátta, hogy két módszer alkalmazásának milyen nagy szerepe lesz a gombák modern osztályozásában. Az egyik az ultrastruktúra (bővebben lásd VÁNKY, 2002:12-16), a másik a molekuláris biológiai, a DNS analízisek voltak. Megfelelő bizottságokban ülve, a „nagy üstből” tudott kellő anyagiakat méríteni, hogy két ilyen modern laboratóriumot hozzon létre, szereljen fel és ezekbe tehetséges, fiatal kutatóknak ösztöndíjakat juttasson. Ezekhez a munkákhoz azonban bőséges, változatos vizsgálati anyagra volt szükség. Ott volt az a HUV-ben, Svédországban, Gagnefben. Oberwinkler prof. meghívott és ösztöndíjat ajánlott fel egy évre, amit elfogadtam, hogy teljes erőmmel, napi 15-16 órát dolgozhassak készülő Európa monográfiámon. Az együttműködés jól ment és további egy év ösztöndíjat kaptam. A második év közepe táján felmértem a helyzetet és habár nehezen, de úgy döntöttem, hogy felhagyok orvosi tevékenységgel és hátralevő éveimet az üszöggombákkal kapcsolatos munkával fogom tölteni. Tübingenben, külföldet egy „lófejjel megelőzve” az üszöggombák és velük rokon gombacsoportok régi, elavult rendszerét felváltotta egy „forradalmian” új osztályozási rendszer (BAUER et al. 1996; BEGEROW et al. 1998 (1997)). Aztán 1995-ben nyugdíjba mentem, de munkámat otthon tovább folytattam és szeretném folytatni amíg csak tudom.
- Megjelent életműved, a Világ Üszöggombáinak monográfiája. Hát lehet még ennél többet tenni?
- Igen. Még rengeteg tennivaló van. Becslésem szerint (VÁNKY, 2008:100) az ismert üszöggomba fajok csak kb. 1/3-át teszik ki a világon létező, mintegy 4000-4500 fajnak. Tehát céltudatos, szakszerű munkával még számtalan új fajt lehet begyűjteni, amíg még nem késő, amíg a rohamosan szaporodó emberiség nem teszi tönkre a természetes, eredeti növénytársulásokat. Ezen kívül az üszöggombák osztályozásuk, rendszerezésük terén is igen sok a teendő. Főleg molekuláris biológiai módszerek alkalmazásával még sok érdekesség fog napvilágra kerülni.
- Mik a céljaid, terveid az elkövetkező időkre?
- Elsősorban el szeretném készíteni az üszöggombák nemzetségeiről írt könyvem (Illustrated Genera of Smut Fungi) 3.-ik, bővített kiadását. Az első kiadásban (VÁNKY 1987) még csak 47, a másodikban (2002) 77 nemzetség szerepel, míg mostanra az érvényes nemzetségek száma elérte a 100-at. Az idén áprilisban, Ausztráliában gyűjtött üszöggombák között is vannak újdonságok, melyek leírása most van folyamatban. Ezen kívül mindig nagy örömet szerez a másokon való segítség, akár irodalmat, akár anyagot vagy tanácsot kérnek tőlem. Tehát van még bőven mit tennem, van amivel elszórakozzam, ami értelmet adjon hátralevő napjaimnak.
- Kedves Kálmán, gratulálok világraszóló eredményeidhez, köszönöm magam és a Moeszia, Erdélyi gombász olvasói nevében is szavaid, soraidd, hogy eddig is munkatársunk voltál. Kívánok további sikereket, örömet, egészséget, s hogy találkozassunk esetleg itthon Erdélyben is...

IDÉZETT IRODALOM

- BAUER R., OBERWINKLER F., VÁNKY K. (1997): Ultrastructural markers and systematics in smut fungi and allied taxa. *Canad. J. Bot.* 75:1273-1314.
- BEGEROW D., BAUER R., OBERWINKLER F. (1998): Phylogenetic studies on nuclear large subunit ribosomal DNA sequences of smut fungi and related taxa. *Canad. J. Bot.* 75:2045-2056.
- MOESZ G. (1950) A Kárpát-medence üszöggombái. (Les Ustilaginales du Bassin des Carpathes). Budapest, Egyetemi Könyvkiadó, 256 pp.
- SĂVULESCU T. (1957): Ustilaginales din R.P. Română. I-II. București, Edit. Acad., 1168 pp.
- VÁNKY K. (1985): Carpathian Ustilaginales. *Acta Univ. Upsal., Symb. Bot. Upsal.* 24/2:1-309.
- VÁNKY K. (1987): Illustrated genera of smut fungi. *Cryptogamic Studies* 1:1-159 (ed. W. Jülich). Gustav Fischer Verlag, Stuttgart/New York.
- VÁNKY K. (1991): Spore morphology in the taxonomy of Ustilaginales. *Trans. Mycol. Soc. Japan* 32:381-400.
- VÁNKY K. (1994): European smut fungi. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, Jena, New York, 570 pp.
- VÁNKY K. (1996): *Mycosyrinx* and other pair-spored Ustilaginales. *Mycoscience* 37:173-185.
- VÁNKY K. (1998): A survey of the spore-ball-forming smut fungi. *Mycol. Res.* 102:513-526.
- VÁNKY K. (2002): Illustrated Genera of smut fungi. 2nd ed. APS Press, St. Paul, Minnesota, USA, 238 pp.
- VÁNKY K. (2007): Smut fungi of the Indian Subcontinent. *Polish Botanical Studies* 26, 265 pp.
- VÁNKY K. (2008): Smut fungi (Basidiomycota p.p., Ascomycota p.p.) of the world. Novelities, selected examples, trends. (Presented at the 4th Hungarian Mycological Conference, Debrecen, 29-30 May, 2008). *Acta Microbiol. Immunol. Hung.* 55:91-109.
- VÁNKY (2011): Smut Fungi of the World. APS Press, 1480 pp.
- VÁNKY K., GÖNCZÖL J., TÓTH S. (1983): Review of the Ustilaginales of Hungary, with special regard to the results obtained after 1950. *Acta Bot. Acad. Sci. Hungar.* 28:255-277.
- VÁNKY K., MCKENZIE E.H.C. (2002): Smut fungi of New Zealand. *Fungi of New Zealand*, Vol. 2. Fungal Diversity Press, Hong Kong, 259 pp.
- VÁNKY K., SHIVAS R.G. (2008): Fungi of Australia. The Smut Fungi. CSIRO Publishing, 267 pp. + CD, also by Beasley D.
- ZUNDEL G.L. (1953): The Ustilaginales of the world. *Contr. Dept. Bot. School Agric. Pennsylvania State Coll.* 176:XI + 1-410.

LAUDÁCIÓ VÁNKY KÁLMÁNRA

Vánky Kálmán 1930-ban született Székelyudvarhelyen, s már ez büszkévé tesz arra, hogy bár csak 3 évig, de én is voltam udvarhelyi. Ő is, én is a szeku miatt mentünk el. Ő először Borszékra ment, mint balneológus orvos, majd onnan 1969-ben Svédországba. Középiskolába Udvarhelyen járt. Biológussá a kolozsvári, majd a bukaresti egyetemen képezte magát. Kolozsvárról az ottani magyar egyetem (a Bolyai) biológia karának bezárását követően kellett továbbállnia. Orvosi tanulmányainak színhelye Marosvásárhely volt. Ide szeretett volna jönni kezdetűl, de politikai okok miatt eleinte nem vették fel. Svédországban 1986-ig orvosként tartotta el gyermekeit (felesége 34 évesen meghalt), utána tudta csak megengedni magának, hogy elsősorban a bukaresti tanulmányai óta szenvedélyévé vált üszöggomba-kutatásnak éljen. 1985-ben Uppsalában doktorált botanikából, ez évben jelent meg itt értekezése: a Kárpátok üszöggombáiról írt könyve. 1986-ban meghívták Németországba, ösztöndíjat adva neki, s akkor írta meg Európa üszöggombáinak monográfiáját. Ösztöndíjasként, aztán mint nyugdíjas, tovább is vadászott üszögökre, könyveket és tudományos cikkeket írt. A világon ismert mintegy 1600 üszögfaj közül több mint 400 az ő felfedezése, leírásuk a nevéhez fűződik. 2001-ben a Magyar Tudományos Akadémia Tiszteleti Tagjának választotta. Tübingeni kollégáival közösen, modern módszereket alkalmazva, kidolgozták az üszöggombák új, forradalmasító rendszerét, osztályozását. A világ üszöggombáiról írt, 1450 oldalas monográfiája nemrég (2012 januárjában) jelent meg Amerikában. Rég, de nem elég rég óta, 2002 májusától személyesen ismerem a doktor urat, professzor urat. A hobbi szakma hozott össze minket még Szegeden, ottani mikológiai konferencián. Ő orvosként, én meg néprajzusként, mindketten elkezdtünk a gombák iránt alaposan, komolyan érdeklődni. Amit neki választott kutatási területén sikerült elérni, az talán a legtöbb, mit tudós elérhet: új fajokat fedezett fel, fehér foltokat térképezett fel, és az üszöggombák legjobb ismerőjeként tartja őt számon az egész világ. Terepmunkát Földünk szinte minden nagyobb táján végzett már (5 földrész 56 országában járt eddig), s most is azt teszi, azért nem lehet itt köztünk. Most épp Alaszkában kutat, fő gyűjtőtársával, Tamás fiával. Fő kutatási területei: mikológia, mikrobiológia, üszöggombák kutatása. Nyolc szakkönyv és több mint kétszáz tudományos munka szerzője Vánky Kálmán. Ezek jó része angol nyelven jelent meg, csak néhány magyarul, illetve románul. Egyikük magyarul is, angolul is: mégpedig a Moesziában, az Erdélyi Gombászsban. Üszöggomba-gyűjteménye a legnagyobb a világon, majdnem 22.000 preparátumot tartalmaz. Kezdetűl segítette, támogatta egyesületünket Vánky Kálmán. Üszöggombás könyvei, preparátumai díszai, megbecsült részei egyesületünk alakulóban lévő könyvtárának, illetve a Székely Nemzeti Múzeumnak, amelyre ugyancsak gondolt. Szaklapunk szerzőjeként is közreműködött, bemutatott, jelzett tudományos, s benne kiváltképp fontos gombászati tevékenysége mind indokoltta teszi, hogy megkapja ezúttal a László Kálmán Gombászegyesület Pázmány-díját. Sorai, szavai által, valamint lélekben jelen van ő most is körünkben. Fáradozásáért, a legmagasabb, világszinten végzett munkájáért illesse elismerés, neki ítéli tehát ez alkalommal a tudós Pázmány Dénes nevét viselő díjat a László Kálmán Gombászegyesület itt szülőföldjén, a Székelyföldön.

ZSIGMOND Győző

LAUDÁCIÓ RIMÓCZI IMRÉRŐL

Dr. Rimóczi Imre. 1947-ben született, úgy tudjuk, hogy gyergyói, tehát erdélyi elődei is vannak. Főállásban pedagógus és intézményvezető, s emellett – de nem mellékesen – kutató, szakíró, tudományos rendezvények szervezője és tudományos referens. Egyetemi tanár, a mezőgazdasági tudomány, a Magyar Tudományos Akadémia doktora. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett biológia-kémia tanári oklevelet. A nagygombákkal a 60-as évek óta foglalkozik. A Szent István Egyetem Kertészettudományi Karán a Növénytani Tanszék és Botanikus Kert tanszékvezető egyetemi tanára, Széchenyi-ösztöndíjat kapott 1997-ben. Növénysszervezettant, rendszertant és növényföldrajzot oktat az egyetemi képzés valamennyi szintjén. Fő kutatási területét a hazai, vadon termő nagygombák térképezése és a hazai növénytársulásokhoz való kapcsolódása képezi. Mikológiai témájú doktori dolgozatok témavezetője, az OKTV bizottság, és az MTA Botanikai Szakbizottságának tagja, a Magyar Mikológiai Társaság elnökségi tagja. Főbb kutatási területei: Magyarország nagygombavilágának rendszertani, mikogeográfiai vizsgálata, természetvédelmi területek növénytársulásainak kapcsolata a nagygombákkal, a nagygombák természetvédelmi helyzetének kutatása. Több

Rimóczi Imre tartott előadást a marosvásárhelyi Sapientia-n, 2012.04.22. Fotó: Zs. Gy.

tucat szakkönyv és könyvrészlet, egyetemi jegyzet és több mint száz tudományos dolgozat szerzője Rimóczi Imre. Mintegy félszáz írása más nyelven jelent meg. 2006-ban és 2011-ben is az év oktatója lett munkahelyén a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2010-ben Szent-Györgyi Albert-díjjal tüntették ki. 1989-ben tudományos munkássága elismeréseként Clusius-díjat kapott. Kezdetűl segítette, támogatta egyesületünket. Gyilkos galócás plakátja, könyvtárunknak, LKG-tagoknak felajánlott könyvei, több tagtársunk doktorijának irányítása, szaklapunk szerkesztőbizottságában való közreműködése, ismertetett, jelzett tudományos, s benne kiemelten fontos gombászati tevékenysége mind indokoltta teszi, hogy megkapja ezúttal az LKG Pázmány-díját. Vendéglőadóként van jelen most is körünkben. Fáradozásáért, munkájáért illesse elismerés, neki ítéli tehát ez alkalommal a tudós Pázmány Dénes nevét viselő díjat a László Kálmán Gombászegyesület.

ZSIGMOND Győző

LAUDÁCIÓ HORBER PÁL RÓL

Horber Pál gyógyszerész a partiumi Kraszna partján született, Királydarácon, 1935 januárjában, szülőfaluja közel van történelmi emlékhelyünkhöz, Nagymajtényhoz (kevesebb, mint 10 km-re nyugatra) és kb. ugyanennyire Érmindszenttől (keleti irányban). A falu ma Szatmár megyéhez tartozik. Az elemi iskolát szülőfalujában 1940–44 között (magyar világban) végezte, majd Szatmárra került felekezeti gimnáziumba, ahol a tanárok szinte jezsuita szigorral nevelték a növendékeket (45–48 között). A tanügyi reform után (1948) Szatmáron járt középiskolába, ott is érettségizik. Főiskolára Marosvásárhelyre, az akkori orvosi és gyógyszerészeti főiskola gyógyszerészeti karára iratkozik, ahol 1960-ban végéz. Bihar megyébe helyezik, előbb Tenkén (dél-bihari kisváros) majd rövid megszakítás után Berettyószéplakra kerül, s ott 10 évet dolgozik. Itt ismeri meg majdani feleségét (Menyhárt Katalint), itt alakítja ki baráti körét, akikkel ma is tartja a kapcsolatot. Vizsgázik, hogy városra kerüljön, s megkapja Nagyváradot, hol előbb a szentandrászi gyógyszerlerakatban, majd az 1-es számú kórházban dolgozik, mint gyógyszerész, végül főgyógyszerészként az akkoriban épült gyermekkórházban nyugdíjazásáig. Nyugdíjasként is dolgozik újonnan nyitott gyógyszertárakban, elősegítette az indulást. Életútja tipikus erdélyi magyar értelmiségi életpálya tele akadályokkal és küzdelemmel. Egy hatgyerekes családban ő az elsőszülött fiú. A 20 hektáros gazdálkodó család a háború után kétszeresen is hátrányos helyzetbe kerül – részben a sváb származás, részben a nagybirtok, „kulákság” nehezítette meg életüket. 45-ben a családfőt 3 napra malenkij robotra viszik, ebből 3 év lett Nyugat-Szibériában, s csak szerencsével szabadul, 45 kilósan, de életben. Hazajövele után a „nagybirtok” terhe: az adó, valamint a kvóta nehezítette a család életét. Az apa ügyeskedése és a megfelelő iratok sikeres beszerzése segített abban, hogy bejuthatott az egyetemre, de ösztöndíjat már nem kaphatott. Nagyrészt mint kintlakó, négy társával külvárosi szobát bérelt, s menzajegyet se vásárolhatott állandó jelleggel, így mint „gyalogos” érkezett, sokszor a szakácsnők jóindulatán múlott a koszt. A Szovjetunióból hazakerült édesapja ottani tapasztalatai s az itteni helyzet alapján úgy döntött, hogy gyerekeit taníttatja. Ehhez nagy segítséget adott a már egyetemen lévő idősebb fiú, Pali – eredményképp: a 6 gyermekből öten főiskolát végeztek (lett a többiekből orvos, állatorvos, építész, közgazdász). A sikeres vizsgát követően Váradon állást is kapott, de lakást nem, évekig albérletben, egy szobában éltek nejevel, többször költöztek, kilakoltatottak is voltak. Végül sikerült letenni az előleget tömbházlakásra, melynek részleteit még a fordulat (a 89-es) után is fizették. Két lányuk lett (Márta és Kati), gyógyszerészi s orvosi végzettséggel, mindketten az anyaországban élnek (egyikük Vásárhelyen vészelte át a 90-beli fekete vasárnapot). Mint főgyógyszerésznek a gyermekkórháznál minden nyár végén tehetetlenül kellett végignéznie ártatlan gyermekek szenvedését, kik gombamérgezésből kifolyólag haltak meg, talán ez is vezetett oda, hogy figyelme a gombákra irányult. Eleinte EKE-tagként kirándulásokon kezdett a gombákkal alaposabban ismerkedni, hétvégeken pedig együtt jártuk a Berettyószéplak környéki erdőket, a Réz-hegység nyugati vonulatait, könyvekkel a hátizsákban igyekeztünk szoros kapcsolatot kötni gombákkal, növényekkel. Közös vettünk részt a váradi EKE által szervezett gombásztúrán, hol meghívott volt Pázmány Dénes professzor, ki magával hozta a még élő László Kálmán idős gombászt, majdani egyesületünk névadóját. Kálmán bácsi már nem gombászott, de a meghatározásokban ő volt az alapember. Pali itt ismerte meg Pázmány Dénest, kivel kapcsolatot is tartott annak korai haláláig. Nem véletlen tehát, hogy rég szorgalmazza gombászegyesület létrejöttét Erdélyben, s az elsők között kapcsolódottunk be a László Kálmán Gombászegyesület munkájába, elvégeztük annak első gombaismereti tanfolyamát. Palival azóta is alapemberei igyekszünk lenni a hol több, hol kevesebb érdeklődővel rendelkező bihari fióknak. Tiszteletbeli tagjai vagyunk a mi támogatásunkkal nemrég alakult partiumi gombászegyesületnek. Az LKG táborai közül egyikről sem hiányoztunk. Pali több elismert kiadványban jelentetett meg gombás vonatkozású tudományos és népszerűsítő írást egyaránt, örülünk, hogy egyesületünk lapjában, a Moeszia. Erdélyi Gombászban is. Sokszor megpróbáltuk beindítani a gombavizsgálatot a sepsiszentgyörgyi példát követve, sajnos csak 2010-ben sikerült megoldást találnunk, két hónapig teljesítettünk szolgálatot a nagyváradi nagypiacon. Horber Pál javaslatára hozták be először Romániába Németországból a Megalon nevű májvédő gyógyszert, mely nagymértékben csökkentette a gyilkos galóca-mérgezésben elhunytak számát. Sokoldalú, aktív ember ma is Pali. A „forradalom” után újraalakult EKE alapító tagja, tagja egy partiumi és bánási műemlék- és emlékhelyvédő egyesületnek, az orvosok és gyógyszerészek egyesületének. Mint hívő katolikus tagja a váradi székesegyház énekkarának. Szívműtétje után is aktív LKG és EKE-tag, például barlangi túrákat is vezet. Mondhatni szélmalomharcot vív a gombatörvény alkalmazásáért, e célból fontos emberekkel, számos illetékessel levelezik, sajnos kevés eredménnyel, de ő sosem adja fel. Hiszi, hogy még megéri e fontos törvény életbe lépését. Talán Madách soraival illik zárnom laudációját: „Ember küzdj, és bízva bízzál!”. Fáradozásáért, munkájáért illesse elismerés Horber Pál Gáspárt, neki ítéli tehát ez alkalommal a tudós Pázmány Dénes nevét viselő díjat a László Kálmán Gombászegyesület.

BÚZÁS Mihály Barna

Díjátadás Gyergyószárhegyen – 2012.08.12. Fotó: Zoltán Sándor

LAUDÁCIÓ PUSKÁS ATTILÁRÓL

Puskás Attila neve ismert az egész Kárpát-medencében. Élete során sokféle, még a börtönben is, sokat munkálkodott a közösségért, amelyhez tartozik. Akkor is, ha elismerés helyett éppen büntetés járt ki neki. 1931. augusztus 9-én született Kolozsvárt. A kincses városban járt iskolába. Középiskolát szülővárosa Piarista Főgimnáziumában és az Ady-Šincai Fiúlíceumban végzett (1950); egyetemi diplomát a Bolyai Tudományegyetem Természettudományi Karán szerzett (1954). Korán eljegyezte magát a rovarattal. Tanári pályáját a csíkszépvízi általános iskolában kezdte (1954-55), majd tanított a csíkszeredai vegyes líceumban (1955-58), mely Márton Áron püspök nevét viseli, ahol kezdeményezésére komoly művelődési élet indult el. A diákok bevonásával színdarabokat, irodalmi eseteket, a helyi rádióban történelmi megemlékező műsorokat rendezett. Mivel ezt a tevékenységet a kommunista pártvezetés és a főtanfelügyelő politikai jellegük miatt elítélte, 1958 nyarán Csíkdánfalvára helyezték. 1959. máj. 12-én öt tanártársával és öt diákkal együtt letartóztatták, és őt magát „a társadalmi rend elleni felforgató tevékenység” valamint „tiltott írások terjesztése miatt” (ez utóbbi vád tulajdonképpen egy saját '56-os versét jelentette) fővádlottként húsz év kényszermunkára ítélték. Így lett belőle az 1956-os magyarországi forradalommal való rokonszenvezés sokadik áldozata. 1964-ben szabadul abból a pokolból, amelyhez egyre hasonlóbba kezd válni a kinti világ. Rabsága után sem engedett a negyvennyolcból. Szabadulását követően sokáig csak a kereskedelem foglalkoztatta, munkásként és aztán áruszakértőként dolgozott, majd a Kovászna megyei mezőgazdasági igazgatósághoz tartozó növényvédelmi felügyelőség biológusa-, illetve főbiológusaként a növényvédelmi előrejelzést irányította, nyugalmába vonulásáig. 1969-től közölt tudományszerűsítő írásokat. A Hét, a Dolgozó Nő, a TETT, a Megyei Tükör, a Háromszék, a Krónika, az Erdélyi Nimród, a Moesia munkatársa. 1972-ben Berde Áron-díjat nyert ökológiai jellegű, környezetvédelmi tanulmányaiért. Állandó előadója volt a Pro Natura táboroknak. A Kriterion Téka-sorozata számára szakértőként válogatást és fordítást készített a nagy francia rovartanos, Jean Henri Fabre írásaiból, valamint Pasteur biokémiai, mikrobiológiai szakmunkáiból. Meghatározta a bukaresti Központi Előrejelzési Intézet és több megye lepkegyűjteményeit, és több száz fajjal rendelkező rovargyűjteményt állított össze a Kovászna Megyei Növényvédelmi Felügyelőség számára. 1990 után újra politikai tevékenységbe kezd. Három éven át az RMD Sz Kovászna megyei szervezetének alelnöke, a 2000-2008 közötti két törvényhozási ciklusban Sepsiszentgyörgy városi tanácsának képviselője volt. A Volt Politikai Foglyok Szövetsége Kovászna megyei szervezetének alelnöke. 1956-os helytállásáért a Magyar Köztársaság elnöke „A hazáért és a szabadságért” emlékéremmel tüntette ki (1991). Később (2004) megkapta a román államtól az „Antikommunista Ellenállásért” elismerő oklevelet, 2008-ban pedig a Sólyom László magyar köztársasági elnök által adományozott Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet. 2008-ban közreadta édesapja, Puskás Lajos börtönnaplóját, *Más jövőt álmodtam* címmel. A Háromszék napilap hasábjain rendszeresen foglalkozik a gombaismeret, gyógynövényismeret, valamint a gyomnövények és káros rovarok elleni védekezés kérdéseivel. A Pro natura gyűjteményben (1995) *Kímélünk kell a rovarokat is* című tanulmányával szerepel.

Önálló kötetei:

Barátaink és ellenségeink, a rovarok (Bukarest: Tud. és Encikl. Kiadó, 1975)

Rovargyűjtők könyve (Kolozsvár-Napoca: Dacia, 1976)

A fenyők birodalmában (Kolozsvár: Tinivár, 1997)

Növényvédelmi ABC (Sepsiszentgyörgy, 2000)

2010-ben Sepsiszentgyörgy „Pro Urbe” díjjal ismerte el a városért végzett tevékenységét. 1999 óta alapító és vezetőségi tagja a sepsiszentgyörgyi székhelyű László Kálmán Gombászegyesületnek. Gombászként már előbb is tett közösségért, Veress Magdával gombásztúrákat szerveztek, Tóth Csongorral és Pázmány Dénessel gombaismereti filmet készítettek 1984-ben. Régóta alapembere egyesületünknek, cikkeivel, túravezetéseivel, gombaismereti előadásaival mindig derekasan kitett magáért. Tanácsai, segítőkészsége, munkabírása mindig is fontos volt, ösztönző volt számunkra. Pázmány Dénes legutóbb megjelent könyvének kiadásában oroszlánrészt vállalt, kedves kollégája, gombásztársa kötetét ő szerkeszti, előszavát ugyancsak ő írja. Az általunk adományozott Pázmány Dénes-díj gombászati tevékenységének elismerése kíván lenni mindenképp. Kívánunk Puskás Attilának további erőt, egészséget és kitartást munkájához, hátha az ő példája ösztönzőleg hat, és egyre többen fognak önzetlenül társadalmi munkát építő, jobbító tevékenységet vállalni.

Puskás Attila ad elő gyimesbükki táborunkban. Fotó: Zsigmond Győző

HOGYAN ÍRJUK: *TINORU*, *TINÓRU*, *TINÓRÚ*, *TINORÚ*?

LUKÁCS Zoltán – 1071 Budapest Damjanich u. 54. – z.lukacsgomba@freemail.hu

A minden bizonnyal írástudatlan vajákos Biri néne, mikor teleszedett kosarával boldogan szaladt haza és urának büszkélkedve mutatta az általa tinóorrú gombának elnevezett szépségeket, nem gondolt arra, hogy egy elhomályosult összetételű jelzőt¹ szabadtított az utókorra nehézséget okozva azon írástudóknak, kik az egyszerűsödött alakot: *tinoru?*, *tinóru?*, *tinórú?*, *tinorú?* szeretnék volna betűkbe önteni. Nénénket az sem érdekelte, hogy egy faluval arrébb ugyanezeket a gombákat *tinóri* néven emlegették, másfelé meg *tinógombaként*, a messzeségben a *tinor* pedig egészen más gombák nevéül szolgált. Ha a korai műveket nézzük, ennek a szónak mind a négy formában való közlését megtaláljuk. A *tinoru* írásmód ISTVÁNFFY (1889) és KALMÁR (1960) munkájában szerepel. A magyar helyesírás szabályai (1994) 23. pontja szerint rövid „u”-val írjuk a becézett alakokat is (pl. Icu, Pityu, fizu), ám a Grétsy-levél (amelyről én is csak Grétsy László leveléből szereztem tudomást, melyet Szentmiklósi Zsófiának írt 2002 májusában) megerősített bennünket, hogy esetünkre ez nem vonatkozik, hisz nem így becézik a vargányát. A *tinoru* alak FEKETE (1901), BERNÁTSKY (1921), KALMÁR & MAKARA (1973 és 1978) műveiben olvasható. Az 1972-ben kiadott Magyar értelmező kéziszótárt fellapozva is ezzel az írásmóddal találkozunk. Emlékeinkben él azonban a szóvégi „ú”, „ű” hosszú ékezetű alapszabálya (főneveknél is: borjú, fiú, odú, nyű, fű, háború, kallantyú, keselyű, köszörű, szű, gyanú, tanú, hattyú, varjú!), mely ugyan említ kivételeket: adu, alku, balyu, daru, falu, kapu, lapu, gyalu, hamu, satu, szaru, vaku, zsalu, áru, bábu, eskü, menü, ürü, stb (talán ide rejthették a *tinóru* szót is), ám még mielőtt elfogadnánk megoldásnak (az ezek szerint nemcsak az erdőben rejtőzködő gomba esetére) ezt az érvet, figyelembe kell vennünk, hogy a jelzős kapcsolat képzője mindig hosszú marad: *bitőjú*, *hintőjú*, *orrú*. A hangzó röviden írása helyett inkább egy rövidebb formát alkalmazunk gyakran hibásan használva: a *padlójú* helyett *padlós*, az *ollójú* helyett *ollós*, az *orrú* helyett az *orros*, sőt *orras* változatokban. A *nyakú* (*hosszúnyakú*) és a *nyakas* között aztán már jól érzékelhető jelentésbeli különbség van. A már idézett 1994-es szabálykönyv finomabban fogalmaz: „hosszú ú, ű van a legtöbb főnév végén ...vannak azonban olyan főneveink is, amelyeknek a végén az u, ü rövid.” Nem látom szabályozási nyomát annak, ami indokoltá tenné vizsgálatunk tárgyának rövid „u”-val való végződését. A szokásjogra sem lehet hivatkozni, mivel a Magyar Füvészkönyv is, mint a szerintem legkorábbi, 1807-es munka is hosszú „ú”-val vezette be ezt a szót. *Tinorúnak* írja Renner Adolf fordító, LORINSER (1877) művében, HOLLÓS (1899), SZEMERE (1926), MOESZ (1943), BOHUS et al. (1951) és KALMÁR & MAKARA (1963), és ezért gondolhatnánk, hogy a szavak ritmusa az, ami befolyásolja az írásmódot, de a *könnyítő*, *barnító* és a *borúról* esetében a középső és az utolsó szótagban is hosszú magánhangzók vannak nem borítva fel más alapszabályokat. A *járművű* és a zsargonban használatos *filózó* (filózó=gondolkodó, töprengő) kifejezések is azt mutatják, hogy a középső szótag hangzója nem rövidül, ezért a *tinorú* írásmód példával nem igazolható. Zavaró ugyan a *tinórú* szóvégeét továbbnyújtani, de a beszélt nyelvben a szóvégeken gyakran van (helytelenül?) röviden ejtett hosszú hangzó, melyre példa a tetű szó. A *kozlóstyúk* vagy az *utószó* összetett szavak ugyan, de ritmikájában a *tinorú* nem különbözik tőlük. Pillantsunk bele a Grétsy levélbe: „szótáraink már vagy két évszázada tinóru, tinórugomba formában rögzítik ezt a szót.” Az enciklopédiákat, szótárakat forrásmunkák alapján állították össze. Vitatott szavunk esetében gyaníthatóan írott anyagok után, mert igen kicsi az esélye, hogy az alkotó(k) között gombász is lett volna. Kérdés, hogy találhatunk-e az 1807-es Magyar Füvészkönyvnél korábbi munkát, ahonnan vehették volna a most használatos formát. A híres nyelvész több példát sorol fel az elhomályosult összetételű jelzőre: csecsemő (csecs + emlő), keszkenő (kéz + kenő), kesztyű (kéz + tevő). Vajon miért nem „rövidült” egyik esetben sem a szóvégi magánhangzó? **Állásfoglalásom a következő,** GREGOR (1973, 28-29. oldal) *tinórú* használatát tartom helyesnek és követendőnek **Ő nyelvész és munkái után közel állnak hozzá a gombák is.** FAZEKAS-DIÓSZEGHY: Magyar Füvészkönyv (1807 és 1813), KUBINYI Ágoston (1847), LORINSER (1877) művében Renner, a Franklin kézi lexikona (1912) és GOMBOCZ (1927) is ezt alkalmazza. Szintén ezt az alakot használja egy kiadási év nélkül megjelent korabeli munka. Dr. Hugonnai Vilma grófnő átdolgozásában Dr. Fischer Dückelmann műve: A nő, mint házi orvos. Azok a főnevek, melyeket írásmódjukban mi még kivételnek tanultunk, mind felépítésükben, mind ritmikájukban alaposan eltérnek szavunktól, így véleményük indoklását kíváncsian várom azoknak, akik valamelyik rövid „u”-s végződést tartják megfelelőnek.

IRODALOM

- BOHUS G., KALMÁR Z., UBRIZSY G. (1953): Magyarország kalaposgombái. Akadémiai kiadó, Budapest.
 BERNÁTSKY J. (1921): Az ehető gombák gyűjtése. Budapest.
 FAZEKAS-DIÓSZEGHY S. (1807): Magyar Füvészkönyv I.
 FAZEKAS-DIÓSZEGHY S. (1813): Magyar Füvészkönyv II.
 FEKETE L. (1901): Népszerű erdészeti növénytan beszélgetésekben. Budapest.
 GOMBOCZ E. (1927): Rendszeres növénytan. Pécs.
 GREGOR F. (1973): Magyar népi gombanevek. Nyelvtudományi értekezések 80., Akadémiai kiadó, Budapest.
 HOLLÓS L. (1899): Népies gombanevek. Természettud. közl. XXXI. 145.
 ISTVÁNFFY GY. (1889): A magyar ehető és mérges gombák
 KALMÁR Z., MAKARA GY. (1956, 1963, 1973, 1978): Ehető és mérges gombáink. Budapest.
 KALMÁR Z. (1960): Ehető és mérges gombáink. Budapest.
 KUBINYI Á. (1847): Magyarországi mérges növények
 LORINSER F. (1877): A legnevezetesebb ehető, gyanús és mérges gombák. Bécs.
 MOESZ G. (1943): A gombák. Kincsestár. A Magyar Szemle Társaság kis könyvtára 90. sz.
 SZEMERE L. (1926): Gombáskönyv kezdők részére. Budapest.

PALÁNTANEVELÉS GOMBÁSZ MÓDRA

TÉGLÁS Zoltán

Nem, ezt a problémát, mármint a „gombapalánták” nevelését még nem oldották meg, habár lehet már vásárolni mikorrhizás facsemetéket, tudtommal 10 eurós darabonkénti árral. De én egy sokkal fontosabb palántanevelésről szeretnék beszélni, mégpedig a gombász palántákról. Gombászegyesületeink tagságának jó része már nyugdíjas, vagy a felé közelítő, vannak fiatalabb tagjaink is, de amit hiányolnék, pár példától eltekintve az a nagyon fiatal korcsoport, amelyik éppenséggel megkezdte az elemi iskolát. Ha komolyan foglalkoztat bennünket egyesületeink jövője, akkor ebben a fogékony korban kell megkezdennünk a „palánták” nevelését, gondozását, még mielőtt a számítógépek csalfa világa véglegesen el nem ragadja és billentyűzet elé nem láncolja őket. Én, mint gyakorló nagyapa, aki 6 unokával büszkélkedhet, elmondhatom, hogy 5 unokám a maga korcsoportjában biztosan a legjobb gombász, kivételt képez a kis Gergő, aki még csak 8 hónapos. Az egész palántanevelési ötlet legnagyobb unokám, a már félprofi gombásznak számító Áron nyári táborozásának köszönhető. Kisiskolások számára szervezett önálló és önállóságra nevelő tábor meghívottja voltam, mint gombát ismerő, de a gyógynövények közt is eligazodó személy. 51 kisiskolás vett részt a borzonti táborban. Bevallom, félve indultam neki a számomra teljesen ismeretlen tevékenységnek, mert itt nem 2–3 unokáról volt szó. Természetesen nem én voltam sem a szervező, sem a felügyelő, tehát az én szerepem csak a fent említett két tevékenység programjának megszervezése és levezetése volt. A véletlen úgy hozta, hogy sikerült kamatoztatnom „zsebkésforgatási” járatosságot, különböző népi játékok és hangszerek elkészítése után tábor-kedvencé léptem elő a gyerekek és a szervezők előtt is. Aki kellemesen akar csalódni a gyereki lélek fogékonyságában, annak ajánlom, hogy vegyen részt egy ilyen táborban, egész életre szóló élményt fog jelenteni. Én már ott a táborban meghívót kaptam a következőre, azóta is szinte mindennap jut eszembe valami, amivel majd még teljesebbé tudnám tenni a tábori mindennapokat.

A táborban volt közös gombászat, ahol a gyerkőcök csoportonként szétszéledve az erdőben, ha gombát találtak, hívtak, csak amúgy visszahangzott az erdő a Zoltán, Zoli tata meg a nagy kiáltozástól. A gyűjtött gombák azonosítása után kiállítást rendeztünk, ami felismerési versennyel lett összekapcsolva, míg aki a gomba szépségversenyen akart részt venni, az mohák, vadvirágok, fakérgék és gombák felhasználásával különböző kompozíciókat készített és állított ki, mindezt az én kis famulusom Áronka irányításával. Neki nagyon tetszett az árkosi táborban, ahogy András bácsi megszervezte a szépségversenyt, itt most ő is tudott bizonyítani, én nagyon meg voltam elégedve vele. Ő persze velem kevésbé, mert nem engedtem, hogy részt vegyen a gomba-felismerési versenyen, mely csodálatos élmény volt, rendkívül ügyes, okos és figyelmes gyerekek vetélkedője. Szinte sajnáltam, hogy mindenki nem lehetett első helyezett. A nyertesek díjazását a Corvin Kiadó gondozásában megjelent gombáskönyvvel, az egyesülettől kapott 2011-es falinaptárral és csokoládéval oldottam meg.

A 2012-es évre a táborban elért eredményeik elismeréséül minden helyezést elért gyerek számára egy névre szóló kitűzött fogók készíteni egyesületünk logójával, ami megelőlegezi az esetleges majdani egyesületi tagságukat, de mi már úgy fogunk rájuk tekinteni, mint egyesületi tagra. Minden általunk rendezett tevékenységre fognak majd meghívót kapni, szüleikkel együtt jöhetnek tanulni, tapasztalatot szerezni.

Nem feledkezhetek meg arról a csodálatos testvérpárról, akik nevéhez fűződik az egész táborozás gondolata és megvalósítása, igazi fáklaként lángoló és világító tanítónőről és fivéréről, Kémenes Hajniról és a mindenki által csak Lóri Atyának nevezett római katolikus lelkészről, akik szinte a teljes nyarukat azzal töltik, hogy fiatalok számára házigazdák legyenek szellemi és testi „épülésükben”. Áldásosnak tartanám egy komoly együttműködési program összehozását, gombászegyesületeink és a tábor szervezők között, túllépve az én amatőr szereplésemen.

Gombásztábor Gyergyószárhegyen, 2012. aug. 12. Fotó: Zoltán Sándor

Gombanapi túrán, Sugásfürdő, 2012. okt. 27. Fotó: Zsigmond Győző

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2010

<i>Január</i>	• 2-án meghalt kedves tagtársunk és egykori tanfolyamosunk: Muresán Éva. • 11-én előadás és vetítés a Kovászna Megyei Könyvtárban (Zsigmond Győző: Az LKG képes eseménynaptára 2009-re). • 15-én meghirdettük a magunk internetes és az MLG postai úton lebonyolított fotópályázatát a megyei lapjainkban és honlapunkon is.
<i>Február</i>	• 19 és 22-én a Gombák a természetben címmel az MLG által hirdetett fotópályázat előzsűrizésére kerül sor Marosvásárhelyen (309 kép jött be). • Csatlakozott az LKG is a CIVEK Sepsi Zöld Út programjának megvalósítóihoz három gombás plakát elkészítését vállalva.
<i>Március</i>	• 4-én a Kónya Ádám Művelődési Ház Terefere Klubjának (Matekovics Jánosnak) vendége volt az LKG elnöke, ki is használta a lehetőséget egyesületünk népszerűsítésére. • 16-án nyitotta meg a Gombák szépe a természetben című kiállítást a szervező Málnássy László Gombászegyesület Marosvásárhelyen a Bocskai Diakóniai Házban. • 24-én tartotta tisztújító közgyűlését az MLG. Elnök: Málnási András, alelnökök: Molnár György és Kovács Éva Enikő, titkár: Téglás Zoltán. • 26-án Illyefalván tartott vetített képes előadást az ottani népfőiskola keretében Zsigmond Győző tavaszi és nyári gombáinkról.
<i>Április</i>	• 1-én a sepsiszentgyörgyi megyei könyvtárban Gyakoribb tavaszi gombák Háromszéken címmel Puskás Attila és Zsigmond Győző tartott vetített képes előadást és válaszolt a résztvevők kérdéseire. • 10-én Mezőpanit környékén szervezett túrát az MLG (Nagy Béla kalauzolásával). • 17-én Teremiújfalú környékén hozott össze kucsmagomba-túrát az MLG, egy kisebbet pedig Sugásfürdőn az LKG. • 23-án az LKG alapító vezetőségi tagja, Puskás Attila Pro Urbe díjat vett át a sepsiszentgyörgyi Gábor Áron Teremben. • 24-én az LKG csapattal (Hatos András, Marthy Ödön és neje Erzsébet, Zoltán Sándor) képviseltette magát a Szent György Napok keretében szervezett főzőversenyen. Különdíjat kaptunk.
<i>Május</i>	• 8-án az MLG kiállítással rukkolt elő a Civil Szervezetek marosvásárhelyi vásárán. • 9-én indult be az LKG által biztosított piaci gombavizsgálat a sepsiszentgyörgyi központi piacon a TEGA támogatásával. • 14-én a Maros Megyei Múzeum természetrajzi részlegén rendezett gombakiállítást az MLG. • 16-án Somos-tetőn szervezett gombásztúrárt az MLG. • 18–21 között az LKG több taggal is képviseltette magát az I. romániai szarvasgombász konferencián Csíkszeredában. Zsigmond Győző 19-én tartott előadást Etnomikológia. A szarvasgomba a magyar néphagyományban címmel. • 25-án Veszprémben a Pannon Egyetemen (Magyar Nyelvészeti Tanszék) • 26-án Budapesten, az ELTE-n, a Magyar Mikológiai Társaság összejövetelén ZsGy előadást tartott <i>A gomba a magyar néphagyományban</i> címmel.
<i>Június</i>	• 5, 6, 12, 13, 19, 20, 26, 27-én piaci gombavizsgálat. • 12-én Nagyernye környékén túrázott az MLG. • 13-án a Málnássy László Gombászegyesület nagyernyei gombásztúrájára került sor. • 24-én a sepsiszentgyörgyi megyei könyvtárban tartott megbeszélést az árkosi gombásztábor ügyében az LKG. • 25–27-én minitábor Mezőmadarason és Keresden az MLG és LKG közös szervezésében A programban szerepelt gombásztúra, gomba-meghatározás, kiállítás, előadás a mezősegi népi gombaismeretről. Támogatónk a Bethlen Alapítvány volt. • 30-án a csíkkarcfalvi Antal emlékházban zajlott le egy konferencia a Hargita Megyei Tanács szervezésében Gyógynövények, gombák gyűjtése és hasznosítása témával. Előadást tartott az LKG részéről: Puskás Attila (Piaci gombavizsgálás, gombahatározás) és Zsigmond Győző (Gombászképzés a LKG keretében).
<i>Július</i>	• 3, 4, 10, 11, 17, 18, 24, 25, 31-én piaci gombavizsgálat. • 9-én a Kárpát-medencei Anyanyelvi Tábor közönsége előtt Magyar népi gombaismeret Háromszéken címmel tartott előadást Zsigmond Győző az LKG-t képviselve Setéptatakon.

<i>Július</i>	• 18–23. között zajlott le 10. gombásztáborunk Árkoson, vendéglátóink voltak: Árkos polgármestere (Máthé Árpád), az Európai tanulmányi központ és az Árkosi Művelődési központ. Túrát elsősorban Sugásfürdő, Árkos és Előpatak környékére szerveztünk (főképp Márk Miklós és társai segítségével), de voltunk azért a Szent Anna-tó, Bálványos környékén is. Megvolt a szokásos Gombák szépe és gombafelismerési-versenyünk, kiállításaink közt ezúttal gombafotókat bemutató is volt, díjaztuk pályázatunk nyerteseit, bemutattuk az LKG tagjainak közreműködésével készült gombáskönyvét a Corvin Kiadónak, évkönyvünk (Moeszia. Erdélyi Gombász) 5-6. számát, és sikerült azonosítani ott helyben 277 gombafajt, s ezzel újra csúcstól döntöttünk. Nem maradtak el a gombaismereti előadások sem (Bagladi Orsolya, Fekete Oszkár, Szilvássy Dénes és neje Edit, Pál Fám Ferenc, Puskás Attila, Zsigmond Győző), a zenéről számunkra főleg Sebestyén Lajos gondoskodott, de koncertben is volt részünk a kastélyban. • 29-én gombásztúrát szerveztünk Kommandóra, hol gombát is vizsgáltuk meg adtunk is pár különlegeséget, ingyencsét a Kommandói Napok keretében főzendő gombatokányhoz (fakó és sárga zsemlegombát, kétszergyűrűs tölcsérgombát például).
<i>Augusztus</i>	• 1, 7, 8, 14, 15, 21, 22, 28, 29-én piaci gombavizsgálat. 4-én végre elhozhattuk a nyomdából a Moeszia 5-6- számát és megkezdődhetett a terjesztése.
<i>Szeptember</i>	• 4, 5, 11, 12, 18, 19, 25, 26-án piaci gombavizsgálat immár nem csupán nálunk, de Nagy-váradon is az ottani RAPAS támogatásával. • 11-én az MLG Erdőszentgyörgy környékére szervezett gombásztúrát. • 27-én egyesületünk jövő évi táborát készítettük elő Gyimesbükkben Deáky Andrással. • 29-én kerül sor Gombák szépe a természetben fotókiállításunk megnyitójára Nagyváradon. • 30-ától van új, saját honlapja egyesületünknek, web-címünk most: www.gombasz.ro.
<i>Október</i>	• 2,3,9,10,16,17,23,24,30,31-én piaci gombavizsgálat. • 2-án volt az idei Gomba-nap a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői – meglepően eredményes – túrával kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítás földszinten és emeleten egyaránt, gombaismereti vetélkedő általános iskolásoknak (vezette Demeter Éva és Zsigmond Győző), előadások (Puskás Attila, Zágoni Imola részéről), végül pedig Puskás Attila mutatta be az érdeklődőknek a <i>Moeszia. Erdélyi Gombász</i> 5-6. számát, mely főleg a vargányákról, tinórukról szól. A László Kálmán Gombászegyesület és a Székely Nemzeti Múzeum szombatán ismét megrendezi az évek során már hagyományossá vált gombanapot. Az idei téma: Fán termő gombák. A program 8.45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugásfürdőn (gyülekező a központi buszmegállóban, a Művészeti Népiskola előtt), ahol szakavatott vezetők segítettek felismerni az ehető és mérgező gombákat. 15 órától kiállítással, kiselőadásokkal, gombaismereti vetélkedővel és könyvbemutatóval várták az érdeklődőket a múzeum épületében. A Székely Nemzeti Múzeum főépületében: 14.30-tól a Lovagteremben a Park Vendéglő gombaspecialitásokat árul, 15 órától a Bartók Teremben a rendezvény megnyitója. 15.15-től a Bartók Teremben kiselőadások, Puskás Attila: Fán termő gombák, Zsigmond Győző és Zágoni Imola: Gombamérgezések. Liofilizált gombákat (gyilkos galócákat) is bemutatnak, 16.05-től ugyanott gombaismereti vetélkedő V–VIII. osztályos tanulóknak (forgatókönyv: Zsigmond Győző, játékvezető: Demeter Éva), 16–18 óráig az emeleti folyosón kézműves-foglalkozások a gyermekeknek, gombakalap készítése Bálint Éva Ildikó vezetésével, 17 órától a Bartók Teremben mesterség-bemutató kiállítás és kisfilm: Zsigmond–Kakas–Petrovits: Télen fűtt, nyáron hűtt. A taplógomba-feldolgozás mestersége és művészete (a hasonló kiállítás megtekintése a második emeleten), 18 órától vetített képes könyvbemutató (Moeszia Erdélyi Gombász 5-6.) Közben 15–19 óráig a Bartók Teremben gombák (frissen szedettek és liofilizáltak), gombás képeslapok, bélyegek és játékok kiállítása (Devecseri József, Puskás Attila, Zoltán Sándor, Zsigmond Győző). • 19-én Nagyváradon zajlott le megbeszélés a bihari fiók bővítése ügyében.
<i>November</i>	• 4-én tartotta megnyitóját a Sepsí Zöld Út a CIVEK szervezésében. Három gombás plakáttal szállt be a munkába egyesületünk. • 29-én megkaptuk városi önkormányzattól a sugási házikót (a Honvéd-kút mellett) a Nemere Természettjáró Körrel és az Erdélyi Kárpát Egyesület itteni fiókszervezetével együtt.
<i>December</i>	• 4-én véglegesítettük a Corvin Kiadóval együttműködve készítendő 2011-re szóló gombanaptárunkat, mely főleg a gombafotó-kiállításunkra beérkezett képekből nyújt ízelítőt. • 14-én megnyílt <i>Gombák szépe a természetben</i> című kiállításunk (MLG-LKG) a kovásznai turisztikai iroda kiállítótermében. • 17-én elkészült gombás zsebnaptárunk 2011-re a T3 Nyomdában. • 18-án gombás évbúcsúztató volt a Mikes Kelemen líceum étkezdéjében du. 5-től. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek. italok bemutatásával, kóstolgatásával, folytatódott jövő évi falinaptárunk és zsebnaptárunk ismertetésével, játékos versennyel.

Gombásztábor Árkoson, csoportkép, 2010. júl. 22.
Fotó: Zsigmond Győző

Gombás kiállítás megnyitója Árkoson. Fotó: Zsigmond Győző

Gombásztábor Árkoson, szépségverseny, 2010. júl. 22.
Fotó: Zsigmond Győző

Gombásztábor zárásán. Árkos, 2010. júl. 23.
Fotó: Zsigmond Győző

Gombanap a múzeumban 2010. okt. 2.
Fotó: Zsigmond Győző

Egyik gombaplakátunk a Zöld úton

Csoportkép a gyimesbükki táborban, 2011. aug.16.
Fotó: Zsigmond Győző

„Cserepes” boszorkánykör, Gyimesbükk, 2011.08.15.
Fotó: Zsigmond Győző

Szépségversenyünk tinótortya, Gyimesbükk, 2011.08.14.
Fotó: Sugár Edit

Ízelítő, Gyimesbükk, 2011.08.14.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit

Műhelymunka, Gyimesbükk, 2011.08.13.
Fotó: Kőszeginé Tóth Judit

Gombás évbúcsúztatónk ételkinálata 2011 dec. 17-én.
Fotó: Zsigmond Győző

Könyvbemutató a Székely Nemzeti Múzeumban, 2012. dec. 17.
Fotó: Petrovits Győző

Téli fülökés túrán Illyefalva határában, 2012. márc. 03.
Fotó: Zsigmond Győző

Gombaismereti előadás a sepsiszentgyörgyi Ady Endre Általános Iskolában, 2012. ápr. 03.

Benedek Lajos és Rimóczi Imre tartott előadást a marosvásárhelyi Sapientián, 2012. ápr. 22. Fotó: Zsigmond Győző

Sugási gombásztúra, 2012. ápr. 23.
Fotó: Zsigmond Győző

Piaci gombavizsgálat Sepsiszentgyörgyön, 2012. máj. 29.
Fotó: Zsigmond Győző

Zempléni Gombafesztivál, Herceghút, 2012. júl. 28.
Fotó: Zsigmond Győző

Gombásztábor Gyergyószárhegyen, 2012. aug. 09.
Fotó: Bélyenyéri Gábor

Égertinóru, Gyrodon lividus, Gyergyószárhegy, 2012. aug. 11.
Fotó: Szász Balázs

Díjátadás, Gyergyószárhegy, 2012. aug. 12.
Fotó: Zoltán Sándor

Gombanapi verseny díjátadása, Sepsiszentgyörgy, 2012. okt. 27.
Fotó: Zsigmond Győző

Gombák szépe a természetben fotópályázat kiállítása, Marosvásárhely, 2012. okt. 27. Fotó: Bélyenyéri Gábor

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2011

<i>Január</i>	• 1-én idén is megvolt a szokásos gombásztúra, szűkebb körben.
<i>Február</i>	• 3-án előadás és vetítés a Kovászna Megyei Könyvtárban (Zsigmond Győző: Az LKG képes eseménynaptára 2010-re, Puskás Attilával és Zoltán Sándorral együtt: Téli gombák Háromszéken). - Bejegyezték Nagyváradon a Partiumi Gombászegyesületet. Elnök: Zakota Zoltán, ügyvezető elnök: Kovács Attila, tiszteletbeli tagok: Búzás Mihály Barna és Horber Pál.
<i>Április</i>	• 4-én a sepsiszentgyörgyi megyei sportklub egyik termében Gyakoribb gombák Háromszéken címmel Zsigmond Győző tartott vetített képes előadást és válaszolt a résztvevők kérdéseire. Az előadás része volt az EKE által szervezett túravezetői tanfolyamnak.
<i>Május</i>	• 2-án indult be az LKG által biztosított piaci gombavizsgálat a sepsiszentgyörgyi központi piacon a TEGA támogatásával, először minden hétköznap és vasárnap du. 15-17 óra között.
<i>Június</i>	piaci gombavizsgálat. 4-én gombaismereti kirándulás. Túravezető: Zoltán Sándor. Találkozás 9 órakor a Büdös-kútnál, visszatérés kora délután. Útvonal: Büdöskút-Pap kútja-Bíróné pusztája-Örkő. 26-on vettek részt a túrán.
<i>Július</i>	• piaci gombavizsgálat. 2-án gombaismereti kirándulás Előpatak, Sugás irányában. Túravezető: Zoltán Sándor. 12-én Zoltán Sándor és Zsigmond Győző tart gombaismereti előadást és gombabemutatót az Ady Általános Iskola Besenyőn táboraiban. 23-án az Istenkás Egyesület meghívásának eleget téve Erdővidék gombavilága és népi gombászata címmel tartott előadást Bodvajon az LKG elnöke. 30-án gombás képekkel vettünk részt a Székely vágta rendezvény keretében az orbaiszékiek standján
<i>Augusztus</i>	• piaci gombavizsgálat. • 1-én lett önkéntest foglalkoztattunk (Dita Mancevica) sugási házunkban s székházunkban • 3-én interjú a gombaárúsításról, egyesületünkről Bíró Blankának (Krónika) • 6-án gombásztúrát szerveztünk Kommandóra, hol gombát is vizsgáltunk, részt vettünk a Kommandói Napok rendezvényen és megnéztük az egyesületünk segítségével elkészült a vidék gombavilágát bemutató plakátot. • 8-án Gyergyószentmiklóson az Erdeink kincsei rendezvényen Málnási András tart előadást a gombapárokrol. • 12–17. között zajlott a 11. gombásztáborunk Gyimesbükkben, vendéglátónk volt: a Deáky Panzió (Deáky András). Túrát elsősorban a környéken szerveztünk (helybeli kalauzok segítségével). Megvolt a szokásos Gombák szépe és gombafelismerési-versenyünk, bemutattuk Málnási András Kis gombász elnevezésű gombás társasjátékát és az LKG tagjainak közreműködésével készült javított gombáskönyvét a Corvin Kiadónak, és sikerült azonosítani ott helyben több mint 200 gombafajt. Nem maradtak el a gombaismereti előadások sem (Jakucs Erzsébet, Bagladi Orsolya, Kőszeginé Tóth Judit – a magukat táborunkban először és bravúrosan képviseltető zempléni gombászok egyesületének titkára –, Fekete Attila, Szilvács Dénes és neje Edit, Pál Fám Ferenc Benedek Lajosossal, Szász Balázssal, Papp Viktorral, Puskás Attila, Zsigmond Győző). Az LKG itt adta át először gombászati tevékenysége elismeréséül Pázmány Dénesről elnevezett díját a 80. évét nemrég betöltő alapító vezetőségi tagjának, Puskás Attilának. A zenéről számunkra főleg Sebestyén Lajos gondoskodott, de tűzijátékban is volt részünk a Tatros partján. • 23-án a Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson Zsigmond Győző tartott előadást Kolozsvárt Egy hungarikum – korondi toplászat – magyar és román népszokások szolgálatában címmel. • 25–28-án MLG-gombásztábor Vármezőben a megyei tanács támogatásával.
<i>Szeptember</i>	• piaci gombavizsgálat • 3-án az LKG a Lemhény határában lévő Veresvízhez szervezett kisebb gombásztúrát. • 9-én kerül sor a III. Nemzetközi Közép-európai Szarvasgomba Konferenciára Budapesten. Zsigmond Győző A szarvasgombák a magyar néphagyományban címmel tartott előadást az LKG-t is képviselve. • 23–24-én a sepsiszentgyörgyi Civil Vásár keretében egyesületünk újra sikeresen bemutatkozott.
<i>Október</i>	• piaci gombavizsgálat. • 1-én volt az idei (ötödik éve megrendezett) Gombanap a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői – meglepően népes – túrával kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítás földszinten és emeleten egyaránt, gombaismereti vetélkedő általános iskolásoknak (vezette Demeter Éva és Zsigmond Győző), előadások (Puskás Attila, Zsigmond Győző részéről), Az idei téma: Szarvas-

<i>Október</i>	gombák. A program 8.45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugás-fürdőn (szarvasgomba-keresés kutyával). A Székely Nemzeti Múzeum kertjében: 14.30-tól a Park Vendéglő gombaspecialitásokat árult, 15 órától a Bartók Teremben volt a rendezvény megnyitója. A taplógomba-feldolgozás mestersége és művészete (a hasonló kiállítás megtekintésére ugyancsak sor került 17 órától a második emeleten, A Természetráji Teremben gombák (frissen szedettek és liofilizáltak), gombás képeslapok, bélyegek és játékok kiállítását lehetett megtekinteni. • 7-én Gyergyószárhegyen volt a jövő évi tábor előkészítendő az LKG küldöttsége.
<i>November</i>	• 11-én mutatták be Marosvásárhelyen, 21-én pedig Gyergyószentmiklóson Zsigmond Győző: Népi gombászat a Székelyföldön c. kötetét.
<i>December</i>	• 17-én elkészült gombás zsebnaptárunk a dévai Corvin Kiadó nyomdájában. Gombás évbúcsúztató volt a Kónya Ádám Művelődési Házban du. 5-től. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek, italok bemutatásával, kóstolgatásával, folytatódott jövő évi naptárunk ismertetésével, játékos versennyel. • Ugyanezen a napon tartotta hasonló jellegű ünnepségét a marosvásárhelyi Maros étteremben az MLG is.

A LÁSZLÓ KÁLMÁN GOMBÁSZEGYESÜLET (LKG) ESEMÉNYNAPTÁRA 2012

<i>Január</i>	• 1-én idén is megvolt a szokásos gombásztúra, szűkebb körben.
<i>Február</i>	• 17-én előadás és vetítés a Székely Nemzeti Múzeumban, Kinda István és Puskás Attila mutatta ne Zsigmond Győző: Népi gombászat a Székelyföldön című könyvét az 50 főnyi közönségnek. • 23-án gombaismereti előadás Háromszék tavaszi és nyári gombáiról az árkosi község házában este 7-től mintegy 30 ottani érdeklődő számára, a helybeli Dahlström Károly Művelődési Kör meghívására.
<i>Március</i>	• 3-án Illyefalva határában téli fülökés túrán vehettek részt mintegy tízen az LKG sepsiszentgyörgyi tagjai közül. • 7-én Puskás Attila Zoltán Sándorral együtt: Téli és tavaszi gombák Háromszéken címmel tartott vetített képes előadást a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Könyvtárban este 6 órai kezdettel. • 14-én meghalt Cseke Péter maroszséki gombásztársunk. • 29-én MLG tisztújító közgyűlés. Elnök Málnási András, titkár Téglás Zoltán, alelnökök Molnár György és Varga Kálmán, pénztáros gazdasági felelős Mózes Anna Mária, cenzor Intze Tünde.
<i>Április</i>	• 2-án Zsigmond Győző tart gombaismereti előadást és gombabemutatót a sepsiszentgyörgyi Puskás Ti-vadar Szakközépiskolában. • 3-án Zsigmond Győző tart gombaismereti előadást és gombabemutatót az Ady Általános Iskola tanulóinak. • 11-én előadás és vetítés a csíkszeredai Magyar Kulturális Központban, Puskás Attila és Sarány István mutatta ne Zsigmond Győző: Népi gombászat a Székelyföldön című könyvét. • 22-én a marosvásárhelyi Sapientia Tudományegyetemen tartott előadást az MLG szervezésében két budapesti mikológus a Corvinus Egyetemről: Benedek Lajos és Rimóczi Imre. Utóbbi átvette az LKG elnökségétől az egyesület egyik idei Pázmány Dénes díját.
<i>Május</i>	• 1-jén a Maros parti majálison a szervezők meghívására kiállítószóval vettünk részt. • 2-án indult be az LKG által biztosított piaci gombavizsgálat a sepsiszentgyörgyi központi piacon a TEGA támogatásával, majd minden hétköznapi és vasárnap (kivéve: hétfő és szombat). • 12-én a Maros megyei civil szervezetek seregszemléjén kiállítószóval kaphattak felvilágosítást az érdeklődők. • 23-án Szász Balázs és Zsigmond Győző képviselte poszterrel az LKG-t a Budapesten megrendezett V. Magyar Mikológiai Konferencián.
<i>Június</i>	• piaci gombavizsgálat. • 9-én gombaismereti kirándulás Bíróné pusztája, Honvédkút irányába. Túravezető: Zoltán Sándor. • 16-án volt a nagyernyei gombásztúra, Erdélyi Pál marosi gombásztársunk által szervezett és vezetett ki-ruccanás.
<i>Július</i>	• piaci gombavizsgálat. • 7-én Kárázson (Baranya megye) mikológiai konferencián a gombafesztivál keretében adott elő Zsigmond Győző Népi gombászat a Székelyföldön és Baranyában címmel.

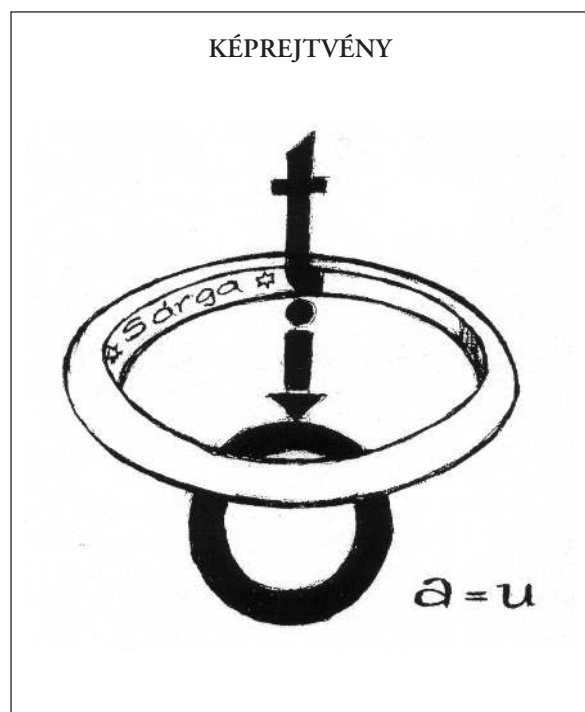
<i>Július</i>	• 15-én Az LKG elnöke tart gombaismereti előadást a gyergyószentmiklósi kokozafesztivál meghívottjaként számos érdeklődőnek. • 26–29. közt az LKG kisebb csapattal képviseltette magát a Herceghúton tartott zempléni gombafesztiválon. Volt képes bemutató a székely népi gombászatról a szép számú előadás egyikeként a népes résztvevők számára.
<i>Augusztus</i>	• piaci gombavizsgálat. • 8–13. A László Kálmán Gombászegyesület szervezésében immár a tizenkettedik gombásztáborra került sor, ezúttal Gyergyószárhegyen. A táborozók felkeresték Hargita megye és környéke ismert és kevésbé ismert helyeit (Szarhegy, Gődücs, Bucsin Gyilkos-tó és vidéke, Csíkszentkirályi Lucs stb.). Változatos és gazdag tevékenység várta a délelőtti gombásztúrákon résztvevőket délután és este. Megnyílt egy gombafotó-kiállítás (a marosvásárhelyi Bélfényéri Gáboré), erdélyi és anyaországi szakemberek segítségével (Benedek Lajos, Pál-Fám Ferenc, Szász Balázs, Szilvász Edit) faj-meghatározási és -felismerési, valamint gombák szépe verseny volt (utóbbi Málnási András, a marosi fiókszervezet elnökének irányításával). Két könyv bemutatójára is sor került. Zsigmond Győző Népi gombászat a Székelyföldön c. kötetéről szólva annak gyergyói vonatkozásait emelte ki, elsősorban a gyergyói népi gombászatot mutatta be két este (két részben). A nemrég megjelent Négy évszak gombás ételei c. könyv kiadója (Varga Károly, a Corvin Kiadó igazgatója) és a szerzők (Szilvász Edit és Dénes) egyaránt szót kaptak. Jeles szakemberek előadásait hallgathatták meg az érdeklődők (dr. Pál-Fám Ferenc, dr. Benedek Lajos, Fekete Oszkár, Szilvász Edit és Dénes, dr. Zsigmond Győző, Szász Balázs) föld feletti és föld alatti gombákról, a gombavilág érdekességeiről, valamint egy gombás társasjátékról (Málnási András találmánya, ő is mutatta be). Az LKG itt adta át idei két Pázmány Dénes-díját, a kitüntetettek közt van az udvarhelyszéki jelenleg Németországban élő Vánky Kálmán is, ki egyértelműen a világ első számú üszöggombásza, az LKG szaklapjának társszerzője. A másik díjat Horber Pál gyógyszerész kapta Nagyváradról, kinek díjazásakor és a szarhegyi LKG-küldöttgyűlésen egyaránt hangsúlyosan szóba jött, hogy országos sepsiszentgyörgyi székhelyű gombászegyesületünk a romániai román gombászegyesülettel egyetértésben ezúttal is tiltakozik az ellen, hogy államunk, kormányunk intézkései nem tartják tiszteletben a 2006 februárja óta érvényben lévő, de sajnos nem működő gombatörvényt. Ennek következménye legalábbis részben az, hogy évente számos emberéletet követel a gombamérgezés, és az ezért felelőseket nem vonják sajnós felelősségre Romániában. Megbeszélést is tartott tehát a nemzetközi táborban, konferencián az LKG, melyen megint terítékre került a gombatörvény ügye. A táborozók bizonyára ez alkalommal is alaposan hozzájárultak a vidék gombavilágának felméréséhez, a vidék népszerűsítéséhez, az időjárási viszonyok miatt főképp a szárazságtűrő fajok térképezhettek fel alaposan ezúttal. Így is 100 körüli gombafajt azonosítottak a táborban és ki is állították feliratozva ezek nagy részét. Örültek a szervezők, hogy támogatókra találtak például Hargita Megye Tanácsában, s főleg a Hargita Megyei Agrárkamarában (személy szerint Márton Istvánban, Máthé Emmában), a szarhegyi és sepsiszentgyörgyi helyi tanácsban, Maros Megye Tanácsában és sok lelkes szarhegyiben (kik közül hadd emeljük ki ábécérendben a következőket: Becze László, Csergő József, Ervin atya, Gábor László, György Ferenc, Kassay Péter, Korpos Lajos), s támogatást nyújtott nekünk a sepsiszentgyörgyi Dália kft, kárászaiak, a Truffoir Ltd., valamint Italo de Michelis. Házigazdáink voltak: a szarhegyi kolostor és gyermekotthon (Szent Ferenc Alapítvány) és a Kulturális és Művészeti Központ.
<i>Szeptember</i>	• piaci gombavizsgálat • 21–22-én a sepsiszentgyörgyi Civil Vásár és Civil Konferencia keretében egyesületünk újra sikeresen bemutatkozott, illetve részt vett, képviseltette magát.
<i>Október</i>	• piaci gombavizsgálat. • 5–7-én Vármezőn rendeztek kisebb gombásztáborot Maros megyei társaink (szakmai része főleg a túrázás és gomba- valamint a Bélfényéri Gábor-féle gombafotó-kiállítás volt). • 10-én mutatta be Bukarestben Puskás Attila, Kinda István Zsigmond Győző: Népi gombászat a Székelyföldön c. kötetét. • 27-én volt az idei (ötödik éve megrendezett) Gombanap a Székely Nemzeti Múzeumban, mely sugásfürdői – meglepően népes – túrával kezdődött majd a már szokásos programmal folytatódott: gomba- és gombás kiállítás földszinten és emeleten egyaránt, gombaismereti vetélkedő általános iskolásoknak (vezette Deme-ter Éva és Zsigmond Győző), előadások (Puskás Attila, Zsigmond Győző részéről), Az idei téma: Gyógyító gombák. A program 8.45 órakor gombásztúrával kezdődött Sugás-fürdőn. 14.30-tól a Park Vendéglő gombaspecialitásokat árult, 15 órától volt a rendezvény megnyitója a múzeumban. Gombák (frissen szedettek és liofilizáltak), gombás képeslapok, bélyegek és játékok kiállítását lehetett megtekinteni. Gombasavanyúság-versenyre is sor került. Kiselőadások hangzottak el: Gyógyhatású gombák (Zágoni Imola), Gombák a magyar népi gyógyászatban (Zsigmond Győző), Bardócz-Veres Béla: Ganoderma-termékek. Levetítették Petrovits Győző és Zsigmond Győző A szívgyomba című kisfilmjét. Gombaismereti vetélkedő ugyan-

<i>Október</i>	csak volt V–VIII. osztályos tanulóknak (benevezés a helyszínen; forgatókönyv: Zsigmond Győző; játékvezető: Demeter Éva). Különféle kisgyerekeknek szóló foglalkozások is voltak (gombapárna készítése, gomba előállítása viaszból, gyapjúból Rác Beáta, Vinceffy Orsolya és Lázár Prezsmer Kinga közreműködésével). • Ugyancsak 27-én nyitották meg Marosvásárhelyt a 2012-s Gombák szépe a természetben fotópályázat képeiből készült kiállítást.
<i>November</i>	• 24-én évbúcsúztató gombásztúrája volt az MLG-nek a Nyomáti-tetőn és környékén. • Katrosán lesz jövő évi gombásztáborunk, voltunk terepszemlén a helyszínen november végén, s decemberben Zágóban tárgyaltunk vendéglátónkkal, támogatóinkkal.
<i>December</i>	• 17-én elkészült gombás zsebnaptárunk a dévai Corvin Kiadó nyomdájában. • 22-én gombás évbúcsúztató volt a Kónya Ádám Művelődési Házban du. fél 6-tól. Kezdődött támogatóink köszöntésével, a gombás ételek, italok bemutatásával, kóstolgatásával, folytatódott jövő évi naptárunk ismertetésével, játékos versennyel.

Egész évben zajló egyéb tevékenységek: a gombaismeret, a gombamérgezések kerülése, munkánk, egyesületünk népszerűsítése végett rendszeresen is és időnként hangsúlyosabban jelen voltunk a médiában (tévé – MTV 1, 2, Duna, RTV Magyar Adása, Zempléni TV, Erdélyi TV; rádió – MR Budapest, Bukarest, Marosvásárhely; újságok – Népújság, Háromszék, Cimbor, Magyar Gombász, Székely Hírmondó, Hargita Népe, Krónika stb.) főleg következő tagtársaink szereplése, írásai révén: Jancsó Katalin, Málnási András, Puskás Attila, Szilvásy Edit, Zoltán Sándor, Zsigmond Győző. Honlapunkat 3 nyelven (www.gombasz.ro) Zsigmond László frissítette.

TÁMOGATÓINK VOLTAK 2010–12-BEN:

Sepsiszentgyörgyről: SEPSISZENTGYÖRGY HELYI TANÁCSA, KOVÁSZNA MEGYE TANÁCSA, TEGA, SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM, PARK VENDÉGLŐ, DÁLIA KFT., COSYS KFT., COVAPRINT NYOMDA, BOD PÉTER MEGYEI KÖNYVTÁR, MIKES KELEMEN LÍCEUM, COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY, AQUARIS KFT., GLOBINFO KFT., GEODA KFT. Máshonnan: MAGYAR MIKOLÓGIAI TÁRSASÁG, CORVIN KIADÓ, COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY, ÁRKOSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT, BETHLEN ALAPÍTVÁNY (Bethlen Anna), FAVORIT KFT. (Bodok), TRUFFOIR KFT. TRUFAROM KFT., SZÁSZ DOMOKOS (Medgyes), BETHLEN ALAPÍTVÁNY (Bethlen Anna), MÁRTON László és BANGYÁN Sándor (Dálnok), a HARGITA MEGYEI AGRÁRKAMARA, GYERGYÓSZÁRHEGY POLGÁRMESTERI HIVATALA, HARGITA MEGYE TANÁCSA, ITALO DE MICHELIS és mások.

MÁLNÁSI András gombás rajza, rejtvénye

Málnási András gombás tréfája, rajza

GOMBA ÉS IRODALOM

GOMBASZEDÉS

Borisz PASZTERNAK

Szemünk gombát kutat.
Erdő. Országút. Árok.
Jobbra-balra utat
mutató fölírások.

Útról letérni a
csalit sűrűje csábit.
Lépünk ide-oda
a harmatban bokáig.

Átpásztázva alant
az út felől a cserjét,
föl-fölfedez a nap
egy őzgombát, csiperkét.

Gomba tönknél lapít,
a tönkön fent madárka.
Árnyékunk igazít,
ne térjünk rossz irányba.

Szeptember idején
a nappal nyúlfaroknyi:
csak bajjal tud a fény
a sűrűn áthatolni.

A kasok telve már,
a szatyrok is telőben.
A vargányás kosár
van félig, bárha bőven.

Megyünk. Már elmaradt
az erdő; mozdulatlan.
Ott múlt ki ez a nap
szép földi lobbanatban.

(Illyés Gyula fordítása)

TINÓRUK

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16						17								
18				19	20	21		22						
23			24	25			26		27		28		29	
30	31			32				33	34	35		36		
37			38			39					40			41
42			43			44	45			46			47	
48		49	50	51	52	53	54		55		56			
57	58				59			60				61		
62				63			64				65		66	
N							67		68					

Vízszintes: 1. Egyik tinórunk nevében a jelző. 6. A *Suillus grevillei* ilyen fa közelében nő. 16. Arra a helyre jutó. 17. Van ilyen őzlábgomba is. 18. Olimpiai jelkép is. 19. Kinek ..., kinek a papné (szólás). 22. Grófkisasszony. 23. Könyörög. 24. Férfit udvariasan szólít. 26. Időhatárok! 27. Parány szélei! 28. Agy, ész. 30. ... fiam, Brutus, latin szállóige. 32. Titkot felfed. 35. Valamire való felvigyázás. 37. Vízben ide-oda mozog. 39. Keresgél a sötétben. 40. Mennyétféle németes neve. 42. Mondat eleme. 43. Lenti helyen. 45. Mesterséges eledel. 46. Van ilyen anyagállapot is. 48. Idegen szavakban előtagként: föld. 50. Tesz. 53. Arról a helyről. 56. Házfedél. 57. Bukaresti focicsa-

pat. 59. Török tisztí rang volt. 60. Fafűvös hangszer. 61. Maró anyag. 62. ... hitte, Zorán slágere. 63. Öreg bácsi. 64. Arid, nedvességmentes. 66. Skálahang. 63. A szélein apadó! 68. Egyik tinóru jelzője latinul.

Függőleges: 1. Egyik tinórunk régi neve, mely a vargányákkal való rokonságra utal. 2. Rádióműsor. 3. Találkára menő. 4. Etiópia császáranak címe. 5. Mátka. 6. Lányunk férje. 7. Nadrágszj. 8. Egyféle szórólap. 9. Sepsiszentgyörgy hegye. 10. Üzlet, angol szóval. 11. Gombanemzetség neve. 12. Számítógép billentyű. 13. Ételt gyomrába juttat. 14. Angol helyeslés. 15. Deres hajú. 20. Keskeny híd. 21. ..., hazám! (József Attila). 25. Volt régebb ilyen iskola is. 29. Mennyiséget megállapít. 31. Kuruc vezér volt (Tamás). 33. Imitáló. 34. Újság. 36. Muzsika. 38. Kalap széle. 40. Műdal. 41. Termőréteg típusa. 44. Tekergő típusú. 47. Japán kikötőváros. 49. Drágakő féle. 51. Számszerű tény. 52. Bejárat az udvarra. 54. Az Amerikai Űrkutatási Hivatal angol betűjele. 55. Szalonnát főz. 58. Becézett szülő. 61. Hiszen, népiesen. 65. Asztácium vegyjele.

FORRAI Tibor